

MKR-SAK 15/00

KM-SAKER:

- a) Etisk handel i Norge - kirkens ansvar (*sendes senere*)
- b) Nominasjon til KNs representantskap 2001-2003 (*sendes senere*)
- c) Evaluering av SMM (*sendes senere*)
- d) Årsrapport for De sentralkirkelige råd (*følger vedlagt*)

MELLOMKIRKELIG RÅD

OSLO

29.-30.08.2000

MKR-SAK 15/00

KM-SAKER:

- a) Etisk handel i Norge - kirkens ansvar

MELLOMKIRKELIG RÅD
KIRKERÅDET

OSLO
OSLO

29. OG 30.AUGUST 2000
14.-16.SEPTEMBER 2000

Etisk handel i Norge – Den norske kirkes ansvar

Sak MKR/AU 14/00 9.mai
Sak KR/AU 03/00 7.juni
Sak MKR 15/00 29.og 30.august
Sak KR 28/00 14.-16. september
Sak 14/00 Kirkemøtet. 13.-18.november

Saksdokumenter:
Dokument 14.1: Saksframstilling

Saksbehandler: Hans Morten Haugen

Bakgrunn:

“Forbruk og rettferd”-vedtaket på Kirkemøtet 1996 (KM-sak 10/96), er ført videre i et samarbeid med kontaktpersoner i bispedømmene, Kirkens Nødhjelp og Norges Kristne Råd, samt andre organisasjoner. En evaluering skal komme til Kirkemøtet 2001, men allerede nå er det grunn til å melde om betydelig framgang på enkelte områder, for eksempel punktet ”merkeordning for rettferdige varer”. Her het det: ”Bevisste valg vil presse fram endringer. Vårt økonomiske system er summen av de valg vi gjør som forbrukere. Den norske kirke må arbeide for at det blir innført rettferdige varer i Norge, slik at disse blir tilgjengelige i alle dagligvarebutikker.”

Kirkerådet var medstifter av Max Havelaar Norge, og har i en periode hatt daglig lederfunksjonen, samt nå styreleder. Våren 2000 har vært et betydelig gjennombrudd i forhold til dagligvarebransjen, og varene skal etter hvert finnes i 70 prosent av butikkene. Samarbeidsklimaet mellom dagligvarebransjen og Stiftelsen Max Havelaar bedret seg som følge av navneendring fra ”rettferdig” til ”garantert god”. De største importørene holdt fram at uttrykket ”rettferdige varer” var uheldig siden dette samtidig betyr at noen varer ikke er rettferdige, og for å imøtekomme dette kravet ble navneendringen derfor vedtatt høsten 1999.

Hva saken gjelder

Saken som fremmes er konkret. Derfor har denne saksframstillingen et avgrenset siktemål. Det legges ikke opp til en omfattende analyse av dagens kapitalistiske system, eller hvordan dette systemet sterkt influerer både enkeltmennesker og politiske prosesser. Dokumentet ser avgrenset på hvordan Den norske kirke kan bidra til å fremme ett konkret initiativ innenfor

varehandel, det såkalte "etisk-handel"-initiativet fra Kirkens Nødhjelp. Verken kapitalplassering, regulering av finansmarkedene eller bruken av våre oljemilliarder trekkes inn i dokumentet. Heller ikke legges det opp til en omfattende analyse av hvordan vi som kristne kan hente inspirasjon fra Bibelen for å finne veiledning. Spesielt utredningen fra Bispemøtet 1992 om "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring", men også "Forbruk og rettferd" fra 1996 er til hjelp for dem som ønsker å trenge inn i disse stadig viktigere emnene.

"Etisk handel"-initiativet: Arbeid i forhold til dagligvarebransjen

Et nytt initiativ kalt "Etisk handel"-initiativet er på trappene, initiert av Kirkens Nødhjelp. Arbeidet skal foregå i flere faser, og arbeidet med å få dagligvarebransjen med på dette, har allerede vært svært vellykket. Formålet er formulert slik:

"Etisk handel"-initiativet er et samarbeid mellom handelsbedrifter, fagforeninger, næringsorganisasjoner/ arbeidsgiverorganisasjoner og frivillige organisasjoner. Målsettingen med samarbeidet er å legge til rette for at norsk import fra lav- og mellominntektsland bidrar til en sunn sosial og økonomisk politikk i disse landene. Det kan bare skje gjennom sosialt ansvarlig næringsvirksomhet der menneskerettigheter og arbeiderrettigheter ivaretas og der det skjer en stadig forbedring av sosiale forhold knyttet til produksjon."

Kirkens Nødhjelp har trukket ut det beste fra en tilsvarende kampanje i England i regi av deres søsterorganisasjon. Arbeidet med å få de fire dagligvarekjedene (Norgesgruppen, Hakongruppen, NKL og Reitangruppen) med på et felles arbeid har gått lettere i Norge enn i England.

Gjennom å sikre en større ansvarlighet i dagligvarebransjen, kan menigheter og enkeltmedlemmer være med å sikre større ansvarlighet og gjensidighet mellom produsenter og forbrukere. En beskrivelse av plattformens initiativ vil ligge med som et vedlegg til sakspapirene til Kirkemøtet, men denne er ennå ikke klar.

Etisk handel bygger på et samarbeid mellom næringsliv, fagforeninger, organisasjoner og myndigheter. Det fruktbare samarbeidet som har utviklet seg gjennom de siste par årene kan derfor få en konkret oppfølging. Det sentrale er at bransjen selv tar ansvar for å følge opp sine leverandører.

Den enkelte butikkeier og -ansatt forventes derfor å ha større kjennskap til varene. Dersom denne kunnskapen mangler, kan de eventuelt hente inn informasjon ved hovedkontoret.

Målsettingene er å sikre at alle de varene dagligvarebransjen fører, møter visse standarder. Disse standardene bygger på internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Kjernen i arbeidstakerrettighetene er frihet fra tvangsarbeid og barnarbeid, organisasjons- og forhandlingsfrihet, samt forbud mot diskriminering på arbeidsplassen. I tillegg er det en målsetting å fremme større etterspørsel etter varer fra produsentland i Sør.

Bedriftene skal også få hjelp til å undersøke ulike sider ved produksjonen gjennom en uavhengig instans. Kirkene og andre kristne organisasjoner skal ikke ha denne rollen, men kan gi uavhengig informasjon dersom det er kritikkverdige forhold på produksjonsstedet.

Det er tenkt en klar kopling mellom ”Etisk handel”-arbeidet og arbeidet med at flere butikkjeder skal ta inn Max Havelaar-varer. Forslaget fra organisasjonene er at kun de butikkene som fører Max Havelaar samtidig kan omfattes av ”Etisk handel”-ordningen.

Motivasjon

Når Kirkemøtet bes om å behandle denne saken, skyldes dette flere forhold.

- Betydningen av å vise til en sak hvor det har skjedd betydelig framgang siden Kirkemøtet 1996, som et håpstejn.
- En hjelp for å vise til viktige etiske begrunnelser for også de små valgene som vi gjør som forbrukere, som en stadig påminnelse.
- En anledning til å holde ansvarlig de som skaffer til veie de varene vi trenger for å overleve, som en rettledning.
- En håndsrekning til Kirkens Nødhjelp fra KM til å fremme bevissthet og informasjon i Den norske kirke om initiativet.

For å tydeliggjøre hvordan dette fungerer i praksis, vil vi nevne noen stikkord om kunnskap, innlevelse og handling:

Kunnskap: Selvom flere andre varegrupper kunne vært valgt, er det dagligvarer og matvarer som har vært spesielt løftet fram i det arbeidet som er gjort til nå. I Norge tar vi tilgang på slike varer for gitt, noe som kan bidra til mindre takknemlighet over å ha tilgang til nok mat. I land eller i samfunnslag hvor den materielle tryggheten er mindre, uttrykkes også takknemlighet i langt større grad. Fordi vi er så vant med å få tilgang på slike varer, fremmes i mindre grad motivasjon for å lære noe om hvor varene kommer fra og hvordan de er framstilt..

Innlevelse: En annen viktig begrunnelse er at arbeidet for å ivareta dyrs interesser i produksjonen har kommet lengre enn arbeidet for å sikre menneskene. Gjennom økt informasjon og økt bevissthet om viktigheten av å handle fra småprodusenter i land i Sør, kan vi bidra til å bedre levekår og fremme menneskelig verdighet. I enda større grad enn tidligere har valg og handlinger i en del av verden konsekvenser for mennesker i en annen del av verden.

Handling: Bevissthet som forbrukere er også viktig for å kunne utfordre forbrukermentaliteten som vestlige overflodssamfunn er preget av. Denne mentaliteten finner sin næring i en utbredt misfornøydhet og et ønske om å få status gjennom å eie de riktige tingene. Stilt overfor denne tendensen, er evnen til å velge annerledes eller velge bort, også viktig for å utfordre markedskreftene generelt og forbrukermentaliteten spesielt. Dersom bare en liten andel av medlemmene i Den norske kirke ønsker å gjøre slike alternative valg, har vi allerede greid å skape forbedring.

“Etisk” eller “ansvarlig”?

Ved å bruke termen “etisk” gis inntrykk av en moralsk grunnlagt handling. Dette indikerer at refleksjonsnivået og handlingen er mer krevende enn hva som er tenkt å ligge innenfor ordningen. Uttrykket “etisk handel” er en direkte oversettelse av det engelske “ethical trading”. Det er nok grunn til å hevde at det norske uttrykket “etisk” og det engelske uttrykket “ethical” skaper noe ulike assosiasjoner.

Begrepet “etisk handel” er valgt for å gi ordningen en egen identitet. I næringslivet foregår allerede arbeid for økt ansvarlighet. Et slikt arbeid kan enten være knyttet opp mot bedriftens egne kriterier og mål (responsibility) eller knyttet opp mot standarder og verifiseringsordninger utenfor bedriften (accountability). Bedriftene erkjenner at i en tid der andre forhold blir stadig mer like, kan en tydelig etisk profil være et klart konkurransefortrinn.

Siden deltakelsen fra dagligvarebransjen allerede er positiv, handler mye av arbeidet om å gi ordentlig innhold til de rammene som Etisk handel er i ferd med å bygge opp. De ulike standardene som ordningen bygger på, er i første rekke arbeidstakerrettigheter. Utvilsomt har dette stor betydning for lokalsamfunnet, gjennom de positive ringvirkninger det vil få at arbeiderne betales skikkelig og har tilstrekkelig fritid, og det i tillegg er klare regler mot diskriminering på arbeidsplassen.

Likevel er det viktig at “Etisk handel”-ordningen kan få en katalyserende effekt for næringslivets forståelse av sin rolle og sitt ansvar i lokalsamfunnet der produksjonen foregår. I dag opererer svært få bedrifter med sosialkonsekvens-analyser av virksomheten. Enda færre trekker inn konsekvensene for internasjonalt anerkjente menneskerettigheter av å starte virksomhet. Eksempelvis kan de aller fattigste i et område få betydelige problemer med å sikre retten til mat som følge av en eksportretting av produksjonen, en omlegging av produksjonen fra mat til andre vekster, eller en plutselig kommersialisering av produksjonen. Rekeoppdrett kan ødelegge store jordbruksarealer, og de fattigste er de minst omstillingsdyktige.

Andre varetyper hvor Etisk handel er særlig viktig

I dag er informasjon lettere tilgjengelig, og bevisstgjøringsarbeid har hatt betydelige effekter på flere måter. Forbrukerne forventer at importørene undersøker varenes opprinnelse og produksjonsmåte, men det er fortsatt mange eksempler på at arbeidet med å fremme Etisk handel ennå har en lang vei å gå. Mange selskaper ønsker selv å få gjennomgått egen virksomhet, inkludert underleverandørenes virksomhet, og det finnes i dag ulike sertifiseringsordninger.

Det skal her kort pekes på noen andre varetyper og bransjer hvor påvirkningsarbeid har skapt endringer. Det kan være naturlig å komme tilbake til KM ved en senere anledning med en sak om dette.

Tekstilindustri: Svært unge barn arbeider i tekstilindustrien, særlig i Sør-Asia. Som en følge av at de sitter mens de arbeider, blir beina deformerte, og noen av dem er etter noen år ikke i stand til å bevege seg normalt. Mye av denne produksjonen foregår i hjemmene. Noen selskaper har sørget for å gi alternative tilbud, og besørget en viss støtte til skolegang, slik at barna og deres familier ikke skal bli økonomisk skadelidende. Problemet vil fortsatt være der i forhold til produksjon for det nasjonale marked, hvor det ikke finnes tilsvarende sterke pressgrupper.

Møbelindustri: Avskogingen i visse områder, spesielt i Sørøst-Asia er formidabel, og monokultur skaper raskere utpining av jorda, og omfattende erosjon. Bevaring av regnskogen og av det biologiske mangfoldet er derfor avgjørende. Fortsatt finnes norske møbelkjeder som importerer tropisk tømmer fra regnskogen, men det er flere som i 2000 har vedtatt å bare kjøpe fra skog som er godkjent av ”Forest Stewardship Council”, som ser til at avskogingen

foregår på en bærekraftig måte. Oppkjøp av tømmer fra Burma, der tvangsarbeid brukes, og der inntektene går til det undertrykkende regimet, er en annen betydelig utfordring.

Diamanter: Verdens største diamantforekomster er i de områdene hvor de mest omfattende og meningsløse krigene finner sted. Utvilsomt er motivasjonen til å sikre seg kontroll over disse en viktig forklaring på hvorfor krigene fortsetter. Etter omfattende press, har de Beers vedtatt å kontrollere opprinnelseslandet til de diamantene de kjøper, men fortsatt hentes diamantene ut, med inntektene til krigsherrene. I en slik situasjon er det særlig viktig at norske forbrukere forsikrer seg om at selgeren vet hvor diamantene kommer fra.

Konklusjon

Sterke økonomiske krefter griper stadig mer om seg, og både politiske og personlige valg blir stadig mer styrt av markedstenkning. En slik oppfatning bygger ikke på at markedskrefter er onde, men at vi må velge en tydeligere verdibasis i en tid hvor menneskers verd så tydelig blir definert ut fra våre bidrag som produsenter og konsumenter. Dette må vi som kirke våge å utfordre. Gjennom å opptre bevisst kan vi bidra til å øke det handlingsrommet som politikere trenger for å tenke langsiktig og helhetlig. Gjennom vår ufattelige store velstand, har vi muligheten både til å velge og velge bort.

Målsettingen må være å bedre forholdene på produksjonsstedet. For å bidra til dette må en helhetlig tilnærming velges, og her kan forbrukeres bevisste handlingsvalg være ett viktig bidrag. Handlingenes primære motivasjon er ikke å gi forbrukerne bedre samvittighet, men å gi produsentene bedre livsbetingelser.

Grunnleggende menneskerettigheter og faglige rettigheter skal sikre verdighet og trygghet for alle mennesker. Kirkemøtet 1998 (KM 12/98: Arbeid med menneskerettar i Den norske kyrkja) bekreftet et kirkelig menneskerettighetsengasjement, og understreket at kirken har et eget bidrag i arbeidet med å skape større forståelse for menneskerettighetene. Vi må som kirke stille oss på de svakestes side og arbeide for å bedre livsbetingelsene for alle mennesker. "Etisk handel"-initiativet er derfor også ett viktig tiltak for å styrke menneskerettighetene.

Mottoet for "Etisk handel"-initiativet er: *Hjelp oss å handle rett!* Dette er også en god ledetråd for vårt videre arbeid.

Forslag til vedtak:

- 1. Mellomkirkelig råd vil uttrykke glede over og støtte til Kirkens Nødhjelps "Etisk handel"-initiativ idet det erkjenner at bevisste handlinger vi gjør som forbrukere av dagligvarer i Norge, kan skape reelle forbedringer i mange lokalsamfunn i den fattige del av verden. Rådet ser med tilfredshet på at dagligvarebransjen ønsker å legge til rette for at forbrukere kan gjøre de riktige valgene og vil understreke viktigheten av en kontinuerlig dialog med leverandørene for å sikre de beste resultater.*
- 2. Mellomkirkelig råd ser det som naturlig at leverandører som ønsker å knytte seg til initiativet, også forplikter seg til å forhandle Max Havelar-varer.*
- 3. Rådet understreker at de valg vi gjør som forbrukere, også må forstås som en utfordring til forbrukermentaliteten i våre vestlige samfunn. Her kan et samarbeid med*

arbeidstakerorganisasjoner som LO og arbeidsgiverorganisasjoner som NHO være aktuelt.

- 4. Mellomkirkelig råd ser det som ønskelig at menighetene bidrar til anstrengelsene for å skape mer bevisste forbrukere av dagligvarer bl.a. ved at man etterspør hva den enkelte butikk gjør for å følge opp "Etisk handel"-initiativet.*
- 5. Mellomkirkelig råd ser det som naturlig at det i forbindelse med evaluering av arbeidet med "Forbruk og rettferd" til Kirkemøtet 2001 redegjøres for oppfølgingen av denne saken.*
- 6. Mellomkirkelig råd oversender saken til Kirkerådet som fremmer saken for Kirkemøtet 2000.*

MELLOMKIRKELIG RÅD

OSLO

29.-30.08.2000

MKR-SAK 15/00

KM-SAKER:

b) Nominasjon til KNs representantskap 2001-2003

MKR-SAK 15/00

KM-SAKER:

b) Nominasjon til KNs representantskap 2001-2003

Saksbehandler:

Generalsekretæren

OPPNEVNING TIL KIRKENS NØDHJELPS REPRESENTANTSKAP 2001-2003

Etter reglene for KNs Representantskap §4 skal Kirkemøtet oppnevne seks personer, med seks faste varamedlemmer. Oppnevningen gjelder for en periode på tre år.

Forslag til vedtak:

MKR oppnevner følgende medlemmer og personlige varamedlemmer til KNs representantskap for perioden 2001-2003:

Medlem:	Personlig varamedlem:
Sissel Hodne Steen (gjenvalg)	Arne Kjell Raustøl (gjenvalg)
Gunvor Kongsvik (gjenvalg)	Brita Kringstad (gjenvalg)
Åge Petter Christiansen (gjenvalg)	Børre Arnøy (ny)
Berit Wenaas (gjenvalg)	Kari Skavoll (ny)
Øystein Gjerdrum (gjenvalg)	Synnøve Brevik (ny)
Lene Hopland Bergset (ny - ungdom)	Jostein Hole Kobbeltvedt (ny - ungdom)

Vedlegg MKR-sak 15/00 b)

Medlem:	Personlig varamedlem:
<p>Sissel Hodne Steen Konsulent og koordinator v/Senter for helse og sosial utvikling. Vært misjonær i Brasil, fagkonsulent og nestleder v/Norsk Misjonsråds Bistandsnemnd og fagkonsulent v/Diakonhjemmets Internasjonale Senter. Vært medlem av Komite for økumenisk samarbeid og utveksling (under MKR), styremedlem i Misjonshøyskolens styre, medlem i Rådet for Operasjons Dagsverk.</p>	<p>Arne Kjell Raustøl Fung. generalsekretær i Norsk Misjonsråds Bistandsnemnd der han også har vært ansatt som fagkonsulent siden 1986. Vært medlem av menighetsrådet i 8 år i Askim menighet. Styremedlem i Kolibri Finans (Korsveibevegelsens alternative bank). Frivillig engasjert i Santalmisjonen. Innkjøpsleder i Askim Frimerkeklubb.</p>
<p>Gunvor Kongsvik Leder i Nord-Hålogaland Bispedømmeråd 6 år, tidligere misjonær, delegat til LVF Hong Kong 1997, leder av KR, lærer.</p>	<p>Brita Kringstad Er lærer. Har tidligere hatt tillitsverv i Israelmisjonen på krets- og landsplan, p.t. engasjert lokalt som foreningsleder i DNI. Vært med i menighetsråd og prostiråd – i perioder også som leder og vært varamedlem i bispedømmerådet. Sittet i Fræna kommunestyre for KrF.</p>
<p>Age Petter Christiansen Partner og hodejeger i firmaet Nye Hoder AS Tidl. Personalsjef og redaksjonssjef i Dagbladet. Sitter i landsstyret for Kirkens SOS.</p>	<p>Børre Arnøy Prest, daglig leder for Bymisjonssenteret i Tøyenkirken. Tidligere ansatt i Norges KFUK/M</p>
<p>Berit Wenaas Cand.theol. Bedriftsrådgiver. Styreleder i Kirkens Bymisjon. Styreleder i stiftelsen Oslo Domkor. Styremedlem i konsernstyret Gjensidige NOR. Styremedlem i konsernstyret Multiconsult.</p>	<p>Kari Skavoll Selvstendig næringsdrivende. Tidligere medlem av Mellomkirkelig råd og representantskapet i Sjømannsmisjonen/Norsk Kirke i Utlandet</p>
<p>Øystein Gjerdrum Lærer ved Lørenskog sykepleierskole. Medlem i Menneskerettighetsutvalget i MKR. 1997-99 medlem i SKRs ressursgruppe "Samisk teologi og kristendomsforståelse". Medlem i Diakoniutvalget og Rusmiddelutvalget i KR. Deltok under EEA II i Graz 1997 og som SKRs representant under KV's generalforsamling i Harare 1998.</p>	<p>Synnøve Brevik Generalsekretær i Samisk Kirkeråd.</p>
<p>Lene Hopland Bergset (18 år) Aktiv medlem i Changmaker, bl.a. sittet i landsstyret. Vært medlem og leder i speideren og Ten Sing og medlem av elevrådet ved Stryn v.g. skole.</p>	<p>Jostein Hole Kobbeltvedt (21 år) Til mars 2001 sivilarbeider i FN-sambandet i Bergen. Aktiv i Aksjon slett u-landsgjelda og i lokalgruppe for Changemaker. Har også representert disse flere ganger internasjonalt.</p>

MELLOMKIRKELIG RÅD

OSLO

29.-30.08.2000

MKR-SAK 15/00

KM-SAKER:

c) Evaluering av SMM

MELLOMKIRKELIG RÅD	OSLO	29.-30.08.2000
KIRKERÅDET	OSLO	14.16.09.2000

Sak MKR 15/00, c og sak KR 22/00: Evaluering av SMM

Saksbehandler: Ørnulf Steen

Sakspapirer: Samarbeidsråd for menighet og misjon. Rapport 1994-2000
Sammendrag av evalueringen fra de regionale SMM-utvalg
Misjonerende menigheter. Innstilling fra SMM

Bakgrunn

I 1993 behandlet Kirkemøtet dokumentet «Menighet og misjon - en betenkning fra samarbeidspartene i Kontaktforum for menighet og misjon» (KMM).

På denne bakgrunn ble «Samarbeidsråd for menighet og misjon» (SMM) opprettet 24. august 1994 som en fortsettelse av Kontaktforum for menighet og misjon (KMM). KMM var basert på innstillingen om menighetenes misjonsengasjement fra 1978.

KM 1993 ba om å få saken tilbake når den var ferdig utredet. Saken legges nå frem i form av en evaluering av SMM's arbeid frem til i dag og en innstilling om videreføring av samarbeidet.

Mellomkirkelig råds og Kirkerådets innstilling, og Kirkemøtets behandling, 1993

I sin innstilling til Kirkemøtet 1993 bekreftet rådene sin enighet med det misjonsteologiske grunnlag som betenkningen uttrykte og de praktiske følgene av dette både hva gjelder klargjøring av ansvarsforhold og de strukturelle forhold.

Rådene understreket bl.a. at samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og Dnk's organer i forhold til norsk misjons samarbeidskirker måtte koordineres. Det ble også spurt om hvordan norske misjonsorganisasjoner kan engasjere seg bl.a i Det Lutherske verdensforbunds (LVF) arbeid med misjon. Innstillingen fra rådene etterlyste samtidig en bredere situasjonsanalyse og en samlende visjon der alle kirkelige parter som arbeider med misjon og internasjonal diakoni ville blitt involvert. Slik ville man kunne legge til rette for å styrke misjonens plass i den samlede utfordring vår kirke står overfor i verden.

Kirkemøtekomiteen ga i sin innstilling støtte til tanken om å etablere et mer forpliktende samarbeid mellom partene.

Kirkemøtet ga sin tilslutning til saksutredningen fra de kirkelige råd og fattet vedtak der man

- utfordret menighetene til å styrke og utvide sitt misjonsengasjement,
- uttrykte glede over det arbeidet som misjonsorganisasjonene utfører,

- oppfattet betenkningen sammen med rådernes og Kirkemøtets behandling av den som et tjenlig grunnlag for det videre samarbeid,
- ba om at man arbeidet videre med å legge til rette for tjenlige strukturer for samarbeidet,
- og ba om å få saken tilbake når den var ferdig utredet.

Utviklingen av samarbeidet

Utviklingen av samarbeidet går frem av rapporten fra SMM. (se rapport) Rapporten gjør rede for det omfattende arbeid som er utført. Det strategiske hovedgrep har vært å etablere et lite sekretariat (75% stilling) som bidrar til styrket koordinering og samhandling både gjennom styringsstruktur, stillinger og finansiering. Man har altså ikke bygget opp en organisasjon som overtar organisasjonenes operative ansvar, men "samvirket bygger på ideen om at alle partene har et 100% eierforhold både til arbeidet og fruktene av det. Det innebærer at partene finansierer arbeidet i fellesskap og utvikler felles strategier og stillinger" (SMM-rapport s.3) Rådene vil også uttrykke glede over at SMM-samarbeidet ikke bare ser som sin utfordring å etablere nye tiltak, men arbeider for å fremme en misjonerende identitet i kirken.

MKR og KR vil trekke frem følgende fra den omfattende rapporten:

Rapporten viser at SMM har bidratt til synliggjøring og styrking av misjonsansvaret i menighetene. Det går frem både av tiltakene som rapporten viser til, uttalelsene fra de bispedømmer som har deltatt i samarbeidet, det statistiske materiale som viser utviklingen i samarbeidsavtaler, og i noen grad utviklingen i inntekter til misjonsarbeidet fra menighetene.

SMM har gjennom sitt arbeid bedret samhandling og kommunikasjon mellom misjonsorganisasjonene og mellom disse organisasjonene og øvrige kirkelige organer, både nasjonalt og internasjonalt. Som eksempler på dette kan nevnes bedret samarbeid mellom bispedømmer og kretser, felles materiellutvikling og informasjonsarbeid, og av konkrete prosjekter Norske kirkedager i 1997 og arbeidet gjennom "Jubileum 2000". Samarbeidet har også bidratt til en bedret samhandling mellom misjonsorganisasjoner og kirkelige organer i forhold til søsterkirker. Det er også verdt å merke seg at SMM-arbeidet har bidratt til å skape bedre kontakt mellom misjonsorganisasjonene og de økumeniske organisasjoner og deltakelse i flere økumeniske og internasjonale prosesser som for eksempel arbeidet i forbindelse med KVs misjonskonferanse i Salvador i 1996 og observatørstatus i Nasjonalkomiteen for LVF i Norge. Dette innebærer at norske misjonsorganisasjoner kan både bringe og hente impulser i forhold til de økumeniske prosesser omkring misjon.

Rapporten viser også til at ikke alle bispedømmer har organisert seg med regionale SMM-utvalg og konsulenter. Hamar bispedømme har som en prøveordning valgt en modell der misjon, internasjonal diakoni og økumenikk sammenholdes og laget en stilling som internasjonal konsulent. I mars 2000 ble det foretatt en midtevaluering av prøveordningen der alle parter i samarbeidet (NMS, Kirkens Nødhjelp, MKR og Hamar bispedømme) stilte seg positive til erfaringene så langt. Rådene konstaterer med tilfredshet at SMM har invitert representanter også for de bispedømmer som ikke har organisert seg innenfor SMM til å delta på felles rådslagningsmøter.

Rapporten konkluderer med at det er tatt vesentlige skritt i retning av et tettere samarbeid mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjoner. Samtidig refererer den til noen av spenningene som har vært i samarbeidet. Blant de videre utfordringene nevnes bl.a. en

sterkere integrering av misjon og Dnk's øvrige internasjonale engasjement, samt en sterkere integrering av (ytre)misjon og evangelisering/diakoni/menighetsbyggende arbeid lokalt og nasjonalt.

Innstillingen fra SMM

MKR og KR gir sin tilslutning til innstillingen fra SMM med følgende kommentarer, presiseringer og tilføyelser:

Innstillingen fra SMM bærer navnet «misjonerende menigheter». Dette samsvarer godt med det som er en overordnet målsetting for Dnk : Dnk skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Det er en prioritert oppgave for SMM å være med å bygge misjonerende menigheter. Samarbeidsrådet har en spesiell kompetanse i forhold til dette. Samtidig er det rett å understreke at begrepet misjonerende menigheter favner videre enn det som er misjonsorganisasjonenes hovedoppgaver. Det vil derfor naturlig være flere av de kirkelige organisasjoner som for eksempel diakonale organisasjoner og barne og ungdomsorganisasjoner som sammen med misjonsorganisasjonene har oppgaver i forhold til det å bygge misjonerende menigheter.

Innstillingen fra SMM refererer til den misjonsteologiske basis for samarbeidet mellom organisasjonene og kirken som ligger i betenkningen av 1993. SMM ser på det nåværende tidspunkt intet behov for å revidere denne basis. Det uttrykkes samtidig ønske om å fortsette de misjonteologiske samtaler med MKRs fagnemnd for økumenisk samarbeid og misjon (NØM).

Rådene gir sin tilslutning til dette og viser til det arbeidet med misjonsforståelsen som foregår i NØM. NØM har som del av arbeidet invitert til samtaler med SMM-partene og andre aktuelle organisasjoner i Den norske kirke. Prosessen tar også sikte på å se hvordan den økumeniske bevegelses arbeid med misjon utfordrer misjonsorganisasjonene og Dnk, og på hvilken måte de samme kan delta i de økumeniske organisasjoners arbeid med misjon. Arbeidet søker å følge opp behovet for et samlet syn på kirkens ulike aktiviteter i misjon både nasjonalt og internasjonalt utfra tanken at dette også vil bidra til å styrke hver enkelt av aktivitetene. Rådene har som målsetting på et senere tidspunkt å fremme en egen sak om misjonsforståelsen i Dnk for KM.

Innstillingens pkt.2 tar for seg den aktuelle misjonssituasjon. Rådene finner det viktig at det tas utgangspunkt i skiftet av tyngdepunkt innenfor den globale kristenhet og at dette understreker behovet for norsk misjon å forstå seg som ledd i et internasjonalt og økumenisk nettverk av kirker og organisasjoner som arbeider sammen.

Når det gjelder de store misjonsutfordringene (pkt.2.3) etterlyser rådene en tydeliggjøring av det diakonale aspekt eksempelvis i form av utfordringen om bekjempelse av fattigdom og arbeid for menneskerettigheter som begge deler, avhengig av en gitt kontekst, vil være bærende elementer i det kristne vitnesbyrd. En større vektlegging av det diakonale aspekt er også i overensstemmelse med utsagnet i avsnittet om det misjonsteologiske grunnlag, "å formidle evangeliet både i ord og gjerning". Troverdige vitnesbyrd om evangeliet innebærer arbeid for hele mennesket i den enkelte kontekst.

SMM's målgruppe er menigheter i Dnk. MKR og KR ønsker å utfordre misjonsorganisasjonene ved å spørre om ikke tiden kan være inne til å benytte SMM som et organ der man også gjensidig drøfter sine strategiske veivalg i forhold til samarbeidet med søsterkirker.

Rådene har merket seg den viktige sontringen mellom basisoppgaver og samarbeidsprosjekter i pkt.6. Dette fremstår som et viktig grep for å stimulere til felles prosjekter med andre kirkelige aktører som ikke er medlemmer av SMM og som arbeider på den nasjonale og internasjonale arena. Et konkret eksempel i denne sammenheng er samarbeid om "Det økumeniske ti-året til overvinnelse av vold".

Rådene ser med glede på de resultater av ulik art som er oppnådd gjennom SMM og vil understreke at det er svært ønskelig at dette samarbeidet fortsetter. Samtidig ser man det som viktig at det fortsatt er en fleksibilitet som utfra hensyntagen til lokale og regionale forhold gir rom for alternative organisasjonsformer.

Når det gjelder finansiering av et fortsatt SMM, gir rådene sin tilslutning til innstillingens pkt.12 der det tas sikte på en tilnærmet 50/50 fordeling mellom Kirkerådet/bispedømmerådene og misjonsorganisasjonene. MKR og KR foreslår at midlene til de regionale stillingene, uavhengig av den organisasjonsform som bispedømmene selv velger, dekkes over regionale OVF-midler mens daglig leder finansieres over sentrale OVF-midler. Utfra hovedmålsettingen om at Dnk er en ...misjonerende...kirke anbefaler rådene at det på sikt arbeides for å inkludere stillingene knyttet til SMM i de stillingshjempler som finansieres over statsbudsjettet.

FORSLAG TIL VEDTAK:

MKR anbefaler at KR fremmer følgende forslag til vedtak for Kirkemøtet 2000:

1. Samarbeidsråd for menighet og misjon etableres som en permanent ordning med virkning fra 01.01.2001
2. Kirkemøtet gir sin tilslutning til innstillingen fra SMM med følgende presiseringer
 -
 -
 -
3. Dnk kirkes andel av kostnadene til Samarbeidsråd for menighet og misjon dekkes av henholdsvis regionale OVF-midler for de regionale stillinger og sentrale OVF-midler for stillingen som daglig leder.

Samarbeidsråd for menighet og misjon

Rapport 1994-2000

1. Grunnlag og historikk

Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM) ble opprettet gjennom vedtak i Kontaktforum for menighet og misjon 24. august 1994, på basis av vedtekter av samme dato.

SMM står i historisk kontinuitet med det samarbeid som ble innledet mellom Den Norske Israelmisjon (DNI), Den norske Santalmisjon (DnS) og Det Norske Misjonsselskap (NMS), Kirkerådet og Bispekollegiet i 1978, med tanke på å hjelpe frem et større engasjement for ytre misjon i våre menigheter. Partene nedfelte prinsipper og praktisk opplegg for dette i innstillingen *Menighetenes misjonsengasjement*. Innstillingen ble fulgt opp gjennom regelmessige, uformelle drøftelser mellom partene, fra 1988 omtalt som *Kontaktforum for menighetenes misjonsengasjement*. I 1992 etablerte forumet et eget sekretariat og endret navn til *Kontaktforum for menighet og misjon (KMM)*.

Samme år startet KMM arbeidet med et nytt dokument, *Menighet og misjon*. Her uttrykte man et ønske om at KMM bør gis en enda tydeligere status som et sentralt samarbeidsorgan" og endre navn til *Samarbeidsråd for menighet og misjon* for å understreke forpliktelsen ytterligere". Dette innebærer ikke at en ønsker å utvikle en ny organisasjon, men et samarbeidsorgan som kan fatte vedtak som forplikter partene innenfor rammen av de retningslinjer som trekkes opp for rådet.

Dokumentet *Menighet og misjon* ble i 1993 behandlet og gitt tilslutning av de respektive samarbeidsparter. Dokumentets del 1. *Misjonsteologiske forutsetninger* uttrykker således et felles teologisk grunnlag for samarbeidet. KMMs vedtak om opprettelse av SMM i august -94 bygger på vedtaket i Kirkemøtet 1993 og på vedtak i de respektive misjonsorganisasjoners landsstyret i 1994.

I følge vedtektene er medlemsskap "åpent for alle misjonsorganisasjoner innen Den norske kirke, og innvilges av SMM på grunnlag av søknad og tilslutning til rådets vedtekter og Den norske kirkes bekjennelsesskrifter". Orientering om dette ble sendt misjonsorganisasjonene i Norsk Misjonsråd høsten 1994, og førte til at Den Norske Bibelmisjon og Den Nordiske Kristne Buddhistmisjon (i dag: AREOPAGOS) ble opptatt som nye medlemmer i SMM våren 1995. Bl.a. på bakgrunn av et ønske om medlemsskap fra Den Norske Misjonsallianse drøftet man å åpne SMM for utvalgte misjonsorganisasjoner. SMM fant ikke dette naturlig eller formålstjenlig. Man vurderte det slik at arbeidets karakter av å være målrettet virksomhet med fokus på utviklingen av Den norske kirkes menigheter forutsetter et begrenset antall aktører med evne til samhandling, uten for stort språk i kirketenkning og vilje til ressursbruk.

Vedtektene fastsetter at "SMM utarbeider strategiplaner for rådets virksomhet for 3 år av gangen". Strategiplan SMM 1995-97 ble utarbeidet samme høst. I henhold til strategiplanen (tiltak 1.1.2.) ble det våren 1995 ansatt en prosjektleder for tre år til å forestå gjennomføringen av planen. Rådets virksomhet (personalkostnader og arbeidsbudsjett) finansieres av partene i

felleskap. Fordelingen av utgiftene er tilnærmet 50-50 mellom Kirkerådet (OVF-midler) og misjonsorganisasjonene.

2. Arbeidsperioder og evaluering

Ved opprettelsen ble det fattet vedtak om at SMMs vedtekter "skal evalueres og gjennomgås etter tre år" (SAKKMM 15/94, p.4). Da man i 1997 dessuten sto overfor utfordringen med å utarbeide en ny strategiplan for 1998-2000, ønsket SMM å foreta en gjennomgang av erfaringene så langt. Resultatet av gjennomgangen er nedfelt i prosjektleders rapport *Samarbeidsråd for menighet og misjon 1994-97 - Evaluering i lys av strategiplanen*. Rapporten ble framlagt til foreløpig behandling på SMM-møtet 12.02.97 (Sak SMM 8/97), og oversendt partene som en ressurs for en evaluering og gjennomgang av SMM-arbeidet i hver enkelt organisasjon. (Sak SMM 4/97, p.1).

Partene gjennomførte sin evaluering i tidsrommet mars-oktober, og ga skriftlig tilbakemelding til SMM. På bakgrunn av behandlingen i medlemsorganisasjonene ble følgende vedtak fattet:

1. SMM uttrykker tilfredsstillende med de resultater som er oppnådd og vedtar å videreføre arbeidet i Samarbeidsråd for menighet og misjon.
2. SMM legger gjeldende vedtekter uten endringer til grunn for det videre samarbeidet.
3. SMM noterer seg at det i partenes evalueringsuttalelser har framkommet synspunkter vedrørende SMM's arbeid som det vil være naturlig å se nærmere på i forbindelse med arbeidet med ny strategiplan for perioden 1998-2000.
4. SMM ber prosjektleder oppdatere rådets foreløpige rapport om arbeidet i perioden 1995-97 og framlegge denne på neste møte.
5. SMM bekrefter forlengelsen av prosjektleders engasjement til ut år 2000.

SMM er i henhold til rådets vedtekter *etfast "samarbeidsorgan* på sentralt plan. Det fatter vedtak av gjensidig forpliktende karakter for partene, innenfor rammen av rådets vedtekter og de vedtatte planer og budsjetter" (jgf. 2). Stillingen knyttet til rådet betegnes imidlertid som "prosjektleder" og ansettelsehorisonten er 3 år. Dette gir uttrykk for ~~prosjekt~~forståelse. Det gir en innebygget spenning i forståelsen av SMM-arbeidets karakter, og usikkerhet med hensyn til stillingens utforming og stabilitet. Den samme problemstillingen gjør seg etter hvert gjeldende med tyngde i de fleste av bispedømmene, hvor det på den ene siden er etablert faste samarbeidsorgan, mens misjonskonsulentene knyttet til disse er ansatt i et tre-års perspektiv, delfinansiert gjennom OVF-midler. Stillingene er sikret finansiering ut år 2000.

På denne bakgrunn og på bakgrunn av behovet for å utvikle en ny strategiplan for SMM 2001-2003 besluttet SMM i 1999 å initiere en bred evaluering sentralt og regionalt. Siktemålet med evalueringen er å

- Redegjøre for de resultater som er oppnådd
- Redegjøre for de erfaringer som er vunnet
- Avklare eventuelle endringer i samarbeidsform
- Avklare stillingsspørsmålet
- Frembringe momenter til det videre strategiske arbeid med å skape misjonerende menigheter

Prosessen ble lagt opp slik at medlemmene høsten -99 ble oppfordret til å gjennomføre interne organisasjonsevalueringer. Våren år 2000 ble det gjennomført fellesevalueringer i de regionale samarbeidsorganene. Som en hjelp til det regionale evalueringsarbeidet, og for å sikre

at viktige spørsmål ble berørt, hadde SMM reist noen problemstillinger som partene regionalt har føyd sine egne til. En sammenfatning av materialet fra de regionale SMM-utvalgene er gitt i et eget vedlegg. I det følgende vil vi gi en evaluering av SMM-arbeidet sentralt.

3. En unik modell

Reformbevegelsens arbeid har ført til store endringer av Den norske kirke (DNK). Dette aktualiserer spørsmålet om de frivillige organisasjonenes rolle og forhold til de kirkelige organer som etter hvert har blitt utviklet. Samarbeidsråd for menighet og misjon framstår både i Norge og internasjonalt som en unik modell for samvirke mellom kirkelige organer og frivillige organisasjoner innen kirken.

Verken kirken eller misjonsorganisasjonene ser det som et mål at de frivillige organisasjoner i DNK skal gå opp i den kirkelige struktur jmf. den svenske modellen (*Svenska Kyrkans Mission*). Ønsket om videreføring av den frivillige strukturen er bl.a. begrunnet i at tverrstrukturer gir sunn maktfordeling, mulighet til å utvikle spisskompetanse, nærhet og bredt folkelig engasjement. Som kirkens "gåut-strukturer" er de frie organisasjonene viktige for å bevare bevegelsen i en institusjonalisert kirke. Samtidig er de som åndelige hjem for mange mennesker med på å opprettholde både kirkens mangfold og dens enhet. SMM-modellen bygger på at de frivillige organisasjonene også i fremtiden videreføres som selvstendige og selvstyrte enheter innen DNK.

Ulikt den danske modellen (*Folkekirkenes misjon*) er SMM ikke bare et samvirke mellom de ulike misjonsorganisasjonene, men også et samvirke mellom kirken og misjonsorganisasjonene. Samvirket bygger på ideen om at alle partene har et 100% eieforhold både til arbeidet og til fruktene av det. Det innebærer at partene finansierer arbeidet i fellesskap og utvikler felles strategier og stillinger. Her skiller SMM seg fra den finske modellen hvor *Kirkens Missionsentral* framstår som en avdeling i den finske kirken, som inviterer misjonsorganisasjonene til samarbeid.

I norsk sammenheng er det også utviklet andre modeller for samvirke mellom kirkelige organer og frivillige organisasjoner jmf. *IKO-modellen*. SMM-modellen skiller seg fra denne bl.a. gjennom felles finansiering, stillinger og styringsstruktur.

4. Arbeidsform og strategi

Samarbeidsrådet har siden starten bestått av generalsekretærene i misjonsorganisasjonene, kirkerådsdirektøren og en representant for Bispemøtet, for tiden Odd Bondevik. I tillegg til de overfornevnte stemmeberettigede representantene har partene som regel møtt med sine fagkonsulenter for menighet og misjon, eller tilgrensende fagområder. Fra Det sentralkirkelige råd har konsulent for økumenisk samarbeid og misjon møtt fast, som regel også MKRs generalsekretær.

Våren 1995 ansatte man en prosjektleder med ansvar for gjennomføringen av rådets strategiplan. Stillingen har siden starten vært innehatt av Tore Laugerud. Prosjektlederen har også vært rådets sekretær.

Rådet har ordinært hatt møter 4 ganger i året. Siden 1997 har ett av møtene vært en fellessamling med de regionale SMM-utvalg/misjonskonsulentene. Rådet har utarbeidet SMMs

strategier og budsjetter, evaluert arbeidet, nedsatt arbeidsgrupper og planlagt tiltak innenfor rammen av rådets strategiplan. Samarbeidet på bispedømmeplan er i prinsippet regionalt styrt. SMM hatt imidlertid siden 1996 hatt en viktig koordinerende funksjon i forhold til dette.

SMMs overordnede mål har siden starten vært *å styrke misjonsengasjementet i menighetene*. SMM er i henhold til sin selvforståelse et redskap for noe en ønsker skal skje i lokalmenighetene. Også andre instanser arbeider for å nå det samme målet: bispedømmene og misjonsorganisasjonenes hoved- og kretskontorer. SMM har derfor i sitt strategiske arbeid måttet spørre om hva som best kan gjøres på sentralt nivå for å nå det overordnede mål for samvirket. I SMMs første strategiplan (1995-1997) var det overordnede målbrudt ned i to hovedmål: 1. Å styrke kommunikasjonen mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjonene; 2. Å bidra til at misjon blir en integrert del av menighetens virksomhet.

Erfaringene som framkom gjennom evalueringen for perioden 1995-97 ga innsikt som førte til flere viktige endringer i hovedmålene i den nye strategiplanen for 1998-2000: a) Et nytt hovedmål ble føyd til: *Å gjøre misjon til en sentral del av Den norske kirkes identitet ved å arbeide for at misjon blir et kontinuerlig og organisk element i gudstjenesteliv, forkynnelse og undervisning*. b) Hovedmål 1. over fikk to tilføyelser (*Å styrke kommunikasjon og samarbeid (mellom misjonsorganisasjonene og kirkelige organer) og innbyrdes mellom misjonsorganisasjonene*). c) Hovedmål to over ble omformet til: *Å legge til rette for å skape misjonerende menigheter som sammen deler evangeliet i nærmiljøet, "i Jerusalem... og like til jordens ender"*.

Endringene ga signaler om at man ikke bare så utfordringen i å etablere nye misjonstiltak, men å arbeide for å fremme en misjonerende identitet i kirken, i alle sammenhenger og på alle nivåer. Videre var endringene et uttrykk for at man etter tre år med radikalt bedret kommunikasjon mellom partene ønsket å komme videre med konkrete samarbeidstiltak, ikke bare mellom kirken og organisasjonene, men og mellom organisasjonene innbyrdes.

Det er særlig grunn til å merke seg endringen i mål tre som definerer det SMM ønsker skal skje i lokalmenighetene. Her taler en ikke lenger om misjon og menighet som ulike størrelser og om misjonsarbeidet som noe som skal integreres i menigheten. I stedet "ønsker en å legge til rette for å skape misjonerende menigheter". Gjennom denne dynamiske og integrerte uttrykksmåten indikerte SMM en ny måte å tenke menighet på. Menigheten er ikke et objekt for støtte til misjon, men subjekt og bærer av misjonsansvaret lokalt og globalt. Gjennom dette ble også misjonsorganisasjonenes rolle som "entreprenører" for menighetens misjonsansvar tydeliggjort. Den nye målformuleringen innebærer også en nedbygging av det tradisjonelt sterke skillet mellom ute og hjemme, ytre- og indremisjon, i norsk kirkeliv.

Disse viktige utvidelsene og justeringene av hovedmålene ble foretatt uten at man endret SMMs overordnede mål: *å styrke misjonsengasjementet i menighetene*.

5. Tiltak, erfaringer og resultater

SMMs hovedmål 1: Å gjøre misjon til en sentral del av DNKs identitet ved å arbeide for at misjon blir et kontinuerlig og organisk element i gudstjenesteliv, forkynnelse og undervisning.

Strategiplanen 1998-2000 opererer med fire delmål innen dette hovedmålet: a) Å innlede dialog og søke samarbeid med de teologiske og kirkelige utdanningssteder, med sikte på en mer dynamisk og praktisk integrering av misjon i utdanningen og etterutdanningen til

kirkelige stillinger b) de kirkelige yrkesorganisasjonene med sikte på en integrasjon av misjon i den yrkesmessige identitet, bl.a. gjennom etter- og videreutdanningstilbudene; c) Å søke kontakt med og inspirasjon fra ulike miljøer som arbeider med kristen spiritualitet med sikte på sammen å utvikle en misjonsspiritualitet for vår tid; d) Arbeide for å skape rom for misjon i kirkens dåpsopplæring og konfirmantarbeid.

Tiltak og resultater innenfor delmål a);

SMM har i perioden 1998-2000 gjennomført kontakt- og rådslagningsmøter med kirkelige utdanningsinstitusjoner med sikte på en mer dynamisk og praktisk integrering av misjon i utdanningen og etterutdanningen til kirkelige stillinger. Misjonshøgskolen ble besøkt 02.04.98, Det teologiske menighetsfakultet 15.04.98 og Teologisk fakultet Praktisk-teologisk seminar 04.09.98. SMM var representert i møtene med generalsekretærene, kirkerådsdirektør/ generalsekretær i MKR og prosjektleder. Institusjonene var representert ved dekanus, rektor, enkeltlærere og studentene. Referater foreligger fra møtene og er sammenfattet i prosjektleders "Rapport fra kontaktsamtalene med de teologiske fakultetene våren/høsten 1998". Rapporten inneholder bl.a. vurderende inntrykk fra hvert enkelt studiested og punktvis utfordringer til SMM og fakultetene. Rapporten er fulgt opp av SMM og oversendt fakultetene til intern oppfølging. Det er aktuelt å videreføre dette punktet i strategiplanen med besøk i andre typer kirkelige utdanningsinstitusjoner.

Tiltak og resultater innenfor delmål b)

SMM hadde i 1998 også kontakt med Presteforeningen angående etter- og videreutdanningstilbudene. Kontakten har resultert i et konkret samarbeidstiltak mellom SMM og PF *Pastoralt studiesamarbeid nord-sør*. Innenfor dette samarbeidet ønsker en å legge til rette for møter mellom norske og utenlandske prester – både i Norge og i utlandet. Målet er å kompetanseutvikle og inspirere prester og menigheter innen teologi, praktisk menighetsarbeid, spiritualitet og misjon gjennom å øke mulighetene for studier i en internasjonal kontekst. Samarbeidet har gjensidighet som grunnpremiss, og utveksling og studier vil foregå både i nord og sør.

Studieoppleggene utvikles i samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og deres samarbeidskirker og Presteforeningen. Prosjektet mottar støtte fra Opplysningsvesenets fond. Åtte prester (fire fra Norge og fire fra sør) gjennomførte studieopplegg i 1999. Den første av de fikk våren 2000 godkjent *Internasjonal kompetanse*, en ny modul innenfor PFs etter- og videreutdanningstilbud, SPP (Spesialkompetanse for praktisk prestedtjeneste). For SMM er det en prioritert oppgave å videreføre prosjektet gjennom å utvikle og gjennomføre nye studieopplegg. SMM ønsker også gjennomføre kontakt- og rådslagningsmøter med andre kirkelige yrkesorganisasjoner med sikte på en integrasjon av misjon i den yrkesmessige identitet, bl.a. gjennom etter- og videreutdanningstilbudene.

Tiltak og resultater innenfor delmål c)

SMM forsøkte i utgangspunktet å opprette en prosjektgruppe. Dette viste seg å være vanskelig av kapasitetsmessige grunner. Senere ble SMM involvert i et bredt arbeid omkring spiritualitet gjennom prosjektleders utarbeidelse av betenkingen *Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid* til Kirkemøtet i -99. Dette er ikke et SMM-initiativ, men partene i SMM har vært fortløpende orientert og på forskjellig måte involvert, da saken har klare teologiske aspekter. I forlengelsen av Kirkemøtesaken har Kirkerådet opprettet et oppfølgingsprosjekt i et bilateralt samarbeid med en av misjonsorganisasjonene i SMM, Areopagos. Knut Grønvik er ansatt i en

halv stilling for å følge opp prosjektet, i samarbeid med Tore Laugerud i et eget deltidsengasjement for Kirkerådet.

Dette arbeidet har også fått en kanal gjennom opprettelsen av en spalte om misjonsspiritualitet i spiritualitetstidsskriftet *Over Alt*. Bl.a. har SMMs tidligere leder Tor B. Jørgensen og prosjektleder Tore Laugerud levert bidrag til spalten. Videre forberede SMM i samarbeid med bl.a. Kirkerådet og flere av misjonsorganisasjonene i SMM konferanse *Evangelium og salt, visjoner for morgendagens menighet* i mars 2001. *Åndelig fornyelse* er et av konferansens fire hovedtemaer.

Gjennom dette er SMMs anliggende om å sette temaet misjon og spiritualitet på dagsorden i kontakt og samarbeid med andre aktører innen feltet godt ivaretatt. SMM har derfor for tiden ikke konkrete planer om å opprette egne tiltak innenfor dette delmålet.

Tiltak og resultater innenfor delmål d)

Målet er svært vidt og noe vagt angitt. Konkret har SMM søkt å påvirke Kirkerådets arbeid med innholdet i dåps- og konfirmantundervisningen, bl.a. ved at prosjektleder har skrevet et avsnitt om misjon i *Håndbok til plan til konfirmasjonstiden i DNKs* samt deltatt i en prosjektgruppa som har hatt ansvar for et *praksis*-hefte: "Grensesprengende kirke - misjon, diakoni, økumenikk".

SMM har videre forsøkt å bidra til at materiell og programtilbud fra misjonsorganisasjonene blir kjent og tas i bruk i menighetenes barne- og ungdomsarbeid. Her er mulighetene bare i svært liten grad utnyttet. For å komme videre med dette er det ønskelig at det opprettes tettere kontakt og konkrete samarbeidsprosjekter mellom personer som arbeider med dåpsopplæring og konfirmantarbeid i den kirkelige struktur og i misjonsorganisasjonene. Dette tegner seg som en viktig utfordring for SMM i det videre arbeid. Et konkret initiativ vil bli tatt høsten 2000 for å drøfte en mulig felles satsning på konfirmantprosjekter mellom misjonsorganisasjonene i SMM og andre aktører som for eksempel KN og Strømmestiftelsen.

SMMs hovedmål 2: Å styrke kommunikasjon og samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og kirkelige organer, og innbyrdes mellom organisasjonene.

Strategiplan 1998-2000 opererer med 5 delmål under dette hovedmålet: a) Å støtte og stimulere den videre utvikling av det regionale samarbeid mellom bispedømmer og kretser; b) Å synliggjøre DNKs frivillige og offisielle struktur når det gjelder forholdet til andre kirker; c) Å bedre informasjonen om egen virksomhet og kunnskapen om hverandre arbeid; d) Å synliggjøre samarbeidet når det gjennomføres store arrangement; e) Arbeide for å synliggjøre misjon som et felles anliggende gjennom å søke anledninger hvor misjonsorganisasjonene og grådsstrukturen engasjerer seg sammen.

Tiltak og resultater innenfor delmål a)

Å stimulere det regionale samarbeidet mellom kretser og bispedømmer hadde høyeste prioritet fra SMMs side i treårsperioden 95-97, og ble bl.a. ivaretatt gjennom en besøks- og inspirasjonsrunde i samtlige bispedømmer/kretser der medlemmene i SMM deltok (det foreligger en egen rapport *Rapport og referater fra besøk i bispedømmene høsten 1995-våren 1996*). Besøksrunden førte til opprettelse av regionale samarbeidsorgan i de bispedømmer hvor slike utvalg ikke allerede var i gang og er vitalisering og videreutvikling av samarbeidet der det allerede var etablert. Besøksrunden ga videre utgangspunktet for å etablere misjonskonsulentstillinger i bispedømmene Tunsberg, Borg, Nidaros, Sør-Hålogaland, Møre,

Agder og Bjørgvin (Bispedømmene Stavanger og Hamar hadde allerede misjonskonsulentstillinger i samarbeid med NMS). Stillingene er uttrykk for et bredt samarbeid der alle partene i SMM deltar. Deres grunnleggende referansepunkt er de regionale samarbeidsorgan. Gjennom lokalisering og formelt arbeidsgiveransvar er stillingene knyttet til bispedømmene.

I bispedømmene Hamar og Tunsberg møtte SMM en særlig utfordring da biskopens standpunkt i den aktuelle bispemøtesak om homofili hadde skapt samarbeidsproblemer i forhold til misjonsorganisasjonene. Konkret gjaldt saken biskopens plass og rolle i det regionale misjonsutvalget. I Tunsberg fant man en løsning gjennom at biskopen inntil videre stilte sin plass i det regionale misjonsutvalg til disposisjon. I Hamar lyktes det ikke å finne fram til en felles løsning, og samarbeidet mellom bispedømmet og misjonsorganisasjonene som hadde vært i funksjon siden 1979 gikk i oppløsning.

I 1998 ble det på bispedømmets initiativ opprettet en stilling for *Internasjonal konsulent* som dekker feltene misjon, internasjonal diakoni og økumenisk samarbeid. Stillingen finansieres og styres innenfor rammen av et prosjekt der Hamar bispedømmeråd, Kirkens Nødhjelp, Det Norske Misjonsselskap og Mellomkirkelig råd deltar. NMSs engasjement i stillingen viderefører et ti år gammelt tosidig samarbeid med Hamar bispedømme om misjonskonsulent. Internasjonal konsulent i Hamar, i likhet med NMS-konsulenten i Stavanger bispedømme, inviteres til og inngår i det kollegiale fellesskap av misjonskonsulenter innenfor SMM-paraplyen.

De regionale samarbeidsorganene er frittstående og får sitt mandat fra partene regionalt. De varierer derfor noe med hensyn til struktur, arbeidsmåte og -oppgaver. De er imidlertid i sin selvforståelse grunnleggende knyttet til "SMM-prosessen" og det overordnede mål for denne, og i sin sammensetning avgrenset til medlemsorganisasjonene i SMM. Samarbeidets ulike preg synes dels å avspeile naturlige variasjoner mellom bispedømmene, dels at de befinner seg på noe ulike stadier i utviklingen av arbeidet med menighet og misjon.

SMM utveksler fortløpende møtereferater og annet informativt, strategisk og deskapende og erfaringsorientert materiale med de regionale samarbeidsorganene. Slik knyttes misjonskonsulentene/de regionale SMM-utvalg sammen i et nasjonalt nettverk med SMMs prosjektleder som bindeledd. Nettverket er et redskap for samråd og samhandling og møtes en gang i året til etto-dagers fellesmøte med SMM. Gjennom deltagelse på arbeidersamlinger i misjonsorganisasjonene bidrar både prosjektleder og misjonskonsulentene til å kompetanseutvikle organisasjonenes kretser og regioner til samarbeid med kirkelige organer.

Tiltak og resultater innenfor delmål b)

SMM har ført til en sterkere synliggjøring av DNKs offisielle og frivillige struktur i forhold til andre kirker. Det har bl.a. vært avholdt en rekke møter med kirkeledere og delegasjoner fra andre kirker med deltagelse både fra misjonsorganisasjonene og kirkelige organer, særlig på sentralt nivå. Det er en utfordring at dette i økende grad også ivaretas på bispedømme/regionnivå.

Et annet viktig tiltak har vært misjonsorganisasjonenes økende deltagelse i det mellomkirkelige arbeid, bl.a. gjennom delegasjoner og gjennom deltagelse som observatører i den nyopprettede nasjonalkomiteen for LVF. Det er fremdeles en utfordring at misjonsorganisasjonene og representanter for kirkelige organer i større grad deltar sammen på besøksreiser/representasjon til kirker og arbeidsfelt i utlandet.

Tiltak og resultater innenfor delmål c)

SMM-samarbeidet har ført til vesentlig bedre informasjon og kunnskap om hverandres arbeid innenfor kirken og misjonsorganisasjonene, både på sentralt og regionalt nivå. SMM-møtene er med sine orienteringssaker i seg selv et viktig redskap til dette. Et meget viktig redskap til gjensidig informasjon og kunnskap om hverandres arbeid er de prosjekt- og ad-hoc-grupper med deltagelse fra kirkelige organer og misjonsorganisasjoner, som i økende grad opprettes både på sentralt og regionalt nivå. På sentralt nivå spille prosjektleders deltagelse som observatør i NEMD for økumenisk samarbeid og misjon og de samtaler om misjonsteologi og andre aktuelle spørsmål som er avholdt mellom NØM og SMM en særlig viktig rolle. Nye samtaler er planlagt.

SMM har og bidratt til å styrke misjonsinformasjonen til menighetene, bl.a. gjennom Kirkerådets menighetssendinger, gjennom stoff i Kirkeaktuelt og sendinger til menighetsbladene. Samtidig har det vært en tiltagende mengde stoff om virksomheten i kirkens offisielle struktur i misjonsbladene. Blant stoff-typene nevner vi: ledere - disse synes å ta opp kirkelige "saker" med mer varierende innfallsvinkler enn tidligere portrettintervjuer med kirkelige profiler, fokusering på Kirkemøtesaker o.l., reportasjer og glimt fra kirkelige begivenheter, nasjonalt (Moster/Norske Kirkedager) og internasjonalt (KV's misjonskonferanse/LVF's generalforsamling), bidrag og kommentarer til kirkelige prosesser (gjeldssletteaksjonen knyttet til Jubileum 2000). Økningen av "kirkelig stoff" er ikke like tydelig i alle misjonsbladene. Et interessant eksempel på et felles informasjonstiltak er DNIs samarbeid med MKR og Jubileum 2000 om utarbeidelsen av folderen "Kristne gjestehus i Israel og de palestinske områdene".

Tiltak og resultater innenfor delmål d)

SMM har synliggjort samarbeidet mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjonene ved en rekke større arrangementer, bl.a. gjennom deltagelse på KAs årlige kirkefagmesser, 1000-års feiringen på Moster (1995) og andre regionale markeringer av 1000 år med kristendom i Norge samt Norske Kirkedager 1997 i Trondheim. Særlig Norske Kirkedager 1997 ble et meget viktig møtested. Fem internasjonale gjester var invitert av misjonsorganisasjonene i SMM. De inngikk i et tett bo- og arbeidsfellesskap med de andre internasjonale gjestene invitert av Mellomkirkelig Råd, Kirkens Nødhjelp og Norges Kristne Råd - og norske kirke- og misjonsledere - og deltok sammen med disse ved en rekke seminarer og andre arrangementer. DNI opplevde Kirkedagene som et gjennomslag for synliggjøringen av den messianske bevegelse i Israel i en bredere norsk kirkekontekst.

Tiltak og resultater innenfor delmål e)

SMM arbeider kontinuerlig for å synliggjøre misjon som et felles anliggende gjennom å søke anledninger hvor misjonsorganisasjonene og kirkelige organer engasjerer seg sammen. Det er her særlig grunn til å trekke fram Jubileum 2000 som har gitt viktige resultater og erfaringer i samarbeidet mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjonene. Formelt var SMM tilknyttet Jubileum 2000 gjennom prosjektleders deltagelse i Internasjonal komite. Hovedsatsningen var her Vennskapsbesøk 2000, et opplegg for å synliggjøre kirken som et globalt og økumenisk fellesskap gjennom vennskapsbesøk fra menigheter i andre land til norske menigheter i år 2000. Misjonsorganisasjonene bidro sammen med bl.a. KN og Jubileum 2000 til en finansieringspott til gjennomføring av besøkene, og arbeidet aktivt for å tilrettelegge for en rekke besøk fra menigheter i misjonsorganisasjonenes samarbeidskirker til norske menigheter som har eller er i

ferd med å inngå samarbeidsavtaler med misjonsorganisasjonene. Besøkene bidro til å vekke og vitalisere misjonsengasjementet i menighetene som fikk besøk, skapte økt økumenisk bevissthet og stimulerte vennsøksbesøk og utvikling av ansikt-til-ansikt relasjoner mellom nord og sør som et virkemiddel i misjonsorganisasjonenes arbeid. Tiltaket viste også at nettverket SMM-de regionale misjonsutvalg/-konsulenter gir et effektivt arbeidsredskap til gjennomføring av kirkelige fellestiltak av denne typen.

I tillegg til vennsøksbesøk 2000 var misjonsorganisasjonene aktivt med på å skape *Bønner jorden rundt*, en økumenisk bønnesamling fra kirker vår kirke har ulike typer relasjoner til gjennom misjonsorganisasjonene, KN, MKR og NKR. Misjonsorganisasjonene tok også på flere måter aktivt del i aksjonen "Slett U-landsgjelda" og lagde i samarbeid med NKR og Bibelselskapet *Guds herlighet midt i blant* osset ressurshefte for åpenbaringstiden år 2000.

SMMs hovedmål 3: Å legge til rette for å skape misjonerende menigheter som sammen deler evangeliet i nærmiljøet, "i Jerusalem... og like til jordens ender." (Ap.gj. 1,8)

Strategiplan 1998-2000 opererer med 5 delmål innenfor dette hovedmålet: a) Arbeide for at menighetsråd og ansatte tar ansvaret for misjon inn som et kontinuerlig og naturlig element i menighetens liv og virksomhet; b) Å synliggjøre ansvaret for misjon og kirken som universelt fellesskap i menighetens gudstjeneste; c) Å bidra til at misjonsorganisasjonene tar del i menighetens liv og virksomhet; d) Å bidra til at impulser og utfordringer fra kirker i andre land når fram til norske menigheter, e) Å arbeide for en nærmere integrasjon og samtenkning av indre- og ytre misjon i kirkelivet og i menighetene slik at evangelisering i nærmiljøet og misjon "i Jerusalem ... og like til jordens ender" kan inspirere og styrke hverandre gjensidig.

Tiltak og resultater under delmål a)

SMM's karakter av å være et sentralt samarbeidsorgan tilsier ikke en høy egenaktivitet direkte rettet mot ansatte og råd i menighetene. Oppgaven vil normalt være å stimulere og legge til rette for de enkelte misjonsorganisasjonenes/de regionale samarbeidsorganenes inngang og gjennomslag i menighetene.

SMMs hovedsatsning på området har vært å utvikle et ide- og ressurshefte for menighetsråd/ misjonsutvalg og menighetens ansatte: *Vi bygger misjonerende menigheter - Verktøykasse for ytre misjonsarbeidet*. Heftet ble sendt til menighetene og distribuert til bispedømmene og kretsene i 1996/97. I sitt metodiske opplegg forsøker heftet å stimulere en misjonerende tenkning og identitet i menigheten, kombinert med innsamling av konkret ide- og ressursstoff både fra misjonsorganisasjonene og menighetene.

Foruten ressursheftet har SMM ved prosjektleder bidratt med et kapittel *Håndbok for menighetsråd* om "Misjon og evangelisering", foruten avsnitt om de frivillige organisasjonene som ressurser og samarbeidspartnere for menighetsrådene. SMM forsøkte i noen år å utvikle en landsomfattende innsamlingsaksjonen i menighetene åpenbaringstiden: "Misjonsoppgaven har vi sammen". Tiltaket ble brakt til opphør bl.a. p.g.a. at flere av bispedømmene allerede hadde etablert egne innsamlingsaksjoner og at det var lite motivasjon for en slik fellesinnsamlinger i flere av misjonsorganisasjonene.

I flere bispedømmer har det regionale SMM-utvalgene har gått sammen om å arrangere felles inspirasjonssamlinger/verksted for menighetsråd/misjonsutvalg, ansatte og misjonsforeninger på bispedømme- eller prostiplan. Samlingene kan være av initierende

karakter, eller ha vedlikehold/videreutvikling av misjonsengasjementet som formål. De regionale samarbeidsorgan arbeider også med å koordinere møter mellom misjonsorganisasjonene og de enkelte menighetsråd. Dette har bidratt vesentlig til at misjonsorganisasjonene i økende grad framstår som samarbeidspartnere - og ikke primært som konkurrenter - overfor menighetsrådene.

Andre viktige tiltak på regionalt nivå har vært kurs av nye menighetsråd og arbeid for å integrere misjon i biskopens visitas. I flere bispedømmer har en kommet langt i å utvikle visitasen som et redskap for misjonsengasjementet i menighetene.

En oversikt over samarbeidsavtaler og inntekter fra menighetene til misjonsorganisasjonene i SMM i løpet av perioden 1994-2000 viser følgende utvikling:

<u>Antall samarbeidsavtaler</u>	01.01.94	01.01.98	01.01.2000
Areopagos (1)	-	1	1
Tibetmisjonen	-	4	8
Israelmisjonen	15	25	27
Santalmisjonen	25	140	187
Misjonsselskapet	179	331	402
Tilsammen	219	501	625

<u>Inntekter fra menighetene</u>	1993	1997	1999
Areopagos(1)	59.974	40.635	52.063
Tibetmisjonen	220.901	267.000	531.882
Israelmisjonen	1.423.004	1.603.600	1.655.000
Santalmisjonen	2.758.000(2)	3.194.072	3.614.202
Misjonsselskapet	6.867.271	7.847.050	8.099.825
Tilsammen	11.329.150	12.952.357	13.952.972

(1) Organisasjonens tyngdepunkt i SMM-engasjementet har hittil ikke vært opprettelse av samarbeidsavtaler om støtte til konkrete misjonsprosjekter.

(2) Tallet gjelder for 1994. Omlegging av regnskapsrutinene gjør det vanskelig å få opp det eksakte sammenlikningstall for 1993, men beløpet synes å være tilnærmet det samme som i 1994.

Tallene viser en meget positiv økning av antall samarbeidsavtaler mellom menigheter og misjonsorganisasjoner, ca 285 % i løpet av 6-årsperioden. I en del tilfelle har en og samme menighet samarbeidsavtale med flere av misjonsorganisasjonene. Det er derfor for tidlig å fastslå hvorvidt SMM når sin uttalte målsetting om at halvparten av Den norske kirkes lokalmenigheter (dvs. ca 675) skal ha samarbeidsavtale med en eller flere misjonsorganisasjoner innen utgangen av år 2000.

Inntektene fra menighetene viser også en positiv utvikling (for samtlige av medlemsorganisasjonene), men økningen er her langt mindre, ca. 23 %. De lokale variasjonene er store, men sett under ett har samarbeidsavtalene så langt, etter at inflasjonen er trukket fra, ikke tilført vesentlig ny økonomi til ytremisjon fra menighetene. Situasjonen er en utfordring både til misjonsorganisasjonene og til de kirkelige organer om en tettere oppfølging av de inngåtte avtalene.

Til sammenlikning viser den kirkelige årsstatistikken en økning av totale innsamlede midler i DNKs menigheter fra 142,6 mill i 1993 til 196,1 mill i 1999 (summen av kirkeofringer, givertjeneste og andre innsamlinger/gaveinntekter) – dvs. en økning på 37,7 %. Økningen er imidlertid mindre når det gjelder innsamlede midler til eksterne formål, da disse langsomt svekkes til fordel for innsamling av midler til egne formål. Et perspektiv er at midler til misjon(sorganisasjonene i SMM) holder stillingen i en stadig sterkere konkurranse om midler innsamlet i menighetene. Et annet perspektiv er at tallene synliggjør en sterk, felles utfordring for kirkelige organer og frivillige organisasjoner til å skape en ny giv rundt givertjeneste, forvaltning og deling av ressurser i menighetene.

Tiltak og resultater innenfor delmål b)

Gjennom det løpende prosjektet *Misjon i åpenbaringstiden* utvikler SMM gudstjenestemateriell som formidles menighetene hvert år gjennom Kirkerådets sending i november. Materiellet omfatter bønner, sanger og annet stoff fra våre søsterkirker, prekentips, forbønnsforslag, opplegg for misjonsgudstjenester osv. SMM har også utviklet et helhetlig familieopplegg som omfatter familiegudstjenester, bruk av misjonsbøsser, adventsverksted og misjonsmarked. Opplegget er trykket i heftet: *Gudstjenestefeiring og misjon i advents- og åpenbaringstiden* (1997). Prosjekt *Misjon i åpenbaringstiden* omfatter også ansvar for utarbeidelsen av tekstgjennomgåelsene til Luthersk Kirketidene for alle søndagene i åpenbaringstiden.

Markering av misjon i åpenbaringstiden er svært ulikt innarbeidet i menighetene. I enkelte bispedømmer har man spesielle tradisjoner knyttet til adventstiden. Noen regioner og bispedømmer, f.eks. Hamar og Oslo har satset bevisst og målrettet på åpenbaringstiden, og har oppnådd et betydelig gjennomslag i menighetene. Andre bispedømmer der misjon er en sterk del av den kirkelige kultur har ikke sett det samme behov for å satse på misjonstiltak knyttet til en bestemt tid i kirkeåret. SMM har forsøkt å ta høyde for ulik kirkegeografi, dels ved å se advents- og åpenbaringstid i sammenheng, dels ved å gi materiellet en utforming som gjør det anvendelig også i andre deler av kirkeåret. SMM ønsker å legge til rette for at åpenbaringstiden kan framtre som en særlig mulighet for misjonsmarkering, der dette er naturlig og ønskelig.

Et gledelig resultat av SMM-arbeidet er at bønn for misjon, misjonærer og søsterkirker har fått en langsynligere og bredere plass i menighetene i løpet av de senere år. Dette dokumenteres bl.a. av en undersøkelse fra Stavanger bispedømme som viser at mens 25% av menighetene ba for sine misjonærer i gudstjenesten i 1988, er tallet 55% i 1992 og 79% i 1997. (Menighet og misjon i Stavanger Bispedømme, Prosjektoppgave 1997, Roald Byberg.)

Tiltak og resultater innenfor delmål c)

Målet er vanskelig å rapportere da det både er generelt utformet og uklart med hensyn til SMMs rolle. NMS og DnS, som har egne barne- og ungdomsorganisasjoner, har iverksatt flere tiltak og prosjekter innenfor rammen av "Plan for dåpsopplæring" og "Plan for konfirmasjonstiden i DNK". I enkelte bispedømmer har misjonsorganisasjonene deltatt i samarbeidstiltak, som f.eks. samarbeidet mellom NMS og Tunsberg bispedømme om Horisont-klubber og samarbeidet om leirarbeid i Hamar bispedømme. Det er videre et generelt inntrykk av at SMM-arbeidet har bidratt til å synliggjøre misjonsforeningene i menighetene og integrere dem bedre i menighetsarbeidet, bl.a. gjennom mer aktiv deltagelse

ved gudstjenester og kirkekaffe. Trolig er samarbeidet også en medvirkende faktor til at vi finner et høyt antall av misjonsorganisasjonenes folk i menighetsrådene.

Tiltak og resultater innenfor delmål d)

Å bidra til at impulser og utfordringer fra kirker i andre land når fram til norske menigheter har vært et høyt prioritert mål fra SMMs side. Særlig har man brukt ressurser på å arbeide for en integrasjon av misjon og vennskapssamarbeid, i et nært og godt samarbeid blant annet med MKR og Kirkens U-landsinformasjon. Saken har vært ført som en langvarig prosess på SMMs møter som har inkludert de regionale misjonskonsulentene/Internasjonal konsulent i Hamar og munnet ut i et seminar om Misjon og vennskapssamarbeid høsten 1999. Prosessen har vært viktig for den vellykkede gjennomføringen av Vennsapsbesøk 2000, og har ført til at flere av misjonsorganisasjonene i SMM nå satser på vennskapssamarbeid som en modell for sine samarbeidsavtaler med menighetene, ved siden av støtte til misjonsprosjekter eller misjonærer.

SMM-samarbeidet har videre åpnet en ny kanal for toveiskommunikasjon mellom misjonsorganisasjonene og det internasjonale kirkefelleskap. Misjonsorganisasjonene setter i økende grad relevante spørsmål fra det internasjonale økumeniske arbeid på sin egen dagsorden, og deltar i påvirkningen av dette. Bl.a. har de vist et aktivt engasjement i forhold til KV's misjonskonferanse i Brasil i 1996 og studieprosessen "Evangelium og kultur" og til arbeidet med et nytt misjonsdokument til KV. Areopagos har fremmet forslag overfor både KV og LVF om en studieprosess om *Misjonierende menigheter*. Misjonsorganisasjonene deltar som observatører i den nyopprettede nasjonalkomiteen for LVF. SMM's leder og prosjektleder deltok på LVF's generalforsamling i 1997.

Tiltak og resultater innenfor delmål e)

SMM har bidratt til en nærmere integrasjon og samtenkning av indre- og ytre misjon i kirkelivet og menighetene gjennom skriftlig materiell, kurs- og foredragsvirksomhet, utviklingen av kirkelige strategier, deltagelse i Tid for tro-prosjektet, gjennom Kirkemøtesaken "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid" og på annen måte. En av SMMs medlemsorganisasjoner, Areopagos framtrer i økende grad som en internasjonal misjonsorganisasjon med arbeid i Østen, Danmark og Norge, og har vist en særlig interesse for dette punktet. Den nylig vedtatte fusjon mellom DnS og Indremisjonsselskapet stiller interessante spørsmål til den videre utviklingen av SMM-samarbeidet. I denne sammenheng er det også verd å notere at NMS har inngått et samarbeid med Stavanger bispedømme om bruk av hjemkomne misjonærer til menighetsplantning i bestemte områder i bispedømmet.

Et viktig tiltak med berøring til SMM er det pågående et forskningsarbeid om *Misjonierende menigheter - En undersøkelse av holdninger til og engasjement for ytre misjon i menigheter i Den norske kirke*. Prosjektet er ikke en evaluering av SMM-arbeidets nedslag i lokalmenighetene, men søker i et bredere perspektiv å kartlegge utviklingen av det lokale menighetsliv innen Den norske kirke med særlig henblikk på ytre misjon. Prosjektet drives i regi av Stiftelsen Kirkeforskning - i samarbeid med Egede Instituttet - på oppdrag fra Kirkerådet. Prosjektleder er Harald Hegstad og prosjektmedarbeider Tore Laugerud. Prosjektet vil kunne ut i en KIFO-rapport i 2001. SMM har etterspurt prosjektet da det gir empirisk basert kunnskap om den lokale virkelighet SMM henvender seg inn mot, og anser det som en viktig ressurs for videre utvikling av strategi og innhold i arbeidet med å skape misjonerende menigheter.

6. Evalueringer og konklusjoner i medlemsorganisasjonene

Misjonsorganisasjonene har i år 2000 gjennomført interne evalueringer av SMM-arbeidet. Nedenfor er deres konklusjoner gjengitt.

Areopagos:

Areopagos vurderer sitt engasjement i SMM som positivt. Det er i seg selv positivt at det finnes et slikt forum, der det føres meningsfulle samtaler med ledere for ulike misjonsorganisasjoner. SMM har utviklet seg til å bli et forum hvor vi opplever å bli hørt. Areopagos ser en positiv utvikling innen SMM både sentralt og regionalt. Under forutsetning av at temaet misjonerende menigheter kommer sterkere i fokus for samarbeidet bør Areopagos videreføre sitt engasjement sentralt og i de bispedømmer vi i dag er representert. Det er en forutsetning for å ha utbytte av deltagelsen at vi møter fast og er investerer i de personer som møter for oss ved samlinger og informasjon fra organisasjonen sentralt. Vi er usikre på om det er riktig å utvide vårt engasjement til flere bispedømmer. Denne diskusjonen bør tas med inn i samtaler om vårt engasjement i norske menigheter og i forhold til medlemmer. En gruppe for slike samtaler er i ferd med å bli nedsatt.

Vedtak:

Landsstyret i Areopagos Norge ønsker å delta i videreføringen av SMM. Landsstyret går inn for at SMM videreføres med en sentralleder (i dag prosjektleder) og ser dette som en viktig funksjon for at SMM skal fungere regionalt. Landsstyret ønsker at Areopagos skal bidra til denne stillingen slik de gjør i dag, og at det arbeides for at den blir minimum 50% , helst 100%.

Landsstyret er glade for det initiativ stiftelsen har tatt ovenfor SMM, ved å tilby opprettelse av et prosjekt om misjonerende menigheter.

Den Norske Israelmisjon:

Vedtak:

1. LS gir sin tilslutning til hovedpunktene og konklusjonene i generalsekretærens notat og ber om at DNI's standpunkt formidles videre til SMM.

2. LS ber administrasjonen sette av midler i budsjettet for å finansiere stillinger som misjonskonsulenter i regionene/bispedømmene på bakgrunn av inngåtte avtaler.

3. LS ber AU utarbeide konkrete kriterier for å måle effekten av av SMM-samarbeidet.

Punkt 2 ble vedtatt mot 2 stemmer.

Den norske Santalmisjon:

Evalueringene er blitt gjennomført i Santalmisjonens 9 regioner og er samlet og bearbeidet av hjemmesekretæren. Evalueringen har lagt vekt på Santalmisjonens praktiske forhold til og resultater av deltagelse i SMM-samarbeidet.

Vedtak:

FU drøftet evalueringen og anbefaler følgende:

a) En videreføring av SMM bør organiseres som et prosjekt for en ny periode på 3 år.

- b) DnS ønsker å videreføre det sentrale styret for SMM og de regionale SMM styrene i bispedømmene. Hovedoppgavene for disse organ bør også i fortsettelsen i hovedsak være knyttet til koordinering, tilrettelegging og døråpnerfunksjoner.
- c) DnS vil videreføre dagens praksis med å kunne vurdere lokale forhold i det enkelte bispedømme når det gjelder de prinsipielle forhold og den praktiskåjenligheten med å delta i det enkelte regionale SMM.
- d) DnS vil vurdere å opprette egne stillinger i regionene til å ta seg av SMM arbeidet. Det forutsettes at de regionale SMM styrene /bispedømmekontorene er åpne for å samarbeide med disse.
- e) Ordningen med felles misjonskonsulenter i bispedømmene gjennomføres i henhold til de inngåtte avtaler men DnS anbefaler at ordningen med felles misjonskonsulenter deretter avvikes. (senere omgjort vedtak på dette punktet; se nedenfor)
- f) DnS vil i sitt arbeid ovenfor menighetene legge vekt på å utvikle bønnekontakten mellom menighetene i Norge og misjonslandene, delta i gudstjenestene med forkynnelse og informasjon og legge til rette for ulike innsamlingsformer. Deltagelse i avtalemenighetenes barne og konfirmantarbeid vil også få nytt fokus.
- g) DnS forutsetter at vi får saken tilbake når den er ferdig behandlet i SMM's organer.

Etter SMMs behandling i fellesmøtet med de regionale misjonsutvalg 03-04.05.2000 har FU i DnS fattet et nytt vedtak ang.misjonskonsulentstillingene, som erstatter punkt e) i vedtaket overfor. Det nye vedtaket lyder:

Ordningen med felles misjonskonsulenter i bispedømmene gjennomføres i henhold til de inngåtte avtaler. DnS anbefaler at ordningen med felles misjonskonsulenter videreføres der hvor det ligger til rette for det under forutsetning av at det enkelte bispedømme DnK tar sin del av det økonomiske ansvar og at Den norske Santalmisjons andel ikke overstiger det nivå som har vært praktisert med 12 1/2 % av stillingen. Når det gjelder forslag til instruks for regionale "SMM-kontakter" overføres dette til styringsgruppen for fusjon og Normisjons nye landsstyre når det eventuelt er etablert.

Den Norske Tibetmisjon

Saksdokumentet beskriver SMM-arbeidet med følgende stikkord:

- SMM gir større kontakflate og innpass i nye sammenhenger
- SMM gir økte gaveinntekter
- SMM er uttrykk for fremtidens misjonsengasjement
- Tibetmisjonen har begrenset kapasitet til å føle opp samarbeidsmenighetene
- Tibetmisjonens SMM-engasjement må tilpasses vår størrelse og ressurser

Vedtaket:

Den Norske Tibetmisjon ser positivt på erfaringene med SMM-samarbeidet. Tibetmisjonen vil fremover søke å finne et nivå på samarbeidet tilpasset organisasjonens ressurser og søke å utnytte mulighetene samarbeidet gir på best mulig måte.

Det Norske Misjonsselskap

NMSs evaluering av SMM samarbeidet ble forelagt Landsstyret under møtet i juni. Denne viser klart at det innad i NMS er en positiv vurdering av dette samarbeidet.

Vedtak (i Arbeidsutvalget):

1. NMS vil være med på viderføring av SMM-samarbeidet både sentralt og regionalt.
2. NMS vil bidra til videreføring av en sentrallerstilling og til de regionale konsulentstillingene etter samme fordelingsnøkkel som nå.

De sentralkirkelige råd

forbereder saken for Kirkemøtet 2000.

7. Oppsummerende merknader

Rapporten dokumenterer at det gjennom SMM er tatt vesentlige skritt i retning av et tettere samarbeid mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjoner. Videre dokumenterer den betydelige frukter av samarbeidet i form av en sterkere synliggjøring av og utfordring til misjon i menighetene og en konkret økning av misjonsengasjementet mange steder. Særlig er dette tydelig der misjon ikke er et sterkt element innenfor den etablerte kristne kulturen. Dette representerer store kirkelige verdier som det er viktig å sikre og videreutvikle. Samtlige av misjonsorganisasjonene har gjort klare vedtak om at de ønsker å satse videre på SMM-arbeidet. De regionale SMM-utvalgene på bispedømmeplan gir tydelige signaler i samme retning.

Rapporten dokumenterer også noen av de spenninger og utfordringer arbeidet har stått overfor. Spenningene er bl.a. knyttet til spørsmålet om hvor bredt sammensatt SMM skal være, og hvorvidt en integrert tenkning omkring misjon, internasjonaldiakoni og økumenisk samarbeid bør komme sterkere organisasjonsmessig til uttrykk. En annen spenning går mellom konsentrasjon om samarbeidsavtaler/misjonsprosjekter i menighetene og en bredere forståelse av SMMs formål, i retning av å tolke menighetenes misjonsutfordringer i vår tid. Årsaksfaktorene til disse ulike tilnærmingene synes dels å ligge i ulike aksentueringer i misjonsforståelsen, dels i ulike vektlegginger av det praktisk-handlingsrettede elementet i kirkens misjon.

I den aktuelle kirkesituasjon tar teologiske og kirkepolitiske spørsmål mye oppmerksomhet. SMM har i liten grad vært en arena for diskusjoner av kirkepolitiske spørsmål. Fokus har vært på samarbeidets konkrete mål: å styrke misjonsengasjementet i menighetene. Som det framgår av rapporten har biskopenes opptreden i Homofilisaken skapt lokale samarbeidsvanskeligheter i Tunsberg og Hamar bispedømmer. Problemet har imidlertid vært begrenset til spørsmålet om biskopens deltagelse i det regionale SMM-utvalg.

SMM har i liten grad tatt opp utfordringene fra ungdom/ungdomsarbeidet. Konkrete samarbeidstiltak/samordning mellom misjonsorganisasjonene er enda i startgropen. Med unntak av Folkekirken misjon i Danmark har SMM i liten grad mottatt og gitt impulser til tilsvarende arbeid internasjonalt. Blant de utfordringer SMM fremdeles står overfor kan videre nevnes: En sterkere integrering av misjon og Den norske kirkes øvrige internasjonale engasjement, samt en sterkere integrering av (ytre)misjon og evangelisering/diakoni/menighetsbyggende arbeid lokalt og nasjonalt.

24.08.2000
Tore Laugerud
SMM/rapporter/smmrapp.doc

SMM 1998-2000

Sammendrag av evalueringen fra de regionale SMM-utvalg

Evalueringsrapporten fra de regionale SMM-utvalgene inneholder fire elementer: Rapport om gjennomføringen av egen strategiplan, innsamling og ordning av statistisk materiale, besvarelse av spørreskjema, angivelse av foreløpig konklusjon og utblikk. I det følgende gis det et sammendrag av dette materialet.

A. Rapport om gjennomføringen av utvalgets strategiplan

Hvor langt har de forskjellige bispedømmer kommet i forhold til Samarbeid Menighet og Misjon (SMM)? Hvordan har de regionale SMM-utvalgene fulgt opp sine strategiplaner?

Norges geografi er forskjellig, bispedømmene er forskjellig og misjonsengasjementet er forskjellig, derfor er det naturlig at strategi og måten å løse samarbeid om menighet og misjon på, er på ulike stadier rundt om i vårt vidstrakte land. I denne rapporten ser vi både på helheten og på forskjellighetene i de ulike bispedømmer.

1. Generelle trekk

Samarbeid Menighet og Misjon er et nytt tiltak, og det tar alltid tid å innføre nye strategier. Misjon i seg selv er ikke noe nytt, men et strukturert samarbeid mellom misjonsorganisasjoner og Den norske kirke er i en begynnerfase. Rapportene bærer preg av at en er i startfasen hvor en prøver ut ulike strategier, og hvor resultatene enda ikke er helt synlige. Strategiplanene er nok i utgangspunktet for ambisiøse i de fleste bispedømmer, men det virker som alle har tro for at dette er noe en skal satse på. Det er en viktig sak å føre videre. Utfordringen er hvordan en kan gjøre dette på en best mulig måte.

Forholdet bispedømmet / menighetene – misjonsorganisasjonene.

Misjonsorganisasjonene i SMM-samarbeidet har forskjellig struktur og arbeidsmåter. Den regionale strukturen er i stadig forandring. NMS og DnS har gjennomgått en strukturendring fra kretser til regioner i løpet av evalueringsperioden. DnS og Indremisjonen har arbeidet intenst med fusjonering. DNT og Areopagos har ingen regional struktur. Dette setter kreativitet og samarbeid på en utfordrende prøve. Men kontakten mellom bispedømmene og misjonsorganisasjonene er blitt tettere i løpet av evalueringsperioden.

Det er en klar tendens til at de store organisasjonene inngår de fleste samarbeidsavtaler. Men det er naturlig siden de også investerer mest både når det gjelder økonomi, personell og engasjement. Misjonsforeningene lever ofte sitt liv litt på siden av menighetene. Mange steder er de ikke blitt en integrert del av menighetens misjonsengasjement. Dette er en utfordring videre.

Kontakten mellom misjonsorganisasjonene på lokalplanet og den enkelte menighet er varierende, men har klart bedret seg de senere årene. Det er vanskelig å si hvor mye av denne kontakten som ville ha foregått om ikke SMM hadde eksistert.

Misjonskonsulentstillingen

Denne stillingen er positivt vurdert i alle bispedømmer som har opprettet den. Den strategiske plasseringen på bispedømmekontoret på samme nivå som diakoni- og undervisningskonsulent sier alle er av uvurderlig betydning. Det er helt tydelig at de bispedømmer som har en konsulentstilling, har kommet lenger i arbeidet enn de som ikke har.

Det er jevnlig kontakt mellom misjonskonsulenten og organisasjonene gjennom deltakelse på stabsmøter, i medarbeiderfora, på strategisamlinger, stevner og styremøter.

Strategier/arbeidsmåter

Strategiplanene er utarbeidet av de lokale SMM-utvalg. De følger noenlunde de samme retningslinjer med hovedmålsetting, delmål og arbeidsområder.

Det har blitt arbeidet mest med å få misjon inn:

- på prostimøter
- i menighetsråd
- i menighetsbladet og ved annen informasjon
- i gudstjenesten og forkynnelsen
- ved bispevisitaser
- i kurssammenheng
- i forbønnen
- i faste ofringer
- i forpliktende samarbeidsavtaler og prosjekt

Det arbeides for å

- opprette misjonsutvalg eller en misjonskontakt i hvert sogn
- få advents- og åpenbaringstiden til å bli en misjonstid i menigheten
- skape tradisjoner for faste misjonsdager

Bispedømmene vektlegger disse arbeidsområdene forskjellig, og har kommet ulikt i prosessen, men alle ser det som viktig at misjon blir en naturlig del av menighetens eksisterende arbeid.

Nedenfor er det en kort oppsummering fra SMM-utvalgene i hvert bispedømme.

2. Situasjonen i de ulike bispedømmer

Agder

SMM-utvalg fra 1996. Et treårig SMM-prosjekt ble vedtatt og kom i gang først høsten 1999. Misjonskonsulenten var på plass 01.08.99 i 50% stilling. Det er ønskelig at denne utvides til 100%.

At en kom sent i gang i Agder, har sine grunner: Bispedømmet preges av et sterkt og vidt forgrenet misjonsarbeid, særlig i Agder fylkene. Dermed var – og til dels er – det

vanskelig for folk å se behovet for å anvende SMM-modellen. I tillegg gjør en viss skepsis til SMM på grasrotnivå seg gjeldende. Samtidig må en understreke at det er klare forskjeller mellom Agderfylkene og Telemark når det gjelder misjonens plass i menighetene. En ønsker derfor å arbeide med separate arbeidsgrupper for Agder og Telemark.

Overordnet mål: "Styrke motivasjon og engasjement for misjon i menighetene. Sammen under kirkens tak – sammen for misjonens sak!"
Mye tid er gått med til opprettelsen av misjonskonsulentstillingen. Ca. 35 % av menighetene har nå et SMM-relatert prosjekt.

SMM-arbeidet har utviklet seg langsomt i bispedømmet, men avgjort i riktig retning. En ser framover med optimisme og forventning.

Den viktigste erfaringen så langt: Prostisamlingene har gitt misjonsorganisasjonene en ny nærkontakt med menighetene. SMM må ha et ansikt. Viktig at misjon ikke blir rundskriv.

Bjørvin

SMM-Bjørvin ble stiftet 15. febr. 1996. Det ble da laget en strategiplan som er revidert 17.02.99.

Overordnet mål: "Å styrkja kontakten mellom kyrkjelege organ på alle plan og misjonsorganisasjonane. Å hjelpa til med at misjon vert ein integrert del av arbeidet i kyrkjelydane."

SMM-utvalget har bestått av personer som enten er ansatt (de fleste) eller frivillig engasjert i menighet og misjon. Arbeidet i SMM har dermed kommet på toppen av alt annet. Strategiplanen er derfor for ambisiøs. Likevel tror utvalget at SMM har sin betydning. At biskopen og bispedømmerrådet aktivt støtter dette arbeidet bidrar til å gi legitimitet til misjonsorganisasjonene i møte med menighetene.

Det siste året har utvalget brukt mye tid på å finne fram til et opplegg for å engasjere en person som misjonskonsulent i deltidsstilling. Det ser ut til å lykkes fra høsten 2000.

Den viktigste erfaringen så langt: Misj.org. har vært gjennom en fase av frustrasjon i forhold til BD. En negativ erfaring fra tilstedeværelse på BD-møte der misj.org. følte seg oversett, ble utgangspunktet for en ny giv som i den senere tid brakte fortgang i arbeidet.

Borg

Strategiplanen/tiltaksplanen for Borg ble vedtatt 04.06.97 og revidert året etter. Misjonskonsulen tilsatt i 100% stilling fra 01.01.97.

Hovedmålsetting: "Bidra til at misjon blir en innarbeidet og selvstendig del av menighetens virksomhet i samarbeid med misjonsorganisasjonene lokalt og sentralt."

Fra biskop Gunnar Lislerud satte misjon og menighet på dagsorden i Borg har det vært klart at misjon er forstått integrert i biskopens og bispedømmerrådets kall og

ansvar. Borg misjonsråd, som ble opprettet i 1983-84, forstår seg som bærer av dette kall og ansvar sammen med biskop og bispedømmeråd.

I perioden har det vært skifte av biskop og dermed ikke visitaser fra høsten -97 til høsten -99. En mistet da muligheten for å benytte denne tilnæringsmåten til menighetene.

Det er en utfordring å få plass til misjon på dagsorden i menighetsrådene. Men mot slutten av -99 observeres det en tydelig bedring, slik at misjon er blitt en mer aktiv del av deres arbeid.

En annen utfordring i Borg er at sentrale personer i DnS Østfold har reservert seg i forhold til SMM.

Arbeidsfordelingen mellom misjonskonsulentens arbeid og organisasjonenes regions- og kretsledd : Konsulenten er "den grove rydningsmann" hva holdninger og misjonsforståelse i menighetene angår. Organisasjonenes sekretærer har rollen med "å så, vanne og plante".

Den viktigste erfaringen så langt: Det er viktig med en person ved BD-kontoret som kan arbeide inn mot stab, delta i utformingen av strategi og gi et legitimt signal overfor menighetsrådene.

En viktig arbeid videre er å bedre kommunikasjonen mellom Borg Misjonsråd og BDR og misjonsrådsrepresentantenes kommunikasjon med egen organisasjon.

Borg bispedømmeråd vedtok 14.06.00 å avvikle misjonskonsulentprosjektet i sin nåværende form ved utgangen av år 2000, men ønsker å integrere misjon tydeligere i sin langsiktige strategi og organisasjon med en aktiv satsing på SMM.

Hamar

Hamar bispedømme har lang erfaring med samarbeid om menighet og misjon. Regionalt misjonsutvalg ble opprettet i 1979. De hadde misjonskonsulent fra 1986 til 1996 og har inngått mange samarbeidsavtaler. NMS var hovedsamarbeidspartneren. Det kom til et brudd i SMM - samarbeidet 1996, og det ble isteden opprettet en stilling som internasjonal konsulent virksom fra 01.01.99. Bak denne står Mellomkirkelig Råd, NMS, Kirkens Nødhjelp og Hamar bispedømme.

Hamar BD har ikke lenger noe SMM-utvalg, men bispedømmet har vært invitert til å gi innspill i SMM-evalueringen. De sier at det er et potensiale i menighetene til å skape misjonsengasjement gjennom kirkestrukturen. En kan ikke vente på de varme hjertene, men forsøker å skape møteplasser mellom nord og sør i menighetene. Prosjektperioden med internasjonal konsulent går ut 01.07.2001. Så langt er evalueringen positiv. KN og NMS ønsker å samarbeide om en ombudsstilling i menighetene. Lokaløkumenikken har i liten grad lyktes. De ønsker å dreie engasjementet mer mot ungdom – og de ønsker deltakelse fra DnS og DNI. Hvordan kan de allerede inngåtte misjonsavtaler revitaliseres gjennom den nye strukturen? spør NMS. BD mener at den internasjonale konsulenten kan legge opp til arbeid som har en "bredere" målgruppe enn misjonskonsulentens arbeid.

Møre

Utvalget "Misjon i Møre" har eksistert siden 1987. Misjonskonsulent i 100% stilling fra -98.

Overordnet mål: "Å styrkje misjonsengasjementet i kyrkjelydane."

Det understrekes at det er viktig med bevisst arbeid over tid hvis misjon skal få en naturlig plass i menighetenes eksisterende arbeid.
Det tradisjonelle misjonsarbeidet står sterkt i Møre med faste ofringer. Derfor tar det tid å få til faste samarbeidsavtaler mellom misjonsorganisasjonene og menighetene. Hvis en "stresser" for mye dette med prosjekt, kan det føre til at noen går bort fra de tradisjonelle misjonsofringene, slik at det blir mindre gaver til misjonen, totalt sett. En spesiell utfordring i Møre at DnS kretsen har reservert seg i forhold til SMM-samarbeidet.

Det er gjort ulike erfaringer med å få advents- og åpenbaringstiden til å bli en markert misjonstid, men mange menigheter har faste misjonsdager med gudstjeneste og misjonsoffer. Særlig Barnas Misjonsdag er godt innarbeidet. Møre tok initiativet til saken som førte til avtalen om "Pastoralt studiesamarbeid nord – sør". Det har ført til et samarbeidsprosjekt med DnS om en utveksling mellom en prest i bispedømmet og en prest i Bangladesh.

Konklusjonen fra Møre: "Vi er på gang med ein del av det vi vonar skal verte til inspirasjon og fornya misjonsengasjement i kyrkja vår, men det er for tidleg å snakke om resultat. Vi har så vidt teke til og vonar dei ymse tiltaka vert følgd opp på ein god måte."

Viktigste erfaring så langt: Viktig å ta høyde for ulik menighetssituasjon. Ikke presse alt inn i en mal. Misjon må knyttes mer til inn mot menighetsrådet. Ting tar tid. De ønsker å arbeide for en klarere kallsforkynnelse.

Møre bispedømmeråd gjorde følgende vedtak i sitt møte 07.04.00. "Møre bispedømmeråd har teke i mot evalueringa av SMM-samarbeidet frå Møre i Misjon og tek dette til vitande. Møre bispedømmeråd ser dei positive verknadane SMM så langt har hatt og meiner arbeidet bør først vidare etter prosjektperioden. Møre bispedømmeråd meiner at finansieringsgrunnlaget for misjonskonsulentstillingane må sikrast på ein annan måte enn i dag."

Nidaros

Nidaros startet et felles misjonsprosjekt med NMS, Dns og DIN allerede i 1984 gjennom aksjonen Lys til verden i adventstiden. Regionalt misjonsutvalg fra samme dato. Det ble opprettet en misjonskonsulentstilling (100 %) høsten 96.

Hovedsatsningen i Nidaros er fremdeles "Lys til verden" aksjonen. Ca 70 % av menighetene i bispedømmet deltok med offer siste år. Det var en liten nedgang i inntektene ved årets aksjon. Ellers er det mange menigheter som har "punktmarkeringer" og/eller spesielle misjonsdager, noe som gir menighetene en opplevelse av å være med noe stort, fint og viktig.

De mener det er viktig å avklare forholdet mellom Lys til verden og Kirkerådets satsing på åpenbaringstiden som misjonstid. Samtidig er det nødvendig med en avklaring mellom satsingen på Lys til verden (en felles misjonssatsing) og menighetens misjonsprosjekt.

Nidaros konkluderer: "Vi har mye å glede oss over i året som ligger bak. Blant utfordringene for 2000 er hvordan SMM Nidaros kan bli et forum for ideutveksling og inspirasjon der vi kan utnytte hverandres forskjellighet til å berike menighetenes misjonsengasjement."

Viktigste erfaring så langt: Misjon er bærer av en hellig uro i kirken. Menighetene er forskjellige og må gå i sitt eget tempo. Det viktigste arbeidet starter når engasjementsavtale er inngått. Mange trenger flere fellesmarkeringer mellom kirke og organisasjoner.

Ellers sier de at skillet mellom misjon og internasjonal diakoni oppleves kunstig. I Nidaros er det naturlig å knytte misjon tettere opp mot internasjonal diakoni og Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA).

I sitt møte 25.05.00 går SMMN inn for at det opprettes en fast stilling (100%) som misjonskonsulent ved Nidaros bispedømmekontor som finansieres 50 % fra Den norske kirke og 50 % fra misjonsorganisasjonene.

Nord-Hålogaland

SMM – utvalget har ikke skrevet noen fullstendig evalueringsrapport, men det er laget et notat for SMM lokalt, og de var også tilstede på SMM samlingen i Kirkerådet i mai i år.

SMM-utvalget har eksistert siden 1996 og har sin base på ved bispedømmeråds-kontoret, og undervisningskonsulenten har misjon som en del av sitt saksområde og er kontaktperson for SMM.

De skriver: "I de ca. fire år SMM-NH har bestått, har en ikke maktet å oppnå den målsetting det ble lagt opp til fra starten, og som er nedfelt i vedtektene for dette arbeidet. En tilfredsstillende framdrift krever mer ressurser enn det vi makter å stille opp med."

Men noen menigheter har opprettet misjonsutvalg, og noen har konkrete misjonsprosjekter. Den beste veien å gå synes å være å arbeide med avgrensede og kortsiktige mål, men med det langsiktige mål for øyet, som er å innarbeide misjonsengasjementet som en naturlig del av menighetslivet i de fleste menigheter. Misjon gjorde seg sterkt gjeldende under Nord-norske kirkedager i Harstad i 1999.

Den viktigste erfaringen så langt: Å opprette et SMM-utvalg i bispedømmet er ikke det samme som å styrke misjonsengasjementet i menighetene. Nord-Hålogaland sliter med at misjon ikke er et positivt ladet begrep. Å oppnå avtale om misjonsprosjekter i 50 % av menighetene er urealistisk.

De vil arbeide for å få en stilling. Hvis ikke blir rådet bare et råd for formalitetens skyld. En går inn for en stillingsmodell der 30-50% av en stilling i en av misjonsorganisasjonene benyttes til SMM oppgaver.

Oslo

Oslo bispedømme har ingen misjonskonsulent, men et utøvende arbeidsforum som kalles Forum for Menighet og Misjon (FMM) fra 1993. Forumet er satt sammen på

initiativ fra Oslo bispedømmeråd som har ansvar for at jevnlig møter finner sted.
Hver enkelt organisasjon rekrutterer sitt medlem.

Tre hovedmål:

- Å gjøre misjon til en sentral del av Den norske kirkes identitet ved å arbeide for at misjon blir et kontinuerlig og organisk element i gudstjenesteliv, forkynnelse og undervisning.
- Å styrke kommunikasjon og samarbeid mellom misjonsorganisasjoner og kirkelige organer
- Å legge til rette for å skape misjonerende menigheter som sammen deler evangeliet i sitt nærmiljø, "i Jerusalem og like til jordens ender".

Hva er oppnådd?

75% av menighetene i Oslo har en samarbeidsavtale med en eller flere misjonsorganisasjoner.

De siste fem årene har en i åpenbaringstiden hatt besøk fra en samarbeidskirke ute, noe som har vært til felles berikelse, etablering av nye relasjoner og korrigerende forestillinger av kirker andre steder i verden.

Det arrangeres årlig et verksted for misjonerende menigheter.

Viktigste erfaring så langt: Å være et arbeidsfellesskap, ikke en komite, og synliggjøre dette arbeidsfellesskapet overfor menighetene, med en årlig gjest fra misj.org.s samarbeidskirker som det sentrale arbeidsredskap. Å ha en person i bispedømmestaben som kan følge opp har vært viktig.

I forlengelsen vil FMM særlig arbeide for misjon i forbindelse med bispevisitasen.

Stavanger

Stavanger BD har ikke en vanlig SMM-konsulentstilling. Det er et bilateralt samarbeid mellom NMS og BD. Misjonskonsulenten er sekretær for SMM i regionen. Kontorsjef/administrasjonsleder ved BD-kontoret leder SMM samarbeidet. SMM-utvalget (opprettet i 1996) har ikke svart på punkt A i rapporten.

Den viktigste erfaringen så langt: Menighetene er svært positive til misjon, og det er lett å etablere avtaler om misjonsprosjekter. Avtaler endrer imidlertid ikke nødvendigvis dypt inngrrodde forestillinger om misjon. Det er når avtalen er inngått at arbeidet starter.

NMS og BD går videre med et bilateralt samarbeid om en 100% stilling som misjonskonsulent. Denne gjøres til en fast stilling. DnS og DIN er med som assosierte samarbeidspartnere, men de har sagt nei til et forpliktende samarbeid om stillingen, dels av økonomiske og dels av strategiske grunner. Hvis en betydelig del av økonomien kan komme fra Dnk, vil en vurdere dette annerledes.

NMS/BD vil fortsette å prøve ut å menighetsplantingsprosjekter.

Sør-Hålogaland

Sør-Hålogaland har hatt SMM-utvalg siden 1996 og misjonskonsulent fra 01.03.97.

Det overordnede mål for arbeidet er å styrke misjonsengasjementet i menighetene. Dette gjøres gjennom to hovedmål:

- Å styrke kommunikasjonen mellom kirkelige organer og organisasjonene.
- Å bidra til at misjon blir en integrert del av menighetens virksomhet.

En viktig del av arbeidet i menighetene har vært å gi informasjon om misjon, oppmuntre og oppfordre til å ta ansvar for misjon og integrere misjonsinnsatsen i menighetens eksisterende arbeid. Hovedinntrykket ved besøk i menighetene er at mange viser stor interesse og vilje til nytt misjonsengasjement. Misjonskonsulenten har lagt vekt på gudstjenesten som menighetens hovedsamling, og har understreket betydningen av å synliggjøre misjon og kirken som et globalt fellesskap.

Åpenbaringstiden får etter hvert mer preg av å være misjonstid i bispedømmet. Misjonsutvalget som møtepunkt er viktig for gjensidig informasjon om arbeid og tenkning.

Viktigste erfaring så langt: SMM har fungert som en døråpner inn mot menighetene både ved at dette er noe misjonsorganisasjonene går sammen om og gjennom legitimeringseffekten fra kirken.

Evalueringsprosessen har vært positiv og vist stor samstemmighet mellom partene.

Veien videre: Sør-Hålogaland ønsker å arbeide med en modell for misjonskonsulentstilling der anslagsvis 20% legges til BD-kontoret og 80% lokalt.

Tunsberg

Tunsberg har hatt samarbeidsgruppe, nå SMM-utvalg, fra 1983. De fikk misjonskonsulent 01.10.96 i 50% stilling. Fra 01.01.97 ble den utvidet til 100%. De sier det er av uvurderlig betydning at stillingen er lokalisert til bispedømmekontoret.

Det er en generell forsiktig positiv bedømmelse av SMM-arbeidet som har gitt gode resultater på stifts-, prosti- og menighetsplan. Virkningene av misjonsengasjementet på de ulike nivåer er meget varierende, fra det helt labre til det varierte og mangfoldige.

SMM har skapt en bevissthet for misjon og har i seg potensiale for en fortsatt vekst i misjonsengasjementet i vår kirke.

Samarbeidet mellom BD og misj.org. har vist at denne form for samarbeid har vært meget fruktbar. Samarbeidet mellom misj.org. har skapt positivt klima for samhandling. SMM har bidratt til at stiftets virksomhetsplaner og virksomhet reflekterer misjon som en naturlig del. 1/2 av menighetene har i dag avtale med en misj.org. om samarbeid og 2/3 av prestegjeldene har avtale.

Misjon har generelt sett blitt satt på kartet i mye av stiftets virksomhet og bidratt til å nå målet om at vår kirke blir en misjonerende kirke.

Misjonsutvalgene har vært en betydelig målgruppe for arbeidet. En satsing på de frivillige er absolutt nødvendig for at misjon skal leve lokalt.

Det er en positiv bedømmelse av misjonskonsulentstillingen. Misjonskonsulenten har vært døråpner og koordinator for framstøt overfor menighetene. Fordelen ved en slik

strategi er at menighetene har møtt misjon gjennom en person, og siden har de kunnet gjøre avtale med en av misj.org.

Stillingen har satt spor etter seg og bidratt til

- å sette misjon på dagsorden
- at tenkningen i noen grad har bidratt til at flere tenker misjon / verdensvidt i menighetene
- nytenkning omkring samarbeidet menighet og organisasjon

Viktigste erfaring så langt: Misjon har fått legitimitet gjennom vedtak på Kirkemøtet og i BDR. Det ytre rammeverket er viktig. Legitimt med en misjonskonsulent på bispedømmekontoret.

Evalueringen har vært positiv på alle plan. SMM i Tunsberg har på eget initiativ trukket utvalgte prostier, menigheter og BD med i evalueringen.

Veien videre: De ønsker å arbeide for at misjon skal gjennomsyre alt menighetsarbeid "fra dåp til død". BD vil videreføre misjonskonsulent i 100% stilling hvis de ser at misjonsorganisasjonene bidrar.

C. Besvarelse av spørreskjema

Bispedømmene har svart på spørreskjemaet ved at de for hvert av spørsmålene 1-22 nedenfor har satt en ring rundt den tallverdi som passer best:
-3 = svært dårlig/lite -2 = dårlig/lite, -1 = ganske dårlig/lite, 0 = verken bra/mye eller dårlig/lite, +1 = ganske bra/mye, +2 = bra/mye, +3 = svært bra/mye

Bispedømmenes svar er plottet inn nedenfor i alfabetisk rekkefølge: Agder = A, Bjergvin = Bj, Borg = B, Møre = M, Nidaros = N, Oslo = O, Stavanger = S, Sør-Hålogaland = SH, Tunsberg = T. Der bispedømmene ikke har svart, står det x. Siste tall er gjennomsnittet = Gj for alle bispedømmene. Hamar og Nord-Hålogaland har ikke svart på skjemaet og er ikke regnet med i statistikken.

Misjonskonsulentstillingen er ikke selvstendig tematisert i skjemaet, men hvert avsnitt avsluttes med et spørsmål om misjonskonsulentstillingens betydning for det tema som belyses i avsnittet. Disse spørsmålene er ikke besvart av SMM-utvalg som ikke har misjonskonsulenter.

Samarbeid

1. Hvordan fungerer kommunikasjonen og samarbeidet mellom partene i det regionale SMM-utvalget ?

A = 2 Bj = 2 B = 3 M = 2 N = 2 O = 3 S = 2 SH = 2 T = 3
GJ = 2,3

2. I hvilken grad har det regionale SMM-utvalget lyktes i å utvikle felles strategier ?

A = 2 Bj = 2 B = 2 M = 1 N = 2 O = 2 S = 1 SH = 1 T = 2
GJ = 1,6

3. I hvilken grad har SMM-samarbeidet bidratt til å bedre informasjonen om egen virksomhet og kunnskapen om hverandres arbeid?

A = 2 Bj = 3 B = 2 M = 2 N = 2 O = 2 S = 2 SH = 2 T = 2
GJ = 2,1

4. I hvilken grad har det lyktes å synliggjøre samarbeidet ved besøk fra andre kirker og når det gjennomføres større arrangement ?

A = -3 Bj = 0 B = 1 M = 2 N = 1 O = 3 S = 0 SH = 0 T = 2
GJ = 0,6

5. I hvilken grad har samarbeidet med andre misjonsorganisasjoner i SMM fremmet den enkelte organisasjons muligheter til å realisere sine egne mål ? (dersom en opplever at samarbeidet har hemmet egne muligheter, uttrykker en dette gjennom negative tallverdier)

A = 2 Bj = 2 B = 1 M = 1 N = 1 O = 2 S = 2 SH = 1 T = 2
GJ = 1,5

6. Hvor mye har misjonskonsulentstillingen betydd for utviklingen av samarbeidet?

(A = x) (Bj = x) B = 3 M = 3 N = 2 (O = x) S = 2 SH = 2 T = 3
GJ = 2,5

Bispedømmet

7. Hvordan har forholdet mellom misjonsorganisasjonene og bispedømmet utviklet seg med hensyn til kommunikasjon og samarbeid?

A = 2 Bj = 3 B = 1 M = 3 N = 1 O = 3 S = 2 SH = 2 T = 2
GJ = 2,1

8. I hvilken grad har misjon fått gjennomslagskraft i tenkning, strategiarbeid og virksomhet i bispedømmet ?

A = 1 Bj = 2 B = 2 M = 1 N = 1 O = 2 S = 1 SH = 2 T = 3
GJ = 1,6

9. I hvilken grad har SMM stimulert arbeidet for kristen enhet i bispedømmet?

A = 0 Bj = 0 B = 1 M = 0 N = 0 O = 0 S = 1 SH = 0 T = 1
GJ = 0,3

10. Hvor mye har misjonskonsulentstillingen plassert ved bispedømmekontoret betydd for dette (spørsmål 7-9) ?

(A = x) (Bj = x) B = 3 M = 3 N = 2 (O = x) S = 2 SH = 3 T = 3
GJ = 2,6

Menighetene

11. I hvilken grad har SMM samarbeidet fungert som en døråpner for misjonsorganisasjone i forhold til menighetene?

A = 2 Bj = 2 B = 2 M = 2 N = 1 O = 2 S = 2 SH = 2 T = 3
GJ = 2

12. I hvilken grad har SMM samarbeidet bidratt til at menighetsråd og ansatte tar ansvaret for misjon inn som et kontinuerlig og naturlig element i menighetens liv og virksomhet?

A = 1 Bj = 1 B = 2 M = 1 N = 2 O = 1 S = 1 SH = 2 T = 2
GJ = 1,4

13. I hvilken grad har SMM-samarbeidet bidratt til at misjonsorganisasjonene tar del i menighetens liv og virksomhet ?

A = 1 Bj = 0 B = 1 M = 1 N = 2 O = 0 S = 1 SH = 1 T = 2
GJ = 1

14. I hvilken grad har SMM-samarbeidet bidratt til at impulser og utfordringer fra kirker i andre land når fram til norske menigheter?

A = 2 Bj = 1 B = 2 M = 3 N = 2 O = 3 S = 1 SH = 2 T = 1
GJ = 1,88

15. I hvilken grad har SMM-samarbeidet bidratt til å etablere vennskapsrelasjoner med kristne og menigheter i andre land?

A = 2 Bj = 1 B = 2 M = 2 N = 1 O = 0 S = 1 SH = 0 T = 1
GJ = 1,1

16. I hvilken grad har misjonskonsulentstillingene bidratt til å svekke, eventuelt styrke misjonsorganisasjonenes nærhet til menighetene?

(A = x) (Bj = x) B = x M = 3 N = 2 (O = x) S = 3 SH = 2 T = 3
GJ = 2,16

Krets-/region(event. hoved)kontorene

17. I hvilken grad har SMM-samarbeidet stimulert et strategiske arbeid for å skape misjonerende menigheter i den enkelte misjonsorganisasjon?

A = 2 Bj = 2 B = 2 M = 2 N = 1 O = 2 S = 2 SH = 2 T = 2
GJ = 1,88

18. I hvilken grad har SMM-samarbeidet gitt de ansatte i misjonsorganisasjonene økt tyngde og trygghet i deres arbeid med menighetene?

A = 2 Bj = 2 B = 2 M = 2 N = 1 O = 3 S = 2 SH = 2 T = 3
GJ = 2,1

19. I hvilken grad har SMM-samarbeidet gitt de ansatte i misjonsorganisasjonene hjelp og inspirasjon i deres arbeid med menighetene?

A = 2 Bj = 2 B = 2 M = 1 N = 1 O = x S = 1 SH = 2 T = 2
GJ = 1,4

20. Hvor mye betyr misjonskonsulentstillingene i forhold til disse spørsmålene (16-18)?

(A = x) (Bj = x) B = 3 M = 2 N = 2 (O = x) S = 1 SH = 3 T = 3
GJ = 2,3

SMM sentralt

21. Hvordan har samspillet mellom SMM sentralt og regionalt fungert ?

A = -1 Bj = -2 B = 2 M = 1 N = 0 O = 1 S = 1 SH = 0 T = 2
GJ = 0,4

22. Hvor mye betyr en sentral prosjektlederstilling for arbeidet regionalt?

A = 2 Bj = 2 B = 2 M = 2 N = 1 O = 2 S = 1 SH = 3 T = 1
GJ = 1,7

D. Konklusjon, utblikk

Spørsmål: Bør samarbeidet mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjoner om å bygge misjonerende menigheter fortsette?

Her svarte alle et utvetydig **JA**

Hvis ja, i hvilken retning bør samarbeidet utvikle seg i forhold til: målsetting, samarbeidsparter, strategi, organisering, stillingsstruktur, annet. Her følger et sammendrag av svarene:

1) Målsetting:

- Formidle Kristus til folkeslagene
- Styrke misjonsengasjementet i menighetene og legge til rette for at menighetene deler evangeliet i ord og handling i sitt nærmiljø og til verdens ende.
- Gjøre misjon til en sentral og naturlig del av Den norske kirkes identitet ved å arbeide for at misjon blir et kontinuerlig og organisk element i gudstjenesteliv, forkynnelse og undervisning.
- Kirken som en større bærer av misjonsoppdraget. Misjon er kirkes ansvar.
- Styrke forståelsen og kommunikasjonen mellom misjonsorganisasjonene og de kirkelige organer og innbyrdes mellom organisasjonene når det gjelder vårt felles misjonsansvar/oppdrag
- Samholde misjon, internasjonal diakoni og interkulturelt arbeid (arbeid blant innvandrere)
- Vitalisere menighetene ved at organisasjonene knyttes nærmere som samarbeidspartnere.
- Utvikle menighetskontakten nord-sør
- Rekruttere til misjonærtjeneste

2) Samarbeidsparter:

- De fleste synes det er naturlig å ha de samme samarbeidspartnere som nå.

- Noen mener en må være åpen for at flere parter som ønsker å arbeide for misjon innenfor kirkens rammer, blir med. Så lenge det er snakk om å arbeide innenfor denne rammen, ser en det naturlig å holde på bekjennelseskravet.
- Bibelselskapet er nevnt som en mulig ny samarbeidspartner
- Noen ønsker ikke å trekke inn andre samarbeidspartnere, fordi dette kan svekke misjonsprofilen i samarbeidet (f eks KN)

3) Strategi:

- Misjonskonsulent tilknyttet bispedømmeadministrasjonen som tar del i fagstab og visitas i et integrert samarbeid med de øvrige konsulenter og stab med fokus på menighetene og menighetsrådene i samarbeid med organisasjonenes regionsledd.
- SMM vil være et viktig møtested hvor misjonsorganisasjoner og bispedømmeråd kan utveksle og videreutvikle ideer for misjonerende menigheter.
- SMM skal komme med innspill til menighetsrådenes arbeid med sine strategiplaner
- Spille mer på lag med menighetene og se betydningen av å følge opp de menigheter som har gått inn i et SMM-relatert prosjekt. Misjonskonsulenten skal være den som har oversikten og som holder samarbeidsorg. løpende orientert når det gjelder oppfølgingsansvaret.
- Utnytte misjonsorganisasjonenes forskjellighet til å berike menighetenes misjonsengasjement og misjonsforståelse
- Få flest mulig menigheter med misjonsavtale og med misjon som en naturlig drivkraft inn i alt menighetsarbeid.
- Jobbe for å videreutvikle misjon inn på prostiplan
- Gjensidig utveksling med søsterkirker
- Få SMM sin strategi tydeligere inn i misjonsorganisasjonene
- Løfte fram de minste av SMM-org. da disse ikke har fått en uttelling som står i rimelig forhold til deres andel i samarbeidet. En kan gjøre dette overfor menigheter som ennå ikke har hatt prosjekt eller som er klar til å skifte prosjekt
- I større grad å engasjere ungdom. Komme inn i det eksisterende ungdomsarbeidet / konfirmantarbeidet.
- Engasjere andre yrkesgrupper som det er naturlig å samarbeide med f eks Presteforeningen, Kristelig legeförening, Kristent Pedagogisk Forbund med tanke både på rekrutteringsmuligheter og aktuelle prosjekter for gruppene
- Fokuser på misjonsdimensjonen i dåpsopplæringsplanene
- Prioritere menigheter som har lite misjonsvirksomhet
- Utvikle nye samarbeidsformer i forhold til bispedømmet, f eks misjonær i menighetstjeneste, menighetsplanting
- Påvirke utdannelsen av kirkelige ansatte, mer fokus på misjonerende menigheter
- Bevisstgjøre organisasjonsmedlemmene på deres ansvar i kirken
- Organisasjonenes ansatte og misjonskonsulenten skal ha definerte møtepunkt 1 – 2 ganger årlig
- Samarbeidet på grunnplanet i kirken, mellom menighetsråd, misjonsutvalg og organisasjonenes regionsarbeid må prioriteres, ivaretas og utvikles videre.

4) Organisering:

- Regionalt: Misjonsutvalgsmodellen fortsetter. Sentralt: Et sammenbindende ledd fortsetter.

- Bedre kontakten mellom det regionale SMM-utvalg og BDR ved f.eks. at BDR har en representant i utvalget.
- Det er vanskelig å tenke seg dette som en sterk felles satsing uten en videreføring av misjonskonsulentstillingen i en eller annen form.
- Oslo-modellen med Forum for Menighet og Misjon anbefales som et alternativ til misjonskonsulent, men det er viktig at en ansatt ved bispedømmeadministrasjonen tillegges saksfeltet misjon.
- Vurdere å utvide antall medlemmer i regionalt SMM-råd med ett medlem: en representant for menighet

5) Stillingsstruktur:

De fleste ønsker misjonskonsulent i 100% stilling ved bispedømmekontoret, som en del av den faste staben. Noen sier fra 50 til 100%. Stillingen må være menighetsrettet med vekt på strategi, inspirasjon og rådgivning. Men økonomien er et springende punkt. Det kom en del forslag til hvordan stillingen kan finansieres eller kombineres med andre stillinger:

- Omfordeling / rullering av midler slik at stillingen reduseres i ett bispedømme for en tid for at tilsvarende stilling kan styrkes i et annet.
- Ved 100% stilling kan andre relaterte funksjoner tenkes tilført stillingen, f.eks. internasjonal diakoni eller arbeid blant innvandrere, men misjonsoppdraget må ha prioritet.
- Misjonskonsulentstillingen kan splittes opp i en 20% koordinatorsstilling på bispedømmekontoret. De resterende 80% fordeles på prostiene hvor en sentral ansatt blir kjøpt fri til å være prostiets misjonsansvarlig

Andre synspunkter:

- Misjonskonsulentens plassering ved bispedømmeadministrasjonen og biskop gir et viktig signal til menighetene om at misjon er kirkens oppdrag.
- Det er viktig at en misjonskonsulent har allsidig misjonærerfaring og god kjennskap til DnK.
- Viktig å gi rom for regionale forskjeller mht samarbeid og struktur rundt konsulentstillingen for å sikre den best mulige effekt både for partene og for menighetene.

Når det gjelder den sentrale stillingen i Kirkerådet, er denne av stor betydning når det gjelder utarbeidelse av ressursmateriell, at misjon synliggjøres i materiell som utarbeides av Kirkerådet, at misjon er med i strategiplan for DnK osv.

Konklusjon

Det er helt tydelig at det fortsatt er ønskelig med et samarbeid mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjonene om å bygge misjonerende menigheter. Arbeidet bør knyttes til SMM-utvalgene og en misjonskonsulentstilling ved bispedømmerådskontorene. Økonomisk må alle parter bidra. En er åpen for nye stillingsstrukturer og eventuelt nye samarbeidspartnere. Men det må ikke gå på bekostning av misjonsprofilen. Det er ønskelig å opprettholde den sentrale stillingen i Kirkerådet.

Misjonserende menigheter

Innstilling fra Samarbeidsråd for menighet og misjon

Samarbeidsråd for menighet og misjon har evaluert sitt arbeid siden starten i 1994. Interne evalueringer er gjennomført i misjonsorganisasjonene og i bispedømmer. Erfaringene og resultatene er av en slik karakter at partene ønsker å videreføre og videreutvikle samarbeidet i et fast og langsiktig perspektiv. SMM har hatt drøftinger om hvordan dette på en best mulig måte kan ivaretas med hensyn til grunnlag, form og innhold, og fremlegger på grunnlag av drøftingene denne innstillingen for partenes styrende organer.

1. Misjonsteologisk grunnlag

SMM arbeider ut fra en misjonsforståelse som kan uttrykkes i følgende sammenfatning:

Misjon er kirkens sendelse til verden, en sendelse som har sitt opphav i den treenige Gud og som innebærer det oppdrag å formidle evangeliet om Guds rike – i ord og gjerning – så mennesker kan komme til tro og innlemmes i den kristne kirke ved dåp. Misjonen er etter sitt vesen grenseoverskridende idet den sikter på å nå stadig nye mennesker både i et geografisk, kulturelt og tidsmessig perspektiv (J-M. Berrentsen m/fl: Missiologi i dag).

Definisjonen ser misjon, ikke som en løsrevet menneskelig handling som kirken kan gjøre eller la være å gjøre, men som *et grunnleggende kriterium ved å være kirke*. Misjon har sitt opphav og utspring i Guds sendelse (Missio Dei) til verden. Kirken er samtidig både subjekt og objekt for sendelsen. Forstått som kirkelig arbeid er misjonens innhold et helhetlig og integrert vitnesbyrd hvor ord (forkynnelse) og gjerning (diakoni) er knyttet uadskillelig sammen. Målet med dette er at alle mennesker skal få del i Guds altomfattende frelse gjennom tro og dåp. Misjon ivaretar på en særlig måte det grenseoverskridende i kirkens arbeid: evangeliets gang til nye områder, til nye kulturer og subkulturer og til nye generasjoner - i vårt eget folk, i Israels folk som evangeliet utgikk fra og til alle folkeslag. Denne evangeliets gang til alle jordens kulturer og folkeslag er historiens mål og fører fram mot en endelig gjenopprettelse og nyskaping av Guds verden. Misjon må således ses i et trinitarisk, ekklesiologisk, soteriologisk og eskatologisk perspektiv. Dens dypeste drivkraft er at evangeliet er sant.

En nærmere redegjørelse for SMMs misjonsteologiske forutsetninger er gitt i kap. 1 i fellesdokumentet *Menighet og misjon*, utarbeidet av kirken og misjonsorganisasjonene i 1993. Her kommer det bl.a. tydelig til uttrykk at SMM ser *den lokale menighet*, forstått som Guds folk på stedet, som den primære bærer av kallet til misjon ute og hjemme. Som kirkens gå-ut-strukturer utgjør misjonsorganisasjonene hensiktsmessige tverrstrukturer i kirken. De er ikke uttrykk for et nødsprinsipp, men på vegne av menigheten har de påtatt seg et ansvar for utøvelsen av det misjonsoppdrag som er gitt menigheten.

Den teologiske forståelse av kirkens misjon er et fortløpende diskusjonstema i kirkene, i misjonsorganisasjonene, i de økumeniske fora og innenfor fagteologien i Norge og

internasjonalt. SMM ser på det nåværende tidspunkt intet behov for å revidere den misjonsteologiske basis for arbeidet som er nedfelt i dokumentet *Menighet og misjon*. Hovedfokus for SMM er det praktiske misjonsarbeid på menighetsnivå. Det er viktig at dette arbeidet ikke løsrives fra den teologiske refleksjon i kirken. SMM ønsker derfor å ta del i denne refleksjonen, bl.a. gjennom å føre misjonsteologiske samtaler med DNKs Nemd for økumenisk samarbeid og misjon. (NØM)

2. Den aktuelle misjonssituasjon

SMM vil trekke fram følgende punkter som viktige i forståelsen av den aktuelle misjonssituasjon.

2.1. Skifte av tyngdepunkt

Det har i løpet av de siste 10-20 år funnet sted et avgjørende skifte av tyngdepunkt innenfor den globale kristenheten. Mens vesten (Europa og Nord-Amerika) ved forrige århundreskifte hadde 428 mill. kristne mot 89 mill. i totredjedelsverdenen (Afrika, Asia, Latin-Amerika), er tallene for 1999 henholdsvis 760 mill. og 1.092 mill. (kilde: David B. Barrett: i *International Bulletin of Missionary Research*, Nr.1-1999). Dette skifte av kristenhetens tyngdepunkt skyldes en eksplosiv kirkevekst i totredjedelsverdenen, samtidig som den relative oppslutningen om kirken har gått tilbake i de vestlige land. Tilbakegangen i prosent betyr stort sett at nominelle kristne har forlatt kirken. Like viktig er tilbakegangen når det gjelder aktive medlemmer av kirken. I dag utgjør de aktive kristne bare små og svinnende minoriteter i de fleste land i Europa. Et tankevekkende (om ikke representativt) eksempel er statistikken fra Den norske kirke som viser at gjennomsnittstallet for kirkebesøkende hver søndag i Oslo bispedømme tilsvarer ca 1% av befolkningen.

Samtidig som at kristendommen har blitt en global religion har det skjedd en økende religiøs og kulturell pluralisering i de vestlige land, bl.a. gjennom migrasjon, attraksjon til andre kulturer og religioner og nyreligiøsitet. Dette innebærer at den konstantinske rikskirkens epoke, hvor kristelighet og vestlighet fremstår som to sider av samme sak, er et tilbakelagt kirkehistorisk stadium. I møte med denne utviklingen minnes vi om trekk som er vel kjente fra kirkehistorien: bare kirker som er misjonerende vil bestå som noe annet enn små minoriteter inn i fremtiden. *I den aktuelle situasjon framstår det å bygge misjonerende menigheter som en overgripende utfordring for hele vår kirke.*

Totredjedelsverdenen utgjør i dag ikke bare tyngdepunktet i kristenheten, men er og den ledende kraft i kirkens verdensvide misjonsvirksomhet. Land som India, Korea, Brasil og Nigeria sender alle ut flere tverrkulturelle misjonærer enn noe europeisk land. I økende grad bør norsk misjon hente inspirasjon, kraft og missiologisk refleksjon fra kirkene i sør og øst, både med tanke på en revitalisering av vår internasjonale misjonsvirksomhet, og med tanke på at evangeliet skal nå fram til nye generasjoner, grupperinger, kulturer og subkulturer i vårt eget land.

2.2. Partnerskap i misjon

Totredjedelsverdenens oppkomst i kirkens globale misjonsvirksomhet utfordrer på en ny måte til partnerskap i misjon. Norske misjonsorganisasjoner utfordres til i stadig mindre grad å definere seg ut fra egenaktivitet, men forstå seg som ledd i et internasjonalt og økumenisk nettverk av kirker og organisasjoner som arbeider sammen for å realisere det store oppdraget. Dette innebærer en økende deling av makt og styring, gaver og ressurser. Partnerskap i misjon utfordrer til åpenhet og gjensidighet mellom kirker og organisasjoner i nord og i sør på alle

nivåer. SMM vil i særlig grad arbeide for en tiltagende ansikt-til ansikt kontakt mellom lokalmenigheter i nord og i sør, og for at denne kontakten blir en ressurs for utviklingen av misjonerende menigheter hjemme og ute.

2.3. De store misjonsutfordringene

Som særlig store misjonsutfordringer for den verdensvide kirke i vår tid vil vi peke på disse:

- Unådde folkeslag
- De store verdensreligioner
- Europas reevangelisering
- Storbymisjon
- Kontekstuell misjon

Gjennom arbeidet med å skape misjonerende menigheter ønsker SMM å utfordre lokalmenighetene i den norske kirke til å ta konkret tak i disse utfordringene gjennom utsendelse av misjonærer, støtte til og utveksling med søsterkirker, forbønn, forvaltning av tid og penger, samtale og dialog om religiøse spørsmål og frimodig vitnesbyrd om evangeliet i ord og tjeneste (diakoni).

2.4. Den messianske bevegelse

Et viktig trekk i den aktuelle misjonssituasjon er gjenreisningen av en jødekristendom midt i det jødiske samfunn gjennom *den messianske bevegelse*. Bevegelsen er begrenset til 3-4000 voksne medlemmer i Israel, men er langt større på verdensbasis. Utviklingen av en kristen identitet og bevegelse innenfor rammen av jødedommen og det Israelske samfunn representerer noe nytt i den kristne verdensmisjon. Den Norske Israelmisjon bidrar sammen med andre aktører til bevegelsens vekst, enhet og kontakt med den verdensvide kirke.

2.5. Fra sekularisering til "ny-religiøs" paradigme

Misjon finner i dag sted i en tid som kjennetegnes av at "det ateistiske paradigme" avløses av åndelig søken og fornyet religiøs utfoldelse, lokalt og globalt. Den religiøse oppblomstring kjennetegnes både av en ny, åpen og diffus spiritualitet og i form av en fornyelse av fromhetsliv og engasjement innenfor de etablerte religioner.

Det nye paradigmet rommer nye muligheter for kristen misjon. Levende fromhetsbevegelser har til alle tider vært en viktig drivkraft til misjon. Slike bevegelser oppstår ved at mennesker gjør personlige åndelige erfaringer. Lengselen etter et dypere Gudsliv i mange menigheter rommer derfor muligheter for en revitalisering av kirkens misjon. Den nye spiritualiteten utenfor kirken er sammensatt og mangetydig. Som uttrykk for mennesker i oppbrudd fra etablerte posisjoner rommer den muligheter for vandring mot Kristus. Slik framtrer den nye religiøsiteten som en særlig misjonsutfordring i vår tid.

Samtidig rommer det nye religiøse paradigmet økt motstand mot kristen misjon. Forkynnelsen av Kristus som den eneste vei til Gud, blir den ofte ikke tålt av religionene og fører mange steder til lukkede grenser, manglende religiøs frihet, undertrykkelse og forfølgelse. Religionsdialog og menneskerettighetsarbeid står ikke i motsetning til vår kirkes misjonerende identitet, men er et viktig og nødvendig redskap til økt forståelse og sameksistens mellom religionene, som gir nye muligheter for flerreligiøs toleranse i land hvor kristne minoriteter i dag undertrykkes. Samtidig utfordrer dette til gjensidig toleranse av ikke-kristne minoriteter i vårt eget land.

3. Visjon

SMM ønsker å videreføre samarbeidet mellom kirkelige organer og misjonsorganisasjonene med følgende visjon:

Som kirke og organisasjoner vil vi samhandle for å skape misjonerende menigheter hvor evangeliets kraft får inspirere og utruste menigheten til å dele troen gjennom nærvær, handling og ord, lokalt og globalt.

Idet vi respekterer hverandres selvstendighet og erkjenner vår gjensidige avhengighet av hverandre vil vi arbeide for en klar, felles forståelse av rollefordelingen mellom de kirkelige organer og misjonsorganisasjonene, ut fra innarbeidet praksis og nye utfordringer.

4. Hovedprioriteringer

SMMs hovedprioriteringer er:

- Å integrere misjon i kirkens identitet ved å arbeide for at misjon blir en organisk del av kirkens liv og virksomhet
- Å styrke fellesskap og kontakt i misjon mellom organisasjoner og kirkelige organer og organisasjonene innbyrdes, lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt
- Å skape felles tiltak og samarbeidsoppgaver som fremmer misjon i menighetene

5. Kjerneytelser

SMM skal ikke være et operativt organ inn mot menighetene, men ha som sine kjerneytelser:

- Samlingsfunksjon for felles rådslagning, strategiutforming og drøfting av samarbeidstiltak partene i mellom
- Katalysatorfunksjon for samhandling mellom kirken og misjonsorganisasjonene og misjonsorganisasjonene innbyrdes
- Bindeleddsfunksjon for sentralt og regionalt arbeid
- Utviklings- styrings- og koordineringsfunksjoner for felles tiltak og samarbeidsoppgaver
- Konsulentfunksjoner for partene

6. Basisoppgaver og samarbeidsprosjekter

SMMs oppgaver deles i basisoppgaver og samarbeidsprosjekter. *Basisoppgaver* er de felles oppgaver som alle deltar i og alle bidrar økonomisk til. *Samarbeidsprosjekter* er de prosjekter, som et eller flere medlemmer – med eller uten eksterne samarbeidspartnere – ønsker å etablere innen for samarbeidet i SMM, og som disse partene dekker utgiftene til.

Basisoppgavene kan defineres innen for følgende områder:

- Rådsmøter, herunder en årlig samling for SMM og de regionale misjonsutvalg
- Utarbeidelse av materiell, herunder materiell til Misjon i åpenbaringstiden
- Samarbeid med de regionale SMM-utvalg og nasjonal koordinering av arbeidet
- Samtaler og rådslagning med andre kirkelige organer og organisasjoner

Samarbeidsprosjektene iverksettes for kortere eller lengre tid på bakgrunn av vedtak i SMM. Følgende prosjekt videreføres fra foregående periode:

- Studiesamarbeid nord-sør (i samarbeid med Presteforeningen)

SMM vil i nær fremtid utrede følgende prosjekter:

- Felles konfirmantaksjon (i samarbeid med andre internasjonale aktører)
- "Misjonerende menigheter" (mulig innhold for prosjektet er: utredning av begrepet, utarbeidelse av materiale og modeller for realisering, initiativ til konkrete forsøk i menigheter og prostier)

7. Medlemmer

SMMs medlemmer er:

- Misjonsorganisasjoner innenfor Den norske kirke
- Kirkemøtet
- Bispemøtet

Observatørstatus har alle organisasjoner som inngår i et av SMMs samarbeidsprosjekter når saker vedrørende disse prosjekter behandles.

SMM ønsker å ha en åpen profil i forhold til andre evangeliserende og diakonale aktører nasjonalt og internasjonalt og søke samarbeid i forbindelse med saker og tiltak der dette er naturlig.

8. Samarbeidsmodell

SMM organiseres som i dag med et råd, et arbeidsutvalg og et sekretariat.

- Rådet består av en fast representant med stemmerett fra hver av misjonsorganisasjonene, kirkemøtet og bispemøtet. Partene har ellers anledning til å møte med den representasjon de finner hensiktsmessig. Organisasjoner med observatørstatus inviteres med talerett, men uten stemmerett når rådet behandler saker som berører de samarbeidsprosjekter de er involvert i.
- Arbeidsutvalget velges av rådet og består av leder, nestleder og ett medlem, foruten daglig leder. AU forbereder rådsmøtene og styrer det daglige arbeid. Nye tiltak og prosjekter besluttes i rådet.
- Sekretariatet består av daglig leder i minst 50% stilling. SMM vurderer å gjøre stillingen til en hel stilling for å gi rom for nye prosjekter. Daglig leder ansettes av rådet.

9. Rådets kompetanse

Rådet møtes minimum en gang pr. semester. Ett møte pr. år er et fellesmøte med de regionale misjonsutvalg. Rådet har som i dag følgende oppgaver:

- Vedtak av budsjett og fordelingsnøkler mellom partene
- Godkjenning av regnskap
- Vedtak av strategier og prosjekter
- Valg av AU

- Opptak av nye medlemmer
- Ansettelser av sentrale medarbeidere og koordinering av regionale ansettelser
- Vedtektsendringer

10. Forholdet til regionalt arbeid

Der partene i SMM inngår et regionalt samarbeid for å realisere SMMs visjon, opprettes det regionale styringsorganer for dette. De regionale samarbeidsorgan er selvstendige enheter som arbeider ut fra det mandat partene mottar fra bispedømme/region/hovedkontor. De regionale samarbeidsorgan er beslutningsinstans ved ansettelse av regionale misjonskonsulenter og utformer strategier og planer for konsulentens arbeid.

SMMs oppgave i forhold til de regionale utvalgene er å føre dem sammen, sørge for utveksling av strategier, ideer og utfordringer, samt å koordinere tiltak som krever medvirkning fra sentralt hold, som for eksempel ansettelse av regionale misjonskonsulenter.

11. Sekretariatets plassering

SMMs sekretariat plasseres som i dag i Kirkerådet. Regionale stillinger plasseres normalt ved bispedømmekontorene.

12. Samarbeidsavtale og finansiering

Under forutsetning av tilslutning fra partenes styrende organer inngås en samarbeidsavtale på basis av innstillingen og SMMs vedtekter. Avtalen kan reforhandles etter 5 år. Gjennom en langsiktig avtale skapes større sikkerhet og trygghet i arbeidet med særlig tanke på stillingene sentralt og regionalt. Når det gjelder finansieringen tas det som i dag sikte på en tilnærmet 50-50 fordeling mellom Kirkerådet/bispedømmerådene og misjonsorganisasjonene. Midler til regionale stillinger gjøres tilgjengelig på grunnlag av søknad fra det regionale SMM-utvalg. En søker å opprettholde den innarbeidede fordelingsnøkkel mellom misjonsorganisasjonene.

MELLOMKIRKELIG RÅD

OSLO

29.-30.08.2000

MKR-SAK 15/00

KM-SAKER:

d) Årsmelding for De sentralkirkelige råd

Årsrapport 1999 for de sentralkirkelige råd

Kirkerådet
Mellomkirkelig råd
Samisk kirkeråd

Innhold

Innledning.....	4
Kirkens økonomi	5
1. Generelt om økonomi.....	5
2. Kirkerådets økonomi	5
3. Tilskuddsforvaltningen.....	5
4. Lån fra OVF	6
Kirkens personell og utdanning.....	7
1. Rekruttering.....	7
2. Bemanning	7
3. Ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.	7
4. Godkjenning av annen utdanning og praksis	8
5. Arbeidsgiveransvar for kateketene	8
Kirkelov og kirkeordning	9
1. Forskrifter.....	9
Menighetsrådsvalget 2001.....	9
Regler for valg av bispedømmeråd	10
Regler for valg av Kirkeråd.....	10
Regler for døvekirkelige organer.....	10
Økumeniske avtaler.....	10
2. Kirkelig organisering og samordning.....	10
3. Kirkestatistikk	11
4. Kirke-stat-utvalget.....	12
5. Lærenemnda	12
6. Medlemsregisteret	12
Gudstjeneste, liturgi og kirkemusikk	14
1. Barnesalmeboka	14
2. Norsk Kantoribok.....	14
3. Økumenisk salmeprosjekt	14
4. Utredning og avklaring av embetssynet i Den norske kirke.....	14
5. Gudstjenesteopplegg for feiringen av år 2000.....	15
6. Kirkemusikkonsulenter	15
7. Liturgisk inventar og utstyr	15
8. Sammenfattende vurdering.....	15
9. Lavllagirji / prøvesalmehefte på nordsamisk	16
10. Prøveliturgi av høymessen	16
Ungdom.....	17
Undervisning	18
1. Dåpsopplæring	18
2. Konfirmasjon.....	18
3. Familiearbeid.....	19
4. Voksenundervisning.....	19
Misjonerende menigheter	21
1. Misjon.....	21
2. Samarbeid Menighet og Misjon	21
Misjon og vennskapssamarbeid.....	21

Misjon i åpenbaringstiden	21
Misjonerende menigheter	22
Spiritualitet og åndelig fornyelse	22
SMM-arbeidet for øvrig	22
Hamar-prosjektet	22
Samisk kirkeliv som del av det øvrige kirkeliv	23
Lule- og sørsamisk kirkeliv sett ut fra et sentralkirkelig perspektiv	24
Enhetsarbeid og videreutvikling av økumeniske relasjoner	25
1. Lokaløkumenikk	25
2. Dialog	25
3. Leuenberg	25
4. Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren	25
Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet	27
1. Menneskerettigheter	27
2. Gjeldsslette – økonomi	27
3. Miljøvern / Forbruk og Rettferd	28
Kvinnespørsmål og likestilling	30
Diakoni og samfunnsspørsmål	31
1. Diakoni	31
2. Funksjonshemmede i kirken	31
Kirke - samfunn	33
Dialogprosessen	33
Bio- og genteknologi	33
Informasjon og kommunikasjon	35
Intern administrasjon	37

Innledning

Det overordnede mål for Den norske kirke - at den skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke - har vært den bærende visjon også for arbeidet i 1999. Denne visjonen er holdt fram i en kirke og et samfunn som har vært og er preget av oppløsning av nettverk og familier og hvor individets rett ofte fremmes på bekostning av fellesskapets goder.

Inn i en tid som på mange måter er preget av konflikt og motsetninger, var det et ønske å fokusere et samlende tema for årets Kirkemøte - et tema som ikke bare ville virke samlende for kirkemøtedelegatene, men som også kunne fungere fellesskapsfremmende i lokalmenigheten. Ved hjelp av en betenkning, "Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid", som foruten å være ressursmateriale for kirkemøtedelegatene også på forhånd ble utsendt til samtlige menigheter, og et hovedforedrag ved Jean Vanier, ble det slått an en grunntone for Kirkemøtet som gjorde det mulig å gjennomføre tunge prinsippdebatter med store saklige motsetninger uten at kirkens enhet ble splittet. Følgende sitat fra betenkningen kan gi hjelp til å få de rette perspektiver i forhold til konfliktstoff i kirken:

”Å ha sin identitet i den treenige Gud innebærer samtidig å ha sin identitet i fellesskapet med andre mennesker skapt i hans bilde”.

Årsrapporten for 1999 viser at de sentralkirkelige råd har sin oppmerksomhet rettet mot et bredt spekter av utfordringer og oppgaver. Dette kan lett føre til at virksomheten blir fragmentert. Det har derfor vært viktig ved overgangen til et nytt årtusen å tegne et helhetlig bilde av de mange oppgaver slik at de ulike bitene finner sin naturlige plass. Gjennom å ivareta nasjonalkirkelige oppgaver innen forvaltning, menighetsliv, samisk kirkeliv og økumenikk hjemme og ute er vi med på å tegne et bilde av den treenige Guds vilje for verden.

Vi må imidlertid erkjenne at forvaltningsmessige oppgaver, som følger av den nye kirkeloven, og saksutredninger tar mye tid og oppmerksomhet. Kirkerådet makter i stadig mindre grad å være et organ som igangsetter eller initierer forsøks- og utviklingsvirksomhet i våre menigheter. Ut fra denne erkjennelse er det igangsatt et arbeid for å få oversikt over hvilke ressurser som må avsettes for å ivareta de forvaltningsmessige oppgaver Kirkerådet har en forpliktelse til å ivareta, og hvilke ressurser som kan avsettes slik at de sentralkirkelige råd også kan framstå som strategi-, samordnings-, service- og kompetanseorgan. Noen større prosjekter og utredningsoppgaver er likevel igangsatt, dels med økonomi fra departementet, dels med midler fra Opplysningsvesenets Fond:

- Stat - kirke-utredningen
- Opptappingsplan for den kirkelige bemanning
- Rekruttering til kirkelige stillinger i Nord-Norge
- Kirkeoppvarming
- Kirkemøtets myndighet

Som tidligere år følger meldingen strukturen i det vedtatte strategidokumentet. Strategidokumentet er vedtatt for perioden 1999-2002. Følgelig er dokumentets mål foreløpig nådd i begrenset grad, men målene som er satt for 1999 er i hovedsak oppnådd.

Kirkens økonomi

1. Generelt om økonomi

Kirken har de senere årene fått liten økning i bevilgninger, mens oppgavene har vokst betydelig. Den nye kirkeloven har pålagt menighetene og fellesrådene nye oppgaver som det ikke på langt nær er gitt kompensasjon for - som for eksempel økonomiforskriftens krav til regnskapsføring og revisjon. Personalkostnadenes andel av de lokale budsjettene er økende. Dette innebærer at midler til drift og vedlikehold av kirkebygg, kontorlokaler for ansatte m.v. reduseres, med de skadevirkninger dette har hvis bevilgningene ikke økes på sikt. Mange steder tilfredsstiller ikke kontorforholdene arbeidsmiljølovens krav til arbeidsmiljø for tilsatte. Kirken har problemer med å rekruttere til fagstillinger, ofte på grunn av for dårlig avlønning og vansker med å få på plass daglig ledelse i menighetene. Manglende bevilgninger svekker også menighetenes utadrettede virksomhet, og evnen til å møte de store utfordringer en står overfor innenfor barne- og ungdomsarbeid.

Kommunenes utgiftsforpliktelser i henhold til kirkelovens § 15 (kl) er ikke tilpasset de utfordringer kirken står overfor i vår tid. Føringsene i regelverket er ikke tilfredsstillende i forhold til det både politikere og befolkningen forventer av kirken. Viktige oppgaver innenfor forebyggende arbeid, som dåpsopplæring, diakoni og barne- og ungdomsarbeid, er i for stor grad avhengig av frivillig innsats. Det er et betydelig behov for økte økonomiske ressurser på disse områdene. Derfor foreligger det store forventninger til meldingen om kirkens økonomi som skal legges fram om ikke lenge.

2. Kirkerådets økonomi

Det vises til brev av 26. januar d.å. vedrørende årsavslutningen. Kirkerådet hadde et meget stramt budsjett i 1999. Inndekningen av et betydelig underskudd fra 1998 samt manglende dekning for utgifter til pålagte oppgaver gjorde den økonomiske situasjonen vanskelig. Situasjonen medførte at Kirkerådet fikk et underskudd på 1,4 mill. Underskuddet ville vært betydelig større om Kirkerådet selv ikke hadde lagt inn egne fondsmidler. For at Kirkerådets budsjett skal komme i balanse i 2001 må det tilføres midler i størrelsesorden 5 mill. kroner.

Kirkerådet har lagt om sine rutiner slik at de tilfredsstiller de krav som stilles i økonomiregelverket for staten og i departementets hovedinstruks for økonomiforvaltningen. Kirkerådet er imidlertid ikke i stand til å imøtekomme tildelingsbrevets krav med hensyn til tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å ivareta økonomiforvaltningen og IT-oppgavene. Administrasjonen er underbemannet i forhold til de økonomioppgaver som påhviler organisasjonen, og har videre sett seg nødt til å tilsette IT-medarbeider i full stilling til tross for manglende stillings-tildeling fra departementet.

3. Tilskuddsforvaltningen

Kirkerådet fordelte 15 mill kr. over Opplysningsvesenets Fond (OVF) til sentrale, regionale og lokale tiltak i 1999. Midlene ble tildelt i henhold til de sentrale kirkelige målsettinger, strategier og satsingsområder ved at de i hovedsak ble benyttet til prosjekter innenfor Kirke-

møtets vedtatte satsingsområder. Særlig var det innenfor "Barn og unge" og "Åndelig Fornyelse" at midlene ble tildelt. Det ble også tildelt driftsstøtte til fire barne- og ungdomsorganisasjoner.

Muligheten til å bli tilført midler fra OVF har i seg selv stimulert til planlegging og igangsetting av små og store prosjekter. Tildelinger via OVF har muliggjort gjennomføringen av både lokale og sentrale prosjekter som ikke ville latt seg gjennomføre på annet vis. På sikt er det et mål å sikre annen finansiering av tunge prosjekter som er igangsatt ved hjelp av OVF, for slik å frigjøre midler til igangsetting av nye pilotprosjekter. Det er imidlertid betenkelig å registrere en utvikling med stadig flere søknader som omhandler områder som ligger innenfor det offentliges forpliktelse å løse.

4. Lån fra OVF

Kirkerådet er delegert myndighet til å innvilge lån til kirkelige formål fra Opplysningsvesenets Fond. Delegeringen omfatter vurdering av innkomne søknader mht. innbyrdes prioritering, sikkerhetsvurdering av lånet samt generell service- og informasjonsvirksomhet til menigheter og andre lånsøkere.

I 1999 kunne Kirkerådet innvilge de 12 søknadene som ble innsendt. Midlene har i hovedsak gått til bygging eller ombygging av menighetslokaler. Søknadene har fordelt seg som følger: 7 har vært til bygging/ombygging av menighetslokaler, 2 til bygging/restaurering av kirker, 2 til anskaffelse av orgel og en til oppføring av prestebolig.

Kirkens personell og utdanning

1. Rekruttering

Som en oppfølging av behandlingen i Kirkemøtet 1997 om rekruttering til kirkelige stillinger i Nord-Norge ble det i 1999 iverksatt et treårig rekrutteringsprosjekt. Kirkerådet tilsatte en prosjektleder som leder arbeidet. Det er opprettet både styringsgruppe og prosjektgruppe der Kirkerådet er representert. Arbeidet ble nært knyttet til Kirkelig Utdanningssenter i Nord (KUN). Det er også etablert et samarbeid med Det praktisk-teologiske seminar ved Universitetet i Oslo og med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon (KA) om prosjektet. Arbeidet har vært relatert til lokalplanet, og det er foretatt flere høringer og samlinger på lokalplan i Nord-Norge. Det arbeides aktivt for å bygge opp en lokal bevissthet rundt rekrutteringsarbeidet og å bygge opp regionale rekrutteringsnettverk. I tillegg til kirke- og menighetsliv er skole og arbeidskontor viktige samarbeidsparter i rekrutteringsarbeidet. Foreløpig har arbeidet vist at de kirkelige medarbeidere bare i begrenset grad har nettverk utover den kirkelige kontaktflate og kontekst. De erfaringer som foreløpig er gjort er interessante og nyttige, og de synes relevante også for resten av landet. Kirkemøtet 2001 vil få seg forelagt en prosjektrapport med evaluering av iverksatte tiltak samt forslag til mer permanente rekrutteringsfremmende tiltak.

2. Bemanning

På oppdrag fra departementet er det igangsatt et treårig prosjekt for å utvikle en bemanningsplan for Den norske kirke. Målsettingen med prosjektet er å dokumentere hvilke bemanningsbehov Den norske kirke har i dag og hvordan den kirkelige bemanning bør være i fremtiden. Det er tilsatt en egen prosjektleder for tre år. Arbeidet i 1999 har i det vesentlige omfattet innsamling av data for å dokumentere utviklingen, og analysering av rekrutteringsbehovet til utdanning og stillinger. Arbeidet har vært utført i nært samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. En ressursgruppe med representanter fra Presteforeningen, KA, bispedømmekontorene o.a. er opprettet. Et forslag til en "opptrappingsplan for den kirkelige bemanning" vil bli sendt på en bred kirkelig høring før den oversendes departementet.

3. Ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.

Ved kgl. res. av 19. mars 1999 ble det bestemt at personer uten graden cand.theol. kunne vigsles til prestetjeneste og tilsettes som prester i Den norske kirke. Departementet fulgte dette opp ved å gjøre endringer i Forskrift om tilsetting av menighetsprest av 17. juni 1988. Kirkerådet utarbeidet så nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol. (fastsatt av Kirkerådet 31.01.2000). Med hjemmel i forskriften fastsatte så Kirkemøtet 1999 Regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av personer som ikke er cand.theol.

Kirkerådet er tilfreds med at ordningen som Kirkemøtet gikk inn for allerede i 1989, endelig er fastlagt. Det har i 1999 vært nedlagt mye arbeid i å få gode regler og god og hensiktsmessig prosedyre for ordningen slik at myndigheten kan utøves på en forsvarlig måte, og at det sikres en enhetlig og forutsigbar praksis i disse sakene. Det er opprettet en egen Evalueringsnemnd. Nemnda er den instans som tilkjenner kompetanse for søkere med en tilsvarende grad som

cand.theol., og som godkjenner fravik fra kompetansekravene for de som en biskop søker om det for.

4. Godkjenning av annen utdanning og praksis

Kirkerådet har myndighet til å godkjenne at personer med annen faglig jevngod og relevant utdanning og praksis kan tilsettes som kateket/diakon/kantor. Kirkerådet har i 1999 godkjent 7 søkere. I tillegg har det vært mange henvendelser og forespørsler over telefon fra kirkelige fellelråd og enkeltpersoner om kompetansekrav og muligheter for godkjenning. Henvendelsene har avtatt noe i 1999 i forhold til tidligere år.

5. Arbeidsgiveransvar for kateketene

Blant annet på bakgrunn av henvendelser fra flere bispedømmeråd behandlet Kirkerådet spørsmålet om arbeidsgiveransvaret for kateketer. Det har vært uro og usikkerhet hos kateketene i tilknytning til overføring av arbeidsgiveransvaret fra bispedømmerådene til kirkelig fellelråd. Departementet har utarbeidet retningslinjer for overføringen, som har vært og fortsatt er gjenstand for forhandlinger mellom Kateketforeningen og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. Kirkerådet har vært i stadig kontakt med Kateketforeningen og KA og på den måten holdt seg orientert om utviklingen.

På bakgrunn av den svekkelse av katekettjenesten som ble opplevd, fant Kirkerådet det også nødvendig å oppfordre bispedømmerådene til å være fleksible når refusjonsbeløpet til kirkelig fellelråd i forbindelse med kateketstillingene skulle vedtas, og viste bl.a. til Kirkerådets synspunkt om at "en *eventuell* delfinansiering av stillingene kunne drøftes med kirkelig fellelråd ved ledighet i stillingen". Kirkerådet fremholdt også i møte med Stortingskomiteen om budsjett for 2000 de økonomiske behov i forhold til katekettjenesten.

Kirkerådet planlegger å fremme evaluering av tjenesteordningen for bl.a. kateketer som sak for Kirkemøtet 2002. Da vil flere sider ved kateketens tjeneste og arbeidsforhold måtte bli drøftet.

Kirkelov og kirkeordning

Kirkemøtet har etter hvert fått myndighet til å fastsette bindende regler på en rekke områder. Det vil hele tiden være behov for å gjennomtenke profilen på slike regler, forholdet til annen lovgivning, forholdet til andre kirkelige organers myndighet og hvor detaljerte slike regler bør være, bl.a. i forhold til hva som kan og bør bestemmes lokalt. Etter hvert som Den norske kirke i sterkere grad fremtrer som et trossamfunn, vil slike spørsmål kreve ikke bare en avklaring, men også bred oppslutning og tilslutning om de ordninger og regler som blir vedtatt. Det er derfor viktig at Kirkerådet har nødvendig kompetanse på det kirkerettslige feltet, og det er gledelig at Stortinget har bevilget midler til en kirkejuriststilling i Kirkerådets sekretariat.

Hovedoppgaven på dette feltet i 1999 har vært utredningen med sikte på en klargjøring av Kirkemøtets myndighet og Kirkemøtets kompetanse i forhold til andre kirkelige organer. Spørsmålet ble aktualisert i forbindelse med Kirkemøtets og Bispemøtets vedtak i homofilisaken. KM 1999 mente det er behov for nærmere avklaringer på en del områder bl.a. i forhold til Bispemøtet og biskopenes selvstendige myndighet. KM ba om at det ble nedsatt en bredt sammensatt arbeidsgruppe til å utrede spørsmålet videre.

1. Forskrifter

Kirkemøtet 1999 fastsatte

- *nærmere regler for ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.*
- *retningslinjer for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren etter en høringsrunde og flere møter med de impliserte parter.*
- *en rekke mindre endringer bl.a. i tjenesteordningene og i regler for bruk av kirken.*

Til sammen er 11 rundskriv sendt ut til menighetsråd, kirkelig fellestråd og sokneprestene, og de er også satt inn i Norsk Lovtidend. Rundskrivene blir stort sett vurdert som klargjørende, men bl.a. kvalifikasjonskravene til enkelte vigslede stillinger oppleves av enkelte å være satt for høyt, siden menighetene ikke får kvalifiserte søkere. Det er imidlertid dokumentert i tilknytning til arbeidet med "Bemanning i Den norske kirke" at det er utdannet tilstrekkelig med både kateketer og diakoner til å fylle stillingene i Den norske kirke. Kirkerådet vil derfor arbeide med kvalifikasjonskravene relatert til tjenesteordningene ut fra et videre perspektiv enn kun søkermassen. Kirkerådet vil videre se nærmere på arbeidstakernes selvstendighet i forhold til arbeidsgivers styringsrett bl.a. i forhold til bestemmelsene i Gudstjenesteboken.

Samtlige forskrifter, samt lover og bestemmelser på det kirkelige området, er tatt med i en revidert og utvidet utgave av *Lovsamling for Den norske kirke*. Denne oppdaterte samlingen synes å være et godt hjelpemiddel for kirkelige organer og ansatte. Det er likevel behov for en utstrakt rådgiving innen kirkelovgivningen.

Menighetsrådsvalget 2001

Det er utarbeidet en evaluering av valget i 1997. Departementet har bedt om at det utarbeides en tiltaksplan for menighetsrådsvalget 2001. En arbeidsgruppe med representanter fra KA og KR er nedsatt for å fremme forslag til begrensede tiltak og forbedringer omkring menighets-

rådvalget 2001. Arbeidsgruppen vil vurdere om det skal åpnes for prøveordninger med å legge valget til Stortingsvalget, men hovedutfordringen vil være å utarbeide en strategi for å rekruttere kandidater, få til en bred nominasjonsprosess og å øke valgdeltakelsen. Politiske partier har også i løpet av året engasjert seg sterkere enn tidligere i det forestående valget. Valget har vært tema på noen seminarer/møter hvor bl.a. menighetsråd og fellesråd har deltatt. Regler for valg av menighetsråd må dessuten revideres bl.a. som følge av at medlemsregisteret nå foreligger og skal benyttes som valgmanntall.

Regler for valg av bispedømmeråd

Det ble foretatt en bred høring av regler for valg av bispedømmeråd i 1998. Materialet vil bli bearbeidet, og et forslag til reviderte regler vil bli forelagt KM 2000. En klage på valg av presterepresentant i Tunsberg ble oversendt Sivilombudsmannen høsten 1998. Kirkerådet fikk først svar i februar 2000, og klagen ble ikke tatt til følge.

Regler for valg av Kirkeråd

Spørsmål om valg av bispedømmeråd må sees i sammenheng med øvrige valg i kirken og om flere valg bør gjennomføres som direkte valg. Også regler for valg av Kirkeråd har KM bedt om blir evaluert. I denne omgang vil det imidlertid først og fremst være nødvendig å klarlegge hvem som er stemmeberettiget, hvem som har forslagsrett og om gjennomføringen av valg til bispedømmeråd kan forenkles.

Regler for døvekirkelige organer

Utkast til virksomhetsregler for og valg til døvekirkelige organer ble utarbeidet, men etter flere møter med døvekirkenes fellesråd og departementet høsten 1999 endret departementet forskriften i februar 2000 i tråd med døvekirkenes og Kirkemøtets ønsker. De regler KM har fått myndighet til å fastsette, vil derfor først kunne behandles i 2000.

Økumeniske avtaler

Det har vært en del møter og konsultasjoner når det gjelder kirkerettslige avklaringer av de økumeniske avtaler som Den norske kirke har inngått med andre kirkesamfunn. Kirkerettslig er forholdene lagt til rette for at prester/pastorer fra andre kirkesamfunn kan tilsettes i norske menigheter, men ordningene har i liten grad vært utprøvd i praksis, noe som delvis kan skyldes at det kirkerettslig fortsatt hersker en viss usikkerhet, at etterspørselen ikke har vært så stor eller at kjennskapet til ordningen ikke er godt nok kjent.

2. Kirkelig organisering og samordning

Kirkerådet får stadig spørsmål som gjelder forholdet mellom menighetsrådet og fellesrådet, mellom daglig leder av menighetsrådet og kirkevergen, mellom råd og embete, organisering av rådene i forhold til organisering av prestetjenesten, hensiktsmessige soknestørrelser (sokne-reguleringer) m.v. KR mener det er av vesentlig betydning at den kirkelige organiseringen er hensiktsmessig og støtter opp under de oppgaver som kirkelige organer lokalt er satt til å ivareta. Både KR, bispedømmerådene og KA følger utviklingen på disse områdene nøye. Kirken står her overfor store utfordringer i årene som kommer for å få en rasjonell utnyttelse av res-

sursene og et tydeligere kirkelig engasjement både i de valgte råd og blant kirkens frivillige medarbeidere.

Kirkedebatt skaper behov for en ekklesiologisk tydeliggjøring: Hva er de grunnleggende kjennetegn ved en menighet og hvordan skal menighetsarbeidet profileres i dagens samfunn i en kirke som ønsker å være en folkekirke? Hva er menighetens hovedoppgave? Det er etablert et nærmere samarbeid mellom Kirkerådet, bispedømmerådene og KA med sikte på en bedre samordning, rolleavklaring og utnyttelse av ressursene overfor de lokalkirkelige organene, bl.a. i tilknytning til arbeidet med en samordnet planprosess.

Det var foreslått at en i 1999 skulle ha en gjennomgang av retningslinjene for sokneregulering, men arbeidet ble vedtatt utsatt til 2000. I forbindelse med alternative ordninger i de større byene som nå er under utredning, er det behov for en gjennomtenkning av soknegrenser, soknebånd, kategorialmenigheter og lignende og en samordning med organiseringen av preste-tjenesten innen prostiet.

3. Kirkestatistikk

På bakgrunn av erfaringer og innspill hvert år forsøker en å forbedre skjemaet for kirkelig årsstatistikk. Nøkkeltall fra samtlige 1312 sokn kom inn i 1999. Dette er et verdifullt materiale som Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) legger inn i kirke-databasen, men fortsatt er det en del svakheter ved de øvrige dataene. Materialet gir likevel et brukbart bilde av oppslutningen om kirkelige handlinger, gudstjenester og aktiviteter.

Utviklingen fra 1998 til 1999 viser en nedgang når det gjelder antall gudstjenester, gudstjenestedeltagelse og oppslutningen om de kirkelige handlinger:

- Dåpsprosenten gikk ned med 1,8 prosentandeler og ligger nå på 81,2. Tallet viser imidlertid at det er en massiv oppslutning om dåpen blant kirkens medlemmer.
- Konfirmasjonsprosenten gikk ned med 1,6 prosentandeler til 71,7, men sammenlignet med dåpstallene 15 år tidligere medfører dette at ca 90 % av de dømte konfirmeres.
- Vigselsandelen lå i 1998 på 56,5 %, dette er en nedgang på 2,5 prosentandeler.
- Når det gjelder kirkelig gravferd har den ligget stabil på 95 %, men sank i 1999 til 94 %.
- Når det gjelder antall gudstjenester og gudstjenestedeltagelse viser statistikken at det ble avholdt 71.200 gudstjenester, hvilket er 900 færre enn i fjor. Til sammen deltok 6,8 mill. mennesker på disse gudstjenestene.
- Nattverddeltagelsen sank med 3,2 %
- Antall utmeldinger sank med 8,6 % i forhold til 1998 og andelen innmeldte økte med 8,3%.

Det samlede materialet blir presentert i Årbok for Den norske kirke og i KIFO-rapporter og er også lagt ut på NSDs nettsider. Når dette materialet nå etter hvert kan kobles sammen med medlemsregisteret, stillingsregisteret og økonomitall for ulike funksjonsområder, og dessuten andre data fra kommunedatabasen, vil kirken få et nyttig planleggingsverktøy. KR er nå med i en arbeidsgruppe i Statistisk sentralbyrå som sammen med bl.a. Kirkedepartementet og KA skal vurdere om kirkelige data bør rapporteres inn via KOSTRA (et kommunalt og statlig rapporteringssystem).

4. Kirke-stat-utvalget

Kirkerådets Stat-kirke-utvalg, som hadde sitt første møte i 1998, var i 1999 godt i gang med arbeidet. Utvalget har delt seg inn i fire undergrupper som arbeider med hovedpunktene i mandatet. Disse gruppene er:

1. Arbeidsgruppe for reformer i kirkeordningen
2. Arbeidsgruppe for økonomi
3. Arbeidsgruppe for dåpsopplæring
4. Arbeidsgruppe for religion og kultur

Hovedutvalget har tre årlige møter, mens arbeidsgruppene møtes oftere. Utvalget regner med å kunne presentere innstillingen våren 2002, men en vil ha delutredninger ute til høring før det samlede arbeidet blir levert til Kirkerådet.

På tvers av de ulike gruppene pågår det et kontinuerlig arbeid med kirkeforståelsen (ekkesiologien). Arbeidet med å evaluere de kirkelige reformene og kirkens organisasjon skjer i rammen av en helhetlig forståelse av hva kirken er og skal være.

Utvalget har tatt fatt i de ulike medlemmers erfaringer fra den lokale menighet som de tilhører. Medlemmene har blitt utfordret til å gi svar på spørsmålene: Hvem er kirken, hvordan er vi kirke og hva har kirken å si for lokalsamfunnet? Denne prosessen har ført gruppa inn i sentrale ekklesiologiske tema. Det videre arbeidet handler om å finne ut i hvilken grad en er i stand til å formulere en felles ekklesiologi, om ikke på alle punkt, så på de punktene som er avgjørende i forhold til utvalgets oppdrag

Inntil nylig har mye av utvalgets arbeid vært fokusert på å skaffe seg oversikt over de temaområdene mandatet gir. Ut fra dette har en utarbeidet strategier for gjennomføring av oppdraget. En er nå i den fasen der de ulike arbeidsgruppene kommer med sine funn, presenterer alternative modeller til drøfting, og utvalget kan ta fatt på arbeidet med noe mer konkret materiale og med tekster som kan danne basis for en endelig utredning.

5. Lærenemnda

Den norske kirkes lærenemnd avholdt tre møter i 1999 der Tunsberg-saken (læresak reist av Tunsberg biskop mot prost Asle Dingstad) ble behandlet. Mellom møtene arbeidet Lærenemndas arbeidsutvalg og faglig sekretær med saksutredning og møteforberedelse.

Det ble mot slutten av året oppnevnt medlemmer fra utdanningsinstitusjonene for en ny periode. Den nye nemnda hadde sitt konstituerende møte i desember. Det var imidlertid den "gamle nemnda" som sluttbehandlet Tunsberg-saken våren 2000.

6. Medlemsregisteret

Utviklingen av medlemsregisteret ble videreført i 1999 og kom i funksjon fra begynnelsen av året. Den første versjonen av det lokale medlemsregisteret ble sendt ut til abonnentene i et samarbeide med IBM og Duplo Data. Driften av medlemsregisteret er blitt noe dyrere enn først antatt bl.a. p.g.a. feilsøking, men også p.g.a rettinger ut fra måten man valgte å bygge

registeret opp på. Det gjenstår å utvikle en on-line løsning slik at Kirkerådet selv kan ta hånd om innlegging og kvalitetssikring av opplysningene i registeret.

Gudstjeneste, liturgi og kirkemusikk

Det viktigste som skjedde på feltet *gudstjenesteliv* i 1999, er omtalt i det følgende:

1. Barnesalmeboka

I september 1999 forelå endelig Barnesalmeboka. Den er resultatet av et mangeårig samarbeid mellom Verbum Forlag, som tok initiativet til å få utarbeidet en slik bok, IKO og Kirkerådet. Bokens primære bruksområde er dåpsopplæringsarbeidet i vår kirke. Den har fått meget god mottakelse og selger godt. At dette arbeidsredskapet nå foreligger, er en milepæl. Sangen har til alle tider vært et viktig element i den kristne kirke. Kjennere av ungdomskulturen sier at "musikk er tidens språk". Det er å håpe at denne boken også kan bidra til å bringe sangen tilbake til skolen.

2. Norsk Kantoribok

Arbeidet med det store verket Norsk Kantoribok, som avløser det gamle Graduale, ble sluttført. Med de offisielle bindene, som er utgitt av Verbum, og det supplerende materiale i flere bind, som Norges Kirkesangforbund har sørget for utgivelsen av, har kirkemusikere og kor fått en enestående mulighet til å utbygge gudstjenestenes musikalske element. Den store fleksibiliteten i dette materialet gjør det mulig å tilpasse den kirkemusikalske praksis til lokale forhold. Dette styrker den estetiske siden ved gudstjenestelivet, noe som i den nåværende kultursituasjon er mye etterspurt.

3. Økumenisk salmeprosjekt

I løpet av året har en kommet i gang med et salmeprosjekt som sikter på fremtidig salmebokarbeid. Dette er et samarbeidsprosjekt i regi av Norges kristne råd, Verbum Forlag og Lunde Forlag, Norges musikkhøgskole og Nasjonalbiblioteket. Foreløpig sliter en litt med å utvikle et egnet dataverktøy for formålet, men når det er på plass, vil prosjektet forhåpentligvis få stor betydning. Forventningene gjelder både prosjektfasen, hvor en vil gjøre erfaringer med et bredt økumenisk samarbeid, og resultatet, som vil muliggjøre et fremtidig samarbeid om faktiske salmebokutgivelser.

4. Utredning og avklaring av embetssynet i Den norske kirke

I forlengelsen av vedtaket om å innføre vigsling til kantortjenesten vedtok Kirkemøtet 1998 at en nå skulle "gjennomføre den embesteologiske avklaring som et stort antall av høringsinstansene ber om og som Bispemøtet anbefaler". Det er nedsatt et bredt sammensatt utvalg. Arbeidet, som skal ta hensyn til de økumeniske avtaler vår kirke har inngått, skal gjennomføres i løpet av inneværende kirkemøteperiode. Hvis det blir mulig å oppnå et resultat som svarer til forventningene, vil dette arbeidet, som er meget godt i gang, bli epokegjørende i vår kirke.

5. Gudstjenesteopplegg for feiringen av år 2000

I løpet av året 1999 ble arbeidet med utviklingen av et meget omfattende gudstjenestemateriell for feiringen av år 2000 gjennomført. Materiellet består blant annet av gudstjenesteelementer til hele kirkeåret, et eget salmehefte og en dobbelt-CD med nyinnspilte salmer. Kirkerådets plass i dette arbeidet har vært ivaretatt av Liturgisk senter i tillegg til at rådets egen faglige rådgiver har vært involvert. Bruken av Liturgisk senter i Erkebispegården i en slik rolle, som utførende organ på oppdrag av Kirkerådet, er en ny og positiv erfaring. Den viser betydningen av at dette fagsenteret er etablert, og lover godt for fremtidig samarbeid.

6. Kirkemusikkonsulenter

Dette året ble bispedømmenes kirkemusikkonsulenter for første gang samlet. Det er bare halvparten av bispedømmene som har slike konsulenter, og det dreier seg til dels om meget små stillingsandeler. Disse konsulentene ivaretar i praksis det faglige arbeidet på bispedømmepplan med gudstjenestelivet. På dette viktige og avgjørende, men også meget sårbare feltet er etterspørselen langt større enn hva de har mulighet for å imøtekomme, men de fant Kirkerådets initiativ meget kjærkomment. Den sentralkirkelige dimensjon virker både inspirerende og målrettende.

Kirkerådet har også høstet gode erfaringer av å ha hatt en egen en kirkemusikkonsulent knyttet til seg på timebasis. Det har vært til stor nytte for det faglige arbeidet i rådet, samtidig som det har en viktig symbolverdi at også denne kompetansen er tilgjengelig i det sentralkirkelige sekretariatet.

7. Liturgisk inventar og utstyr

I løpet av året ble ordningen med en ekstern fagkonsulent for draktsaker gjenetablert. Dette er en forbedring for arbeidet på feltet gudstjenesteliv og sikrer en nødvendig høy faglighet ved vurdering av tilsendt materiale.

For tiden pågår det en engasjert drøfting i fagmiljøet om hva som vil være den beste modellen for å sikre den nødvendige faglige bistand til biskopen i utøvelse av avgjørelsesmyndigheten når det gjelder liturgisk inventar og utstyr/kirketekstiler. Noen bispedømmer har på ulikt vis bygget opp en regional kompetanse, mens andre støtter seg til sentralkirkelige organer, det vil si Kirkerådets sekretariat og departementets kirke- og liturgikonsulent. Det er her behov for en avklaring og samordning av ressursutnyttelsen mellom departementet og hhv. regionale og sentrale organer.

8. Sammenfattende vurdering

En kan se en økende oppmerksomhet i kirken omkring gudstjenesteliv og gudstjenestespørsmål. Dels består det i en utvikling hvor det i lokalmenighetenes virksomhet ligger stadig større vekt på arbeidet med de regulære gudstjenester og kirkelige handlinger. Dels kan en også se at viktige livsytringer både sentralt og lokalt i økende grad gis en liturgisk form. Denne utviklingen kommer til uttrykk bl.a. i en voksende mengde henvendelser til Kirkerådets sekretariat. Dette gjelder særlig saker knyttet til de kirkelige handlinger. Det synes å bre seg en bevissthet

om at en kan henvende seg til Nemnd for gudstjenesteliv når en står overfor problemstillinger på dette fagfeltet. Her er det allerede i ferd med å utvikle seg et misforhold mellom eksterne behov og forventninger og reell kapasitet. Denne utviklingen må følges nøye.

Den andre viktige tendensen er den uroen som brer seg på grunn av den økende fremmedgjøringen for de overleverte gudstjenestelige former. Akutt kommer dette til uttrykk blant de unge. Tilbøyeligheten til å uttrykke seg liturgisk på den ene side og fremmedfølelsen overfor kirkens gudstjenesteliv på den andre side gjør at vi står overfor en utfordring som det ikke er mulig å finne enkle svar på. Nettopp ved markeringen av 2000-årsjubileet må en være seg bevisst at kirkens gudstjenesteliv er noe av det mest tradisjonsbærende som finnes i vårt samfunn. Å kaste vrak på dette eller slippe forankringen i denne tradisjonen ville være korttenkt og ganske sikkert straffe seg meget raskt. Samtidig kan tradisjon alene ikke imøtekomme kirkens behov for å få til en genuin kommunikasjon med sin samtid, en kommunikasjon som er avgjørende for å formidle kallet til oppbrudd og etterfølgelse i tro på evangeliet.

9. Lavllagirji / prøvesalmehefte på nordsamisk

Det skal utgis en Tilleggssalmebok med 230 salmer på nordsamisk. Dette er et tidkrevende arbeid, og i prosessen fram mot målet har salmebokutvalget valgt å utgi et prøvesalmehefte med 60 salmer. Boka er godt mottatt, spesielt av folk fra områder utenfor Indre-Finnmark, som aldri har vært vant til å ha en samisk salmebok.

10. Prøveliturgi av høymessen

Den nordsamiske prøveliturgien er ferdigstilt. Det har vist seg at det nordsamiske kirkefolks avvisende holdninger mot alternative gudstjenesteordninger har hemmet arbeidet med presentasjonen av prøveliturgien. At presentasjonen ikke har gått som forventet, skyldes nok dels at en fra utvalgets side ikke hatt kapasitet til å reise rundt og undervise i bruk av liturgien, men det har heller ikke vært noe engasjement fra menighetene innenfor Indre-Finnmark prosti til å bruke liturgien. Det er sannsynlig at Samisk kirkeråd, sammen med liturgiutvalget og prestene i aktuelle menigheter, må arbeide mye mer målrettet for å få den nye liturgien i bruk.

Videre har utvalget ferdigstilt stort sett hele manuskriptet til Gudstjenestebok II – Kirkelige handlinger, men det er nødvendig med en endelig gjennomgang språklig og teologisk. Notematerialet til tekstene i manuskriptet er blitt gjennomgått og bearbeidet en gang.

I forhold til arbeidet med samisk salme- og liturgiarbeid er det for liten kapasitet i sekretariatet til at dette kan ivaretas tilfredsstillende, noe som har medført at den forutsatte fremdriftsplan for flere av prosjektene ikke er blitt fulgt opp. Men det skjer likevel mye positivt innenfor gudstjenestefornyelse både i nord- og sørsamisk område. Vektleggingen av det samiske perspektiv både i salme- og liturgiarbeidet gir håp om at den samiske gudstjenesten kan bli stadig mer stedegen.

Ungdom

Utfordringen fra konferansen "Kirke uten ungdom – ungdom uten kirke" er bare i begrenset grad fulgt opp i 1999. De tiltak som er valgt er imidlertid prioritert ut fra en erkjennelse av at ungdomsarbeidet står skremmende svakt både i organisasjons- og menighetsliv og at det derfor må arbeides strategisk for å snu denne utviklingen:

- Det er etablert en egen nemnd for ungdomsspørsmål – en nemnd som utfordrer det konvensjonelle og etablerte arbeid, og som forventer at ungdomsarbeidet skjer på de unges premisser. Et viktig saksområde for nemnda er planlegging og gjennomføring av Ungdommens kirkemøte i 2001.
- Det er nedsatt en prosjektgruppe om samarbeid på ungdomssektoeren for å se hvordan sentrale aktører sammen kan legge forholdene til rette slik at kirkens ungdomsarbeid kan få vekstmuligheter. Samarbeidsgruppen består av representanter fra KR, NKSS, KFUM, IKO og Bispemøtet. Gruppen har hatt kontakt med samtlige ungdomsorganisasjoner i kirken, med tanke på utarbeidelse av en felles strategi.
- Det er tilsatt en prosjektleder som arbeider på heltid med saksfeltet "Ungdom og gudstjenesteliv".

Ved disse tiltakene er det lagt viktige premisser for kirkens ungdomsarbeid - et arbeid som sammen med en konkret satsing på konfirmasjonstiden på sikt kan bære frukter. Det er imidlertid helt nødvendig med bevisst prioritering av materielle og menneskelige ressurser i tiden fremover, skal kirken makte å snu den utvikling som har vart i flere år med klar nedgang i det organiserte ungdomsarbeid.

I regi av Norsk økumenisk ungdomsforum (NØU) under NKR er det arrangert et ungdomslederkurs hvor representanter fra Den norske kirke har deltatt. Arbeidet fremover vil bestå i å bruke disse ungdommene til aktivt økumenisk arbeid.

Undervisning

1. Dåpsopplæring

Kirkerådet arbeidet også i 1999 i henhold til "Handlingsplan for dåpsopplæring for perioden 1997-2001." En vesentlig del av arbeidet ble utført i samarbeid med IKO, som forutsatt i samarbeidsavtalen mellom Kirkerådet og IKO.

I 1999 skjedde det positive at en samarbeidsavtale mellom IKO og Samisk kirkeråd ble inngått. Hovedhensikten med avtalen er at SKR og IKO hver med sin kompetanse sammen skal bidra til utgivelse av et økt omfang av materiell for den kirkelige undervisning på alle tre samiske språk. Oppfølging av avtalen skal sikres gjennom årlige kontaktmøter på ledernivå.

Referansegruppen for dåpsopplæring, som er et felles forum for KR, IKO og representanter fra bispedømmenes undervisningskonsulenter, arbeidet i samarbeid med Kirkerådets Nemnd for undervisning særlig med forberedelsene til en nasjonal konsultasjon om dåpsopplæring i februar 2000. Bakgrunnen for dette initiativet var at det fra flere menigheter og organisasjoner var meldt et behov for fornyelse innenfor dåpsopplæringen. Dette behovet bunner sannsynligvis i den lave oppslutningen som dåpsopplæringen har i mange menigheter, og mangelen på menneskelige og økonomiske ressurser. Målet med konsultasjonen skulle være å koordinere arbeidet med dåpsopplæringen, gjøre opp status for dåpsopplæringen så langt, og sammen se på strategier for veien videre.

I juni 1999 oppnevnte Regjeringen et utvalg som skulle arbeide med lovfesting av dåpsopplæringen. Utvalget skal legge fram sin utredning innen 1. september 2000. Utfallet av Stortingets behandling vil få store konsekvenser for Kirkerådets videre strategiske arbeid med dåpsopplæringen. Kirkerådet holder seg orientert om utvalgets arbeid.

Flere menigheter har i løpet av de siste årene ansatt personer i større eller mindre stillinger for å ta seg av deler av dåpsopplæringen. Noen steder bruker man begrepet "dåpslærere" om disse stillingene. På bakgrunn av dette har Kirkerådets Nemnd for undervisning satt saken om dåpslærere på sin dagsorden. Etter en høring blant aktuelle yrkesorganisasjoner opprettes det nå en arbeidsgruppe som har som oppgave å lage et utkast til plan for gjennomføring og evaluering av et forsøksprosjekt med supplerende dåpslærere i menighetene. Det forutsettes at det i tillegg innhentes og systematiseres erfaringer fra menigheter som allerede har gjort forsøk med lignende ordninger.

2. Konfirmasjon

Hovedsatsingen innenfor dåpsopplæringsfeltet i 1999 har vært på konfirmasjonssiden. Ny plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke ble vedtatt av Kirkemøtet i 1997 og utgitt av Kirkerådet i 1998. Som en oppfølging av dette ble det i 1999 avholdt en rekke kurs på bispedømme- og prostinivå. Kursrunden har vært et samarbeid mellom IKO, Kirkerådet og bispedømmenes undervisningskonsulenter. Målgruppen for kursene har vært ansatte og menighetsråd.

I følge den nye planen er det menighetsrådet som har ansvaret for å vedta menighetens lokale plan for konfirmasjonstiden. Dette innebærer nye muligheter, men også nye problemstillinger i forholdet mellom ansatte i menigheten og menighetsrådet. Kursene har satt fokus på aktuelle problemstillinger gjennom caseoppgaver som kursdeltakerne har samarbeidet om å løse. Et eksempel på dette er spørsmålet om menighetsrådet kan vedta en plan som prest eller kateket ikke ønsker eller ikke ser seg i stand til å gjennomføre. For øvrig har kursene inneholdt en mer generell orientering om planens innhold, og en presentasjon av ulike metoder til bruk i konfirmantundervisningen (f.eks. kreativt bibelarbeid). Deltakelsen har vært bra, i gjennomsnitt ca. 30 deltakere pr. kurs. Responsen på innholdet i kursene har jevnt over vært positiv. Menighetsrådene har særlig opplevd planorienteringen og oppgaveløsningen som nyttige, mens de ansatte har vært opptatt av å få nye innspill til undervisningen. De ansatte uttrykte også stor tilfredshet med at menighetsrådene deltok på kursene.

Kirkerådet har også inngått et samarbeid med Det Norske Bibelselskap om et nytt konfirmantopplegg, med utgangspunkt i "Bibelen som konfirmantbok". Tendensen i menighetene er at flere og flere konfirmantlærere går bort fra de tradisjonelle konfirmantbøkene, og syr sammen sitt eget opplegg. Mange har også gitt tilbakemelding om at Bibelen brukes som konfirmantbok. På bakgrunn av dette ønsker Bibelselskapet i samarbeid med Kirkerådet å gi hjelp til å bruke Bibelen mer aktivt i undervisningen.

3. Familiearbeid

I samarbeid med bl.a. Samlivssenteret Modum Bad, Institutt for Sjelesorg, Navigatørene, Kirkens Familievern og IKO arrangerte Kirkerådet en konferanse om "Familiespiritualitet" på Modum Bad. Målgruppen for konferansen var ansatte og frivillige i kirkelige institusjoner og organisasjoner. Under konferansen ble ulike sider ved trosdimensjonen i familiens hverdag presentert, og det ble lagt stor vekt på familiens betydning når det gjelder trosformidling. Mye av dåpsopplæringen frem til nå har vært for ensidig opptatt av opplæringen av barnet. I dag er det en dreining mot at dåpsopplæringen omfatter hele familien, og at også de voksne trenger opplæring for å kunne formidle ulike sider av troen til barna. Også det diakonale perspektivet ved trosdimensjonen ble understreket under konferansen. Nesten 200 personer deltok på konferansen, og tilbakemeldingen fra deltakerne var svært god. Det var tydelig at mange ble inspirert til å gå tilbake til sine sammenhenger for å arbeide videre med trosaspektet i familiearbeidet. Kirkerådet har fulgt opp konferansen gjennom et samarbeidsnettverk for familiearbeid. Arbeidet i nettverksgruppen viser at det ofte er vanskelig å finne innsteget til familier i vår tid. Dette er en særlig utfordring for menighetene som møter familier i ulike situasjoner hver dag.

4. Voksenundervisning

1999 etterlot fire utfordringer for det videre arbeid på feltet voksenundervisning:

- den lille gruppes muligheter i det menighetsbyggende arbeid
- lekfolks plass og rolle i menigheten, som videreoppfølging av prosjektet "Frivillig medarbeiderskap i menigheten"
- styrke undervisning av voksne i kristen tro (KM 12/99)
- opplegg av en helhetlig strategi for den kirkelige voksenopplæring (Nemnd for undervisning)

Oppfølgingen vil i stor grad skje i et samarbeid med IKO, Det Norske Bibelselskap og Norsk Kristelig Studieråd, hvilket forhåpentligvis vil gi større slagkraft til arbeidet.

Misjonerende menigheter

1. Misjon

Det er i hovedsak to organer som arbeider med misjonsspørsmål innenfor rammen av de sentralkirkelige råd, nemlig Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM) og Nemnd for økumenisk samarbeid og misjon (NØM).

SMM har i sin strategiplan for perioden 1998-2000 som ett av sine hovedmål "å legge til rette for å skape misjonerende menigheter som sammen deler evangeliet i nærmiljøet, "i Jerusalem... og like til jordens ender". NØM har som fagorgan for misjon under Mellomkirkelig råd bl.a. på bakgrunn av denne målsettingen ønsket å arbeide med forståelsen av misjon i skjæringspunktet mellom det som norske misjonsorganisasjoner står for, og impulser fra den lutherske kirkefamilie og den økumeniske bevegelse. Dette arbeidet, som også involverer SMM, ble påbegynt i 1999 og vil være en hovedsak for NØM i tiden fremover.

2. Samarbeid Menighet og Misjon

Gjennom samarbeid med internasjonal komite i Jubileum 2000 er misjonsorganisasjonene dratt aktivt med i *gjeldssletteaksjonen*, de har levert stoff til *Bønner jorden rundt* og har bidratt økonomisk og personalmessig til *vennskapsbesøk år 2000*. Gjennom aktiv bruk av misjonskonsulentene/de regionale SMM-utvalg har nesten halvparten av menighetene gjennomført besøk tilknyttet SMM-nettverket.

Prosjektet har bidratt til å styrke og videreutvikle samvirket mellom misjonsorganisasjonene og de andre aktørene i Jubileum 2000, og har vist at SMM-strukturen er et effektivt redskap til å koordinere tiltak sentralt-regionalt. Videre har menighet og misjon fått en ny dimensjon og erfaring gjennom den økumeniske bredde i tiltaket.

Misjon og vennskapssamarbeid

Misjon og vennskapssamarbeid har vært en strukturert prosess i SMM gjennom året, som kulminerte i et seminar med deltagelse fra misjonsorganisasjonene, Kirkens U-landsinformasjon/MKR, menighetene og misjonskonsulentene. Prosessen har løftet vennskapssamarbeid høyere på agendaen hos misjonsorganisasjonene, ført aktørene på feltet nærmere hverandre og integrert regionalledet.

Misjon i åpenbaringstiden

Misjon i åpenbaringstiden er et fast SMM-prosjekt som har som mål å utarbeide materiale til menighetene. I 1999 ble dette gjort til et fellesprosjekt med Norges kristne råd (bønneuka for kristen enhet) og Bibelselskapet (bibeldagen) og munnet ut i heftet *Guds herlighet i blant oss*. Heftet er godt mottatt og erfaringene med samarbeidet stort sett positive.

Misjonerende menigheter

Gjennom KIFO-prosjektet "Misjonerende menigheter" gjennomførte prosjektleder i 1999 feltarbeid i prosjektmenighetene Helgerud, Nord-Rana, Tune og Sørnes med ca 40 intervjuer. Materialet utgjør ca 800 sider. Det har også blitt samlet inn skriftlig kildemateriale samt statistisk materiale fra misjonsorganisasjonene. Materialet skal analyseres og rapporteres i år 2000 og utgjør en viktig kunnskapsressurs for videre strategisk satsning innen feltet.

Spiritualitet og åndelig fornyelse

Spiritualitet og åndelig fornyelse er et satsningsområde på SMMs strategiplan. Arbeidet ble i 1999 kanalisert gjennom Kirkemøtesaken om *Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid* og prosjektleders deltagelse i denne.

SMM-arbeidet for øvrig

Andre viktige saker for SMM i 1999 har vært samarbeidsprosjektet "Pastoralt studiesamarbeid nord-sør" med Presteforeningen og forberedelsen av SMM-evalueringen. Det har også vært tilrettelagt for misjonsteologiske samtaler med NØM. Planene er uttrykk for at relasjonen SMM-NØM har utviklet seg i positiv retning i 1999.

Det tas sikte på å avklare videreføringen av SMM-arbeidet gjennom en bred evaluering i år 2000. Evalueringen skal involvere medlemsorganisasjonene hver for seg og samlet - regionalt og sentralt. Saken vil bringes opp på Kirkemøtet i år 2000.

Hamar-prosjektet

Mellomkirkelig råd har deltatt aktivt i det såkalte Hamar-prosjektet "Internasjonalt arbeid i Hamar bispedømme". Dette prosjektet har bispedømmerådet initiert for å søke å fornye menighetenes engasjement for misjon, internasjonal diakoni og økumenikk. De andre samarbeidspartene er NMS og KN. Prosjektet skal evalueres i 2001.

Samisk kirkeliv som del av det øvrige kirkeliv

Det faglige arbeid som er utført innen samisk kirkeliv er primært omtalt innenfor sine respektive fagfelt. Her gis noen generelle og mer oppsummerende betraktninger.

Et viktig arbeid for samisk kirkeliv har studiearbeidet "Samisk teologi og kristendomsforståelse" representert. Etter en periode på 2 ½ års arbeid i ressursgruppen "Samisk teologi og kristendomsforståelse" fikk arbeidet en foreløpig avrundning. En sluttrapport om gruppens arbeider er laget. Fra denne nevnes følgende om ressursgruppens rolle og dens funksjon som bidragsyter med temaer innenfor samisk kirkeliv.

1. Bidra med å gi samisk teologi en status og en plattform for videreutvikling.
2. Ressurserpersoner på kurs og seminar har gitt kunnskapen videre til lokale grupper og menigheter.
3. Styrking av samisk identitet og en tro på egne ressurser er direkte resultat av gruppens arbeid.
4. Kontakten med Kirkelig Utdanningscenter i Nord / KUN ble opprettet, som igjen hentet inn noen av ressursgruppens medlemmer som foredragsholdere.
5. Bidrag nasjonalt og internasjonalt i menneskerettighets-, forsonings- og urfolksarbeid.
6. Bidrag i form av fagartikler om samisk teologi og kristendomsforståelse.

Når det gjelder det videre samisk-teologiske arbeidet, må utfordringen gå til Kirkerådet og Kirkeforskning, til KUN, universitetet i Tromsø, de teologiske fakultetene og til Samisk Høgskole og Samisk Institutt. Spørsmålet er hvilke økonomiske ressurser som er tenkt tilført slik at det i årene som kommer også kan drives teologisk forskning ut fra samisk perspektiv.

Syv år etter vedtak om opprettelse av Samisk kirkeråd er de viktigste forutsetninger og premisser for utvikling av samisk kirkeliv nasjonalt og internasjonalt definert og også i noen grad kommet på plass:

1. Samisk representasjon i kirkemøtet.
2. Økt synliggjøring av samisk kirkeliv, også nasjonalt og sentralt.
3. Veivalg innen arbeidet med salmer og liturgier (nordsamisk). Noen viktige prosjekt fullført.
4. Strategier og program for dåpsopplæring på nord-, lule- og sørsamisk for perioden 2001-2005.
5. Strategier for kompetansebygging.
6. Rekruttering av samisk ungdom for kirkelig tjeneste. Et program for perioden 2000-2003.
7. Rådets urfolksstrategier og konkrete oppfølgingstiltak.
8. Grunnlagstenkning om samisk diakoni.

Det bærende prinsipp i Samisk kirkeråds virksomhet er at samer selv legger premissene og tar ansvar for utviklingen av samisk kirkeliv. Like til etableringen av SKR for 7 år siden ble alt arbeidet innen samisk kirkeliv ledet av ikke-samer. Tittelen på kirkemøtesak KM 20/86 "Kirken og samene" uttrykker i seg selv at samene ble oppfattet som å være "utenfor kirken". Denne problemstillingen grep Samisk kirkeråd tidlig fatt i, og i forbindelse med drøftingen av rådets urfolksengasjement i 1995 dannet det seg et nytt begrep "urfolk i kirken". Begrepet har

vist seg å være et nødvendig og nyttig utgangspunkt for alle de prinsipielt sett store saker rådet har behandlet helt fra etableringen i 1993 se punktene 1- 8 over.

Viktige utfordringer for årene framover er at Samisk kirkeråd selv legger premissene for det videre arbeid. Også i fortsettelsen må prinsippet om å være subjekt for egen utvikling gjelde for virksomheten innenfor samisk kirkeliv; lokalt, regionalt og nasjonalt.

Lule- og sørsamisk kirkeliv sett ut fra et sentralkirkelig perspektiv

For å samordne tiltakene i forhold til samisk kirkeliv og for å kunne drøfte felles problemstillinger har det vært avholdt kontaktmøte med de tre samiske bispedømmerårsrepresentantene, og det har vært gjennomført et møte med hver av de tre nordligste bispedømmerår. Inntrykket fra SKR's side er at bispedømmerådets kontakt med og kunnskap om det samiske synes dårligst innenfor Sør-Hålogaland. Årsakene kan virke innlysende, men er klart mye mer komplekse enn hva en fra kirkens side vanligvis holder fram:

- De første-fødte læstadianernes kritiske holdning og skepsis til Dnk slik det kommer til uttrykk i Tysfjord-området.
- Svært liten ledig kapasitet til å ta seg av for eksempel materiellutvikling for den kirkelige undervisning.

De kontaktpunktene som SKR har opparbeidet seg i det lulesamiske området er svært verdifulle, og det er gjennom dette nettverket SKR har fått tak i kompetente personer til å gjøre arbeidet som til nå er utført, men hvorav ikke noe er fullt ferdigstilt.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd har fortsatt ikke oppnevnt et eget "Utvalg for lulesamisk kirkeliv" (ref. KM-1990).

I Nidaros er bispedømmerådet heldig stilt fordi prest for sørsamer er medlem av rådet og fordi det gjennom flere år er blitt arbeidet målrettet med sørsamiske tiltak, også i samarbeid med og for OVF- midler, tildelt av SKR. Utvalg for sørsamisk kirkeliv, sammen med sekretær fra bispedømmerådets sekretariat driver et kontinuerlig arbeid for å fremme og styrke sørsamisk kirkeliv. Igjen ser en hvor avhengig et arbeid er av tilgangen på permanente menneskelige og økonomiske ressurser. Det er inspirerende å være i kontakt med sørsamisk kirkeliv og med Nidaros bispedømmeråd omkring disse spørsmål, men både de nåværende aktører selv og SKR ser faren for at de samme ildsjeler så sjelden får avløsning og nyrekruttering.

Enhetsarbeid og videreutvikling av økumeniske relasjoner

1. Lokaløkumenikk

I løpet av året ble "Norsk økumenisk komitee for lokaløkumenikk" (NØKLØ) etablert. Komiteen er etablert som et underutvalg av Norges kristne råd. Arbeidsutvalget i Nemnd for økumenisk samarbeid og misjon (NØM) utgjør Dnks medlemmer i komiteen. Etableringen av komiteen er et tydelig uttrykk for et endret økumenisk klima også i Norge. Komiteen er fortsatt i etableringsfasen og har som sin viktigste målsetting å stimulere til etablering av utvalgte pilotprosjekter. Arbeidet med Jubileum 2000 både lokalt og regionalt har forløst lokaløkumenisk bevissthet og satsing. NØKLØ har som uttalt mål å bygge videre på de gode erfaringene fra Jubileum 2000.

2. Dialog

Den norske kirke fortsetter sin formaliserte kontakt med muslimer og jøder i Norge gjennom to kontaktgrupper som er etablert under Mellomkirkelig råd. Det som sterkest preget 1999 når det gjelder dialogarbeidet, var deltakelsen i "Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn" (STL). STL er nå etablert med eget sekretariat og koordinator i halv stilling. I samarbeid med Verdikommisjonen leder STL prosjektet "Dialog om tro og livssyn i Norge". Prosjektet har som mål å bevisstgjøre et tiltagende flerreligiøst og flérkulturelt Norge på de felles verdier som finnes og på hvordan man skal håndtere de områder der det hersker uenighet. For Dnk er deltakelsen i dialogarbeidet et viktig ledd i en læringsprosess om hvordan vi skal opptre som majoritet i et livssynsmangfold, og det styrker vår bevissthet om det å være trossamfunn.

3. Leuenberg

Kirkemøtet besluttet i november 1999 å undertegne den såkalte Leuenberg-konkordien og dermed å slutte seg til "Leuenberg kirkefelleskap". Dette innebærer endrede relasjoner mellom vår kirke som den første av de store lutherske folkekirkene i Norden og de reformerte og unerte kirker i Europa. Selv om det ikke er noen reformerte kirkesamfunn i vårt eget land, har Den norske kirke gjennom dette vedtaket etablert fullt alter- og prekestolfelleskap med over 100 europeiske kirker.

Det er blitt lagt merke til i KV og LVF at Den norske kirke, som fra før har fullt kirkefelleskap med de anglikanske kirkene på de britiske øyer gjennom Porvoo-felleskapet, på denne måten søker å spille en brobygger-funksjon mellom såkalt høykirkelige og lavkirkelige tradisjoner i Europa.

4. Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren

Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren (FR) ble undertegnet i Augsburg 31.okt. 1999. Sigrun Møgedal fra Den norske kirke deltok i gruppen av LVFs lederskap som undertegnet erklæringen. Etter flere tiår med samtaler erklærte de to kirkene at det nå består en grunnleggende enighet i de to kirkers lære om hvordan mennesker blir frelst. Felleserklæringen berører

ikke de to kirkenes selvstendighet og får ingen automatiske virkninger for lutherske og katolske menigheters forhold til hverandre. Men det er allerede tegn som tyder på at Augsburg 31. oktober 1999 vil få en positiv betydning for små lutherske minoritetskirker i Øst-Europa og i land i andre deler av verden.

I Norge var det to nasjonale markeringer av denne begivenheten. Den ene fant sted i Nidaros, hvor en katolsk og en luthersk biskop stod sammen på prekestolen og slik var et synlig tegn på det fellesskap som felleserkæringen er et verbalt uttrykk for. Videre var det en markering i Oslo med samtale mellom biskopene i Oslo for den lutherske og den katolske kirke. Mange var tilstede ved denne markeringen. Det at troende mennesker fra ulike kirkesamfunn lytter til at deres biskoper fører en samtale om betydningen av fellesærklæringen er med å føre mennesker nærmere hverandre også på lokalplan. Det er Mellomkirkelig råds mål at begivenheten i Augsburg får konsekvenser for hvordan medlemmer i Den norske kirke ser på norske katolikker.

Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet

1. Menneskerettigheter

Gjennom deltakelse og daglig ledelse av Det norske menneskerettighetsfond, skapes en plattform for et bredt og viktig engasjement. Dette arbeidet er mest synlig for kirker og organisasjoner utenfor Norges grenser, og hvert år gis støtte til ca 60 ulike organisasjoner.

Mellomkirkelig råd er også involvert i annet arbeid med menneskerettigheter. Det skjer både i samarbeid med de øvrige kirkesamfunnene i Norge, gjennom en koordinering av 19 norske menneskerettighetsorganisasjoner som arbeider med internasjonale menneskerettighetsspørsmål, og ikke minst gjennom Det Lutherske Verdensforbund (LVF), Kirkenes Verdensråd (KV) og Konferansen av europeiske kirker (KEK). Arbeidet handler både om å videreformidle de utfordringer vi får fra det internasjonale kirkefellesskap, og å delta aktivt i utformingen av kirkelige posisjoner og reaksjoner i situasjoner hvor menneskerettighetene brytes. Som annet menneskerettighetsarbeid er det vanskelig å direkte måle effektene av virksomheten både i menneskerettighetsfondet og i de øvrige fora, men den evalueringen som til nå er gjort av fondets arbeid viser at pengene har gått til gode prosjekter. En større evaluering av fondet i 2001 er avgjørende for den videre virksomheten. Utfordringene ligger i å trekke de øvrige kirkesamfunnene tettere inn i dette arbeidet.

Religionsfrihet og religionsdialog som middel til å skape fred har vært sterkt prioritert. Støtten fra Kirkemøtet 1998 til Oslokoalisjonen for religions- og livssynsfrihet har vært viktig. Samarbeidet med Utenriksdepartementet har også ført til flere oppdrag, bl.a. knyttet til samarbeidet med Canada, samt menneskerettighetsdialogene med Kina og Tyrkia. Oslokoalisjonen fikk stor oppmerksomhet under FN's Menneskerettighetskommisjon, men ambisjonene om å bli synlige i det internasjonale bildet og sikre en bred basis er bare delvis blitt nådd.

Taternes forhold til Den norske kirke var også en hovedsak på Kirkemøtet 1998, og her ble det arbeidet systematisk gjennom hele 1999 for å følge opp det vedtaket som ble fattet på Kirkemøtet. Mens de første møtene hadde mer preg av å være tilbakeskuende, ble det gjennom året gjort mange viktige vedtak. Deltakelsen på en minnestund på Ris kirke i mai, Samarbeidsavtalen som ble undertegnet i oktober mellom Kirkerådets leder og lederen i Romanifolkets Landsforening, samt bønn om tilgivelse 2. søndag i advent, var noen av hendelsene. Dialogen har møtt på utfordringer, men også reell vilje til å gjennomføre målene i Samarbeidsavtalen. For noen av taterne er det fortsatt et mål at saken skal opp til ny behandling på Kirkemøtet, men de vi har dialog med, ser at det er et genuint engasjement som ligger bak.

2. Gjeldsslette – økonomi

Gjeldsaksjonen har vært den sentrale satsingen, i et tett og godt samarbeid med Jubileum 2000. Menighetene står bak en betydelig andel av de 60.000 underskriftene som kom i 1999. Arbeidet har også vært gjort på politisk nivå, med besøk i Utenrikskomiteen på Stortinget, og hos Utviklings- og menneskerettighetsministeren. På denne måten er det bygd opp en kritisk dialog med beslutningstakerne, og det blir stadig bekreftet at det i stor grad er enighet om de sentrale målsettingene. Det er ikke like lett å måle resultatene av det enkelte møte, men prosessen i forhold til utenrikskomiteen resulterte i et forslag om et såkalt "Gjeldsbyttefond" for

de mellominntektsland som i stor grad har gjeld til Norge som følge av skipseksportkampanjen. På denne måten "byttes" en forpliktelse til å betale gjeld med en forpliktelse til å investere i sosial eller produktiv sektor. Et slikt fond kan også koordineres mellom de ulike kreditorland. Det er grunn til å si seg fornøyd med det arbeidet som ble gjort, og som også har fått bred kirkelig støtte, inklusive fra alle 11 biskoper.

Arbeidet med internasjonal økonomi må også ta inn over seg at av verdens 100 største økonomiske enheter er over halvparten multinasjonale selskaper. Mellomkirkelig råd har bidratt til en økt ansvarliggjøring av alle parter i en verden som blir stadig mer eksponert for internasjonale økonomiske krefter. Grunnlaget vårt er alle menneskers verdighet. På denne bakgrunn må vi vurdere alle politiske og økonomiske systemer og beslutninger ut fra hvordan effekten er for dem som er verst stilt materielt sett. Gjennom formell dialog med bl.a. departementer og NHO har Mellomkirkelig råd bidratt til at norske selskaper er blitt seg mer bevisst sitt ansvar også for lokalbefolkningen der virksomheten skjer. Norske bedrifter skal i dag ikke anvende lavere standarder ved virksomhet i andre land.

3. Miljøvern / Forbruk og Rettferd

Kirkemøtets vedtak 10/96 Forbruk og rettferd har inspirert til omfattende prosesser i Den norske kirke, både på bispedømmeplan, lokalt og i mange organisasjoner. Svært mye av oppfølgingen innen dette feltet skjer i samarbeid med andre aktører. Kirkerådet deltar bl.a. aktivt i rådet for Miljøhelsevernet og i styret for stiftelsen Max Havelaar. Utadrettet informasjon og veiledning overfor enkeltpersoner, menigheter og bispedømmeråd har vært og er viktige i denne sammenhengen. Arbeidet skjer gjennom utarbeiding av materiell, gjennomføring av seminarer og temadager, representasjon i samarbeidsfora og strategisk tenking og planlegging.

Det viser seg at dette er et felt med appell til mennesker som ønsker å gjøre noe med sitt eget forbruk i forhold til verdens store miljø- og handelsspørsmål og som oppdager at dette samtidig fører til økt personlig livskvalitet. Mange, også utenfor kirken, har med glede merket seg kirkens engasjement på dette feltet.

Teologisk legitimitet, positiv holdning og god vilje er til stede, også hos lokalkirkelig ansatte. Det er imidlertid mange bremseklosser: trette menigheter, ingen til å følge opp de første ildsjelene, feltet gis lav prioritet i mengden av arbeidsoppgaver.

Men også mulighetene for veien videre er åpenbare: kople sammen perspektivene "materiell lengsel" til "åndelig lengsel" som to av kirkens utfordringer i vår tid, forankre perspektivene bedre i teologien, arbeide dette feltet inn i menighetens og bispedømmets virksomhetsplaner, bygge nettverk både lokalt og nasjonalt / internasjonalt. Dette har fått en positiv start i det nylig startede "Nettverk for oppbrudd" og nettverkest Internett-sider. Det er en kolossal oppgave mot en enorm motspiller (markedskreftene). Dette arbeidsfeltet må derfor ikke tenkes i for kortsiktig perspektiv.

Når det gjelder arbeidet i stiftelsen Max Havelaar var 1999 preget av arbeid i motbakke. I starten av år 2000 viser det seg imidlertid at de beslutningene som styret har truffet, har ført til et mye bedre samarbeid med bl.a. kaffeindustrien. Fremgang i år 2000 vil være avgjørende for om stiftelsen kan fortsette sitt arbeid fremover. Kirkerådet vil ha styreleder-vervet i år 2000.

På bakgrunn av Kirkemøtevedtaket i 1996 har Kirkerådet engasjert seg aktivt i opprettelsen av denne stiftelsen som arbeider for rettferdig handel. Dette har man fått til, i tett samarbeid med mange andre organisasjoner. Det viser seg tilsynelatende at det er vanskeligere å få norske forbrukere og norsk industri / handel til å tenke solidarisk enn det er i andre land. Stiftelsen har arbeidet i motbakke helt siden oppstart, men siden høsten 1999 begynner ting å skje, og industri / handel begynner å spille på lag. TV-fokuseringen gjennom fem programmer om etisk handel i Forbruker-inspektørene har bidratt sterkt til dette. År 2000 er det siste år med betydelig NORAD-støtte, og forbrukerne må nå komme raskt på banen for at stiftelsen skal overleve / være selvfinansierende med lisensinntekter. Mange mennesker i sør er direkte avhengig av dette engasjementet og at arbeidet drives fremover. Det er disse menneskene og det norske samfunn og norske forbrukere som trenger handelsalternativet gjennom stiftelsen Max Havelaar. Skal kirken fremstå som en troverdig premissleverandør i det norske samfunn, er det naturlig å fortsette engasjementet i stiftelsen.

I løpet av 1999 sto Kirkerådet sentralt i utviklingen av et samarbeidsprosjekt mellom Riksantikvaren, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Kirkerådet og kirkekonsulenten tilknyttet KUF om miljøriktig og energieffektiv oppvarming av kirkebygg. Dette prosjektet gir en unik mulighet til å se på bevarings-, bruker- og miljøverninteresser samtidig. Dessuten er dette vel et av de områdene hvor mange fellesråd kan spare store utgifter. Selv om prosjektets kostnad kan virke høyt (4,5 millioner kroner inkludert arbeidsinnsats, fordelt over 4 år), vil det være svært uøkonomisk å ikke kunne gjennomføre prosjektet fra år 2000.

Kvinnespørsmål og likestilling

To store arbeider er slutført i 1999: "Kirker i solidaritet med kvinner. Rapport fra Det økumeniske tiåret 1988-1998" og "Strategiplan. Kvinnespørsmål og likestilling i Den norske kirke". Begge dokumentene ble behandlet og vedtatt på Kirkemøtet.

Rapporten fra det økumeniske tiåret dokumenterer et omfattende arbeid og viser at en har nådd resultater på mange områder som også kan måle seg med resultatene i den allmenne samfunnsutviklingen i Norge. Dette gjelder også generell bevisstgjøring og holdningsendringer. Av konkrete resultater kan følgende særlig fremheves:

- arbeidet med opprettelse og drift av Kirkelig ressurscenter for mishandlede kvinner
- arbeidet mot seksuelle overgrep i kirken
- arbeidet med lederutvikling for kvinner i kirken
- den rolle som kvinner i Den norske kirke har spilt i internasjonale økumeniske organer
- styrkingen av den prosentvise andel i kvinners deltagelse i råd og utvalg i kirken, selv om bildet ikke er entydig.

Ti år er kort tid, og det er viktig at arbeidet blir videreført. Rapporten oppsummerer med at det står en del tilbake å gjøre: "Det økumeniske tiåret var ikke først og fremst ment å være et spesialfelt, men en utfordring og et ansvar for kirken som helhet. Tanken med tiåret var at det skulle være et anliggende for hele kirken, ikke bare dens kvinneside".

Strategiplanen som Kirkemøtet vedtok, er bygget opp omkring fem hovedmålsettinger:

- Fremme kvinners deltagelse på alle plan i kirken
- Synliggjøre og styrke kvinners arbeid med teologi, gudstjeneste og trosliv
- Vektlegge kvinners kompetanse i kirkens arbeid for fred, rettferdighet og vern om skaperverket
- Intensivere kirkens innsats mot vold og overgrep
- Arbeide for et likeverdige og likestilte fellesskap

Diakoni og samfunnsspørsmål

1. Diakoni

Kirkemøtets satsingsområde "Prosjektorientert diakonal satsing" var med 1999 inne i sitt tredje år. Ved starten av satsingsperioden fantes det en oversikt over antall menigheter i landet som da hadde lokal diakoniplan (ca. 15 %). Ut fra dette var det satt den målsetting om at innen utgangen av 1999 skulle 50 % av landets menigheter ha en slik plan. Oversikter som pr. desember 1999 er sendt inn fra bispedømmene, viser at målet ikke er helt nådd (ca. 40 %) og at prosessen fram mot måloppnåelse tar noe lengre tid enn først antatt.

Utfordringen i dette planarbeidet er at planene må lages og utformes slik at de fremmer diakonal holdning og handling i menigheten.

En viktig del av den diakonale satsingen er arbeidet med likeverdig deltagelse for mennesker med ulike typer funksjonshemninger. Dette feltet kan imidlertid lett falle ut av synsvinkelen. Som en hjelp til at dette ikke skal skje har det i 1999 vært av stor betydning med egen konsulent som ansvarlig for feltet.

Det 8-årige satsingsområdet "Kirkens arbeid blant mennesker med psykisk utviklingshemning" ble avrundet ved utgangen av 1999. I disse årene har arbeidet hatt fokus på oppbygging av nettverk med særskilt kompetanse på feltet, samt generell heving av kompetanse på feltet hos ansatte og frivillige i kirken. I 1999 ble det prioritert å utarbeide hjelpemateriell til konfirmasjonsundervisningen, samt å etablere etterutdanningskurs for kirkelig ansatte. Ved utgangen av året ble en omfattende undersøkelse satt i gang for å innhente opplysninger som grunnlag for rapport fra satsingsperiodens fire siste år. Denne rapporten vil legges fram for Kirkemøtet 2000. Den store utfordringen som allerede ligger klart i dagen er hvordan dette viktige feltet i kirken kan finne alminnelig fotfeste i menighetene, uten de særlige økonomiske tilførsler som er blitt dette feltet til del de senere årene.

I 1999 ble det tatt skritt i retning av mer dialog og samarbeid mellom de ulike aktørene i det diakonale landskap. Menighets- og "institusjonsdiakonien" oppleves av mange å stå for langt fra hverandre. Tiden synes moden for i langt sterkere grad å forene krefter og ressurser.

2. Funksjonshemmede i kirken

Det har vært arbeidet med holdningsskapende arbeid for å synliggjøre og styrke arbeidet for likebehandling og tilrettelegging for funksjonshemmede i kirken. Arbeidet har særlig vært rettet mot utdanningsinstitusjoner som utdanner kirkelig personell. Det er satt i gang et arbeid for å motivere disse til å følge opp punkter i regjeringens handlingsplan.

Videre har bispedømmene og menighetene vært en viktig målgruppe, men det har vært en noe langsom prosess å lansere feltet ute i bispedømmene.

For øvrig har arbeidet vært rettet inn mot regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede: Det har vært arbeidet aktivt sammen med Nasjonal gruppe for Funksjonshemmede med å følge opp punktet vedrørende "Dåps- og konfirmasjonsopplæringsmateriell for døde, blinde og svaksynte barn og unge" i regjeringens handlingsplan.

Når det gjelder praktisk tilrettelegging for funksjonshemmedes deltagelse ved ulike arrangementer, arbeides det med ferdigstillelse av et hefte som skal hjelpe alle som har ansvar for ulike typer arrangement med å tenke tilrettelegging for funksjonshemmede. Dette heftet tror vi vil ha mye å si på dette området.

Det arbeides også med et bokprosjekt som skal resultere i en oppslags- og studiebok for kirkelig ansatte, studenter og frivillige medarbeidere.

Kirke - samfunn

Arbeidsfeltet «kirke - samfunn» skal fange opp aktuelle utfordringer i den pågående samfunnsdiskusjonen, hvor kirken ønsker å være en aktiv deltaker og premissleverandør. Arbeidet er organisatorisk ikke knyttet til en bestemt nemnd, men er avhengig av vekslende, men godt samarbeid med mange aktører i og utenfor kirken. Det ligger i arbeidsfeltets natur at det vil være svært forskjellige områder / emner som blir berørt i dette arbeidet. Stikkord som miljøvern, forbruk og rettferd, utvikling innen bio- og genteknologi, barn og unges oppvekstvilkår, kirkens ungdomsarbeid, manns- og farsrolle gir noen overskrifter over hva som har stått i fokus i 1999.

Dialogprosessen

Kirkemøtet bad i tilknytning til sak 15/95 "Homofile i kirken" "... bispedømmerådene og Kirkerådet om å legge til rette for en samtale- og refleksjonsprosess i menighetene omkring disse spørsmålene". Av tiltak som har blitt iverksatt nevnes følgende:

- Utarbeiding av samtaleopplegg
- Møter sentralt med representanter fra Åpen Kirkegruppe (ÅK)
- Møter mellom bispedømmerådsledere, KR's ledelse og Åpen Kirkegruppe
- Møter mellom bispedømmeråd og representanter fra ÅK
- Fagdager for kirkelig ansatte om homofilspørsmålet
- Drøftinger i enkelte menighetsråd
- Åpne tema- og debattmøter lokalt, i noen tilfeller med repr. fra ÅK

Kirkerådet har ikke noe helhetlig bilde av hvor dialogprosessen har ført så langt. Bispedømmerne melder både om steder hvor det har vært konfrontasjoner, men hvor man i dag samtaler mer avslappet sammen. Andre steder meldes det om tretthet i forhold til temaet og at saken har fått for høy prioritet. Det hevdes også med styrke at den stadig mer tilspissede debatten i kirken sentralt om temaet er en hindring for å få temaet frem på en god måte i menighetene.

Prosessen har vist at dialog er krevende i den forstand at en god dialog forutsetter gjensidig respekt og åpenhet. Kirken står nå overfor utfordringen om hvordan dialogprosessen kan få fortsette på lokalplanet i trygge former, med deltakelse fra homofile og lesbiske kristne, uten at den "forstyrres" av en for høy sentralkirkelig profilering.

Bio- og genteknologi

For å kunne forberede aktuelle høringsuttalelser fra de sentralkirkelige råd ble det utarbeidet en modell for nettverks-samarbeid med personer som innehar relevant spisskompetanse på ulike felt. Kirkerådet har ansett det som nødvendig å bygge opp kompetanse innen dette feltet fordi vi som kirke her stilles overfor store etiske utfordringer.

Mange områder innen bio- og genteknologi blir ansett som den største fremtidige vekstnæringen både i Norge og internasjonalt, mye større enn f.eks. informasjonsteknologi. Det er milliardbeløp som blir investert i dette feltet. Samtidig gir den akselererende kunnskapen større og

større muligheter til å manipulere ("skape" og forandre) liv, både hos planter, mennesker og dyr. Den viktigste faktor for det man gjør, eventuelt ikke gjør, er profitt. Hvis kirken er opptatt av vern om skaperverket, menneskesyn og menneskeverd gjelder det å følge utviklingen kritisk og å peke på hvor utviklingen strider mot overordnede prinsipper.

I løpet av 1999 har Kirkerådet bl.a. avgitt uttalelse til «Patentdirektivet» om forandringer i transplantasjonsloven. Her ber Kirkerådet Regjering og Storting om å nekte å godta "patentdirektivet" som en del av EØS-avtalen.

Informasjon og kommunikasjon

Informasjonsvirksomheten består i stor grad av

- kontakt med offentligheten gjennom opplysningsvirksomhet, utsending av pressestoff og kontakt med mediene
- nettverks- og produksjonsarbeid med tanke på rådsmedlemmer og ansatte i Den norske kirke.

Pressestoffet distribueres nå som elektronisk post til 150 adressater ved utgivelse på Den norske kirkes nettsted www.kirken.no. Dette tilfredsstiller på en bedre måte enn før kravet om å nå raskt ut med til dels omfattende dokumentasjon til interesserte medier og til publikum direkte om hva som er på dagsorden i kirkens sentrale organer.

Gjennom pressemeldinger og oppfølging overfor mediene er det forsøkt fokusert på en rekke saker, prosjekter og begivenheter i kirkens liv. Spennende planer for det felleskirkelige Jubileum 2000 og kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid har vært blant hovedtemaene i pressestoffet. Likevel er det homofilidebatten i de sentralkirkelige råd, Bispemøtet og Kirkemøtet i kjølvannet av Siri Sunde-saken og Lærenemndas behandling av Tunsberg-saken som har fått mest offentlig oppmerksomhet.

Det er ønskelig med et sterkere mediefokus på saker som har med kirkens sentrale budskap å gjøre. En slik fokusering er avhengig av at slike saker også preger dagsorden i de kirkelige organer og at kirkens ledere greier å kommunisere dette på en interessant måte. For å bidra til det siste er det gjennomført et treningskurs i TV-intervju for valgte ledere og daglige ledere i de sentralkirkelige rådene - noe som bør følges opp jevnlig.

Direkte overføring fra Kirkemøtet 1999 på Den norske kirkes nettsted av hovedforedraget og høringen om Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid, ga flere hundre besøkende og betydelig oppmerksomhet omkring temaet og kirkens satsing på nettet. Dette er en vei å gå for å kommunisere ut mer direkte og bedre det innhold som kirken gjerne vil ut med.

En ny og omarbeidet versjon av nettstedet www.kirken.no ble presentert i juni. Her er menighetsopplysninger fra Årbok for Den norske kirke tilgjengelige i en søkbar database, og her ligger også pressemeldingene fra Kirkeinfo, en infobase om "Aktuelle saker i kirken" og vedtaksprotokoller fra kirkemøter, bispemøter osv.

Selv om betydelig Årbok-informasjon også er tilgjengelig på Internett, holder etterspørselen etter Årboka i papirutgaven seg godt - ja salgsinntektene er faktisk svakt stigende.

Planene for en satsing på bispedømmestoff og et tilbud til menighetene på Internett har måttet utsettes på grunn av begrensede personellressurser. Det er beklagelig ettersom Internett er en stadig mer effektiv informasjonskanal også for kommunikasjon om kirken og kristen tro.

To år etter omleggingen til fulldistribusjon av meldingsbladet Kirkeaktuelt til alle menighetsrådsmedlemmer, må vi kunne si at vi har lyktes med å få til en bedre kanal for informasjon om spørsmål på dagsorden i de sentralkirkelige organer ut til kirken lokalt. Forutsetningen

med forsøket var økonomisk inndekning i form av frivillig kontingentinnbetaling fra et betydelig antall menighetsråd, og det er oppfylt. Dette tas som et tegn på at det er behov for bladet.

Avslutningsvis kan det sies at Kirkerådet fortløpende vurderer sine informasjonsrutiner, men at tildelingsbrevets krav om å legge til rette for bruk av ny informasjonsteologi bl.a begrenses av manglende web-redaktørstilling i de sentralkirkelige råd.

Intern administrasjon

Det har i noen tid pågått interne drøftinger både om rådenes innbyrdes forhold og om den interne organisering av sekretariatet. Sekretariatet har vært av den oppfatning at disse forhold måtte sees i sammenheng. Det viste seg imidlertid å være en tidkrevende prosess å komme frem til endringer med hensyn til de sentralkirkelige råds mandat og innbyrdes organisering. Det er en målsetting å finne frem til en modell som er tjenlig for kirken i fremtiden. Utfordringen er finne frem til fremtidsrettede modeller ut fra de oppgaver og den funksjon KM har. Det er reist organisasjonsmessige spørsmål som rådenes ansvars- og oppgavefordeling og forholdet til fagnemnder. Videre drøftes relasjonsmessige spørsmål. Det er et påtrengende behov for rolleavklaring mellom ulike organer og organisasjoner i kirken.

I påvente av en avklaring av de nevnte spørsmål er det foretatt en midlertidig omorganisering i sekretariatet, etter en grundig organisasjonsgjennomgang. Virksomheten er fortsatt organisert med tre avdelinger.

De viktigste endringer er opprettelsen av en stilling som administrasjonssjef med helhetlig personaladministrativt og økonomisk ansvar og inndelingen av kirkeavdelingen i tre fagseksjoner med hver sin seksjonsleder: Seksjon for menighetsarbeid (8), for personell og forvaltning (5) og for kirke-, samfunn og økumenikk (5). Det er videre lagt nye rutiner for møtestruktur, bruk av sivilarbeidere og opprettelse av full stilling som IT-medarbeider. Ordningen trådte i kraft 1. sept 1999 og skal foreløpig gjelde for et år. Ordningen vil da bli evaluert.

